

GLASILO KOMBINATA »HMEZAD« ŽALEC - LETO XXVIII. - CENA 2 DIN - ŠTEVILKA 11

PRED 8. KONGRESOM ZS SLOVENIJE

Kongres Zveze sindikatov Slovenije se sestaja v času odločilnega boja delavskega razreda za uresničitev in uveljavitev novih samoupravnih odnosov na vseh področjih združenega dela. V tem boju imamo sindikati kot najbolj množična razredna organizacija delavcev še posebno odgovorno vlogo in naloge: uveljaviti moramo tako delavsko organizacijo, ki jo bo delavski razred vedno imel za svojo, ker bo z njo in njeno pomočjo uresničil odločilno vlogo v upravljanju v vsej družbeni reprodukciji. Podlaga in smer za naše delovanje in za spreminjanje družbenih odnosov je nova ustava, sklepni dokumenti X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZKS. V snovanju teh dokumentov smo delovni ljudje sodelovali, jih soglasno sprejeli in zdaj morajo biti naše delo in življenje.

Zato so naloge in cilji našega kongresa lahko samo dokaz političnega razpoloženja delavcev, razpoloženja, ki je pri nas zorelo od 29. seje CK ZKS in ki smo ga v naši organizaciji izpričali na IV. konferenci ZSS in ki pomeni, da delavci hočejo razreševati družbena in gospodarska vprašanja na samoupravnih temeljih ter tako odločilno vplivati na svoj družbeni, materialni in socialni položaj. Na 8. kongresu ZSS moramo zato sprejeti take sklepe, ki bodo izražali razredne interese delavcev, ki bodo jasno opredelili naše naloge in odgovornost, ki bodo odločilno vplivali na tak sindikat, ki bo združil delavce v vsakem samoupravnem okolju in jih tudi učinkovito in stvarno povedel v spreminjanje novih družbenih odnosov.

Odbor za pripravo 8. kongresa predlaga 17 osnutkov sklepov, ki pomenijo skupaj skladno celoto. V njih izhajamo iz opredeljenih nalog in ciljev kongresa in razgrinjamo vsa tista bistvena vprašanja, ki zadevajo delavce v združenem delu, opredeljujejo njihovo samoupravno moč in pobudo, njihov vpliv na ustvarjanje in delitev dohodka v vseh tokovih družbene reprodukcije.

VEMO, KAJ JE NAROBE V NAŠI SAMOUPRAVNI PRAKSI!

V osnutkih sklepov ne ponavljamo, kaj in kdo še preprečuje in zavira, da delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela tako počasi uveljavljajo svoje neodtujljive pravice in dolžnosti. Ne ugotavljamo znova, kje so vzroki, da delavci v življenju samoupravne organizacije ne uporabijo določb, ki so jih zapisali v samoupravni sporazum. Ne obsojamo že politično obsojenih primerov, da se nekateri še vedno pogajajo, koliko komu samoupravljanja, kaj in kdo je zrel za TOZD, da še vedno nekateri licitirajo z voljo in odločanjem delavcev in tako dalje.

Kaj je narobe v naši samoupravni praksi, vemo! Take analize uresničevanja ustave in izvajanja ukrepov za hitrejše presajanje ustavnih določil v samoupravno prakso smo na različnih ravneh že večkrat

(Nadaljevanje na 2. strani)

Po vseh naših TOZD so tekale te dni živahne in sproščene predkongresne in predreferendumske razprave. Dobrovoljni fantje TOZD Strojna tik pred razpravo, na kateri — pravijo — bodo povedali svoja stališča do referenduma in se zavzeli zanj; v nadaljnji razpravi pa so sklenili uresničevati načela in sklepe 8. kongresa slovenskih sindikatov

(Nadaljevanje s 1. strani)

opravili. V sindikatih nazadnje v začetku julija letos. Rezultat pa še ni tak, kot si želimo!

Zato se zavedamo, da bo izredno žilav boj za hitrejše spreminjanje odnosov, boj za TOZD, krajevno in interesno skupnost in njihovo polno samoupravno vsebino in odnos. Zavedamo se, da bomo sindikati morali svoj del nalog opraviti še z večjo odgovornostjo in delovati kot razredna organizacija ter na vseh ravneh svoje organiziranosti na odkrit, neposreden način ukrepati tako, da se ne bo mogel nihče več v našem času in prostoru na kateremkoli položaju in na kateremkoli delovnem mestu rogati novi ustavi, našemu idejnopolitičnemu programu in nalogam in se še naprej v miru vesti in delati po starem.

DOGOVORITI SE, KAJ MORAMO IN KAJ HOČEMO STORITI ZA DELAVCE...

Zato se je potrebno tudi v lastni organizaciji nedvoumno dogovoriti, kaj moramo in kaj hočemo storiti v interesu delavcev. Prav je, da v imenu vseh velikih uspehov, ki smo jih nedvomno dosegli na celovitem področju samoupravljanja, ugotovimo, da smo bili tudi v sindikatih sredi preobrazbe naše samoupravne družbe, da smo v sindikatih izbojevali z delavci pomembne uspehe v obvladovanju oblasti na področju celotne družbene reprodukcije. In da je to odraz dela in revolucionarnega žara tisočev naših sindikalnih aktivistov in mnogih organov in celotne organizacije sindikatov. Vedeti pa je treba, da tudi s svojo nedoslednostjo, neprincipialnim uresničevanjem nalog še vedno v preveliki meri s forumskim delovanjem, sem in tja pa tudi z oportunistično objektivno služimo vsem tistim silam, ki so jim bližji birokratski, tehnokratski in centralistični odnosi. V nekaterih okoljih še

DNEVNI RED ZA 8. KONGRES

Dnevni red 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki bo 7. in 8. novembra letos v Celju:

1. Sprejem poslovnika 8. kongresa;
2. Izvolitev kongresnih organov;
3. Referat predsednika RS ZSS Janeza Barboriča o nalogah sindikatov pri uresničevanju vodilne vloge delavskega razreda;
4. razprava in sklepanje o poročilu RS ZSS;
5. razprava in sklepanje o referatu;
6. razprava o sklepih 8. kongresa ZSS v kongresnih komisijah (prvi dan kongresa popoldne);
7. razprava in sklepanje o sklepih 8. kongresa (drugi dan na plenarni seji);
8. poročilo o sprejemu in razglasitvi statutarnega dogovora o organiziranosti in delovanju sindikatov in zveze sindikatov v SRS;
9. razrešitev članov dosedanjega republiškega sveta in nadzornega odbora in razglasitev izvolitve članov novega republiškega sveta in nadzornega odbora ZSS;

vedno vladajo take razmere, da se najodgovornejši delavci v političnih organizacijah tudi v sindikatih in v občinski samoupravi prijateljsko trepljajo z najodgovornejšimi upravnimi, samoupravnimi in političnimi delavci v organizacijah združenega dela tudi tedaj, ko v takih organizacijah ne služijo neposrednemu delavčevemu interesu, ko se še vedno gredo mi — vi, v katerih eni predpisujejo politiko, delijo oblast, drugi pa bi jo naj le izvajali, upravljali pa le toliko, kolikor zahteva SDK.

V takih organizacijah in razmerah ne more biti niti interesa niti možnosti za večjo produktivnost, za boljše gospodarjenje, zato tudi ne ustvarimo toliko, kolikor bi morali ustvariti za razvoj svoje TOZD, za potrebe delavca in njegove družine in za potrebe ožje in širše družbene skupnosti. Zato tudi kasnimo s sprejemanjem dobrih samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in ne moremo uveljaviti osnovnega načela nagrajevanja — vsakemu po vloženem delu.

Naša delavska pobuda in akcija mora biti zato močnejša in učinkovitejša kot pasivnost in celo odpori nekaterih struktur in posameznikov.

V OSNUTKIH SKLEPOV TRI SKUPINE KLJUČNIH PODROČIJ

Tako ravnanje zahteva tudi vsebina sklepov 8. kongresa ZSS. Glede na delovanje sindikatov vsebujejo osnutki sklepov tri skupine področij:

1. Razčlenjujemo svojo odgovornost za nadaljnji razvoj samoupravljanja od temeljne do drugih organizacij združenega dela do samoupravnih interesnih skupnosti. Opredeljujemo, kako bomo uveljavili delavsko kontrolo kot instrument utrjevanja oblasti delavcev, uresničevanja samoupravljanja kot pravice in dolžnosti. Dalje — želimo neposredno sodelovati na področju planiranja družbenoekonomskega sistema. Sprejemamo odgovorne naloge v obveščanju in samoupravnem komuniciranju ter delovanju delegatskega sistema in odnosov.

2. V sindikatih se še posebno zavedamo, da bomo mogli toliko bolj učinkovito vplivati na materialni položaj in socialno varnost delavcev, na smotnejšo delitev dohodka v celotni družbeni reprodukciji in na pravičnejšo delitev osebnih dohodkov, če se bomo vključili tudi v ustvarjanje dohodka. Zato moramo s svojim delovanjem odpravljati ostanke miselnosti, da je mogoče zagotoviti materialno in socialno varnost delavcev z instrumenti ekonomskega sistema ali samoupravnimi odločitvami o taki ali drugačni delitvi dohodka mimo nenehnih prizadevanj za večjo produktivnost in boljše gospodarjenje.

Prav tako še natančneje opredeljujemo svoje naloge in obveznosti na področju samoupravnih odnosov pri razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke, na področju samoupravnega sporazumevanja. Pri tem izhajamo iz osnovnega izhodišča, da sta dosežen dohodek in produktivnost sedanjega in minulega dela v neposredni odvisnosti.

3. Sindikati vemo, kakšne naloge in odgovornosti imamo pri razreševanju delovnih in življenjskih razmer delavcev. Zato se v učinkovitejšem razreševanju teh vprašanj zavzemamo za boljše kvalifikacijsko strukturo, načrtnejše in smotno zaposlovanje, varnejše delo, osnovne normative življenjskih in kulturnih razmer za delavce, ki prihajajo na delo iz drugih krajev Slovenije in Jugoslavije, hočemo več boljše izkoriščenosti varstvenih ustanov in boljše kakovost vzgoje in varstva, pospešeno gradnjo stanovanj, učinkovitejše zdravstveno varstvo. Vztrajamo na takih pokojinah, ki bodo odraz gibanj osebnih dohodkov, ki so rezultat dosežene družbene produktivnosti dela itd., itd.

Pomemben del naloge v sklepih posvečamo utrjevanju socialne varnosti in obvladovanju socialnih razlik: terjamo, da dohodki od dela in podružabljanja porabe zagotovijo delavcu in njegovi družini pokrivanje minimalnih življenjskih potreb, ki jih bomo ugotovili z enotno metodo »košarice življenjskih potrebščin« za delavsko družino. Kritično smo do vseh družbenih ukrepov, ki uravnavajo obvladovanje socialnih razlik, ker se zavedamo svoje odgovornosti pri njihovem sprejemanju.

NALOG SMO SI NALOŽILI MNOGO...

Nalog smo si naložili in prevzeli mnogo. Opredeljene so konkretno in zahtevajo akcijo. Zato se tudi zavezujemo na vseh ravneh sindikalne organiziranosti, predvsem v osnovnih organizacijah sindikata, kaj moramo storiti in kako ravnati sami, kaj pa skupaj z drugimi družbenimi dejavniki v hitrejšem spreminjanju družbenih, materialnih in socialnih odnosov na vseh področjih združenega dela.

Sklepi 8. kongresa morajo biti akcija za akcijo. V njih mora dobiti in najti vsaka sindikalna organizacija svoje naloge. To pa niso naloge delegatsko sestavljenih organov za delegatsko sestavljene organe, ampak naloge organiziranega članstva za organizirano članstvo. Zato je priprava na kongres priprava zaključnih sporočil in akcijah nalog kongresa zadeva vsega članstva. To je sedaj temeljna naloga in odgovornost vseh sindikalnih funkcionarjev in organov sindikata. Zato razvijamo med članstvom tako dejavnost, da bomo vsi člani sindikata v akciji zdaj, ko snujemo sklepne dokumente in prevzemamo obveznosti, pa tudi potem, ko jih bomo uresničevali.

delo SAMOUPRAVNIH organov

Delavski svet podjetja je imel 103. redno sejo dne 8. 10. 1974. Na tej seji je obravnaval devet različnih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, ki bi jih naj podjetje ali posamezne TOZD sklenile. Po obrazložitvi posameznih predlogov je delavski svet sprejel stališča oziroma sklepe za posamezne sporazume.

1. Samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov sklenemo pod naslednjimi pogoji:

1. Sprejemamo enotne kriterije, ki so določeni v samoupravnem sporazumu za dodeljevanje štipendije;

2. sredstva štipendije morajo znašati obvezno 0,5 % bruto OD, vendar ta sredstva bremenijo do sedaj namenska sredstva, ki se izločajo za obračevanje v višini 1,5 % od bruto OD. Če OZD same ne porabijo tako določena namenska sredstva za štipendiranje, jih obvezno združijo na posebnih računih pri občinski skupščini;

3. strinjamo se, da še naprej združujemo 0,10 % kot solidarnostna sredstva;

4. pripombe, ki so bile dostavljene iniciativnemu odboru, so sestavni del tega sklepa;

5. sporazum podpišeta glavni direktor Veljko Križnik in predsednik delavskega sveta podjetja Jože Cetina.

TOZD Kmetijstvo Radlje in Kmetijstvo Šmarje je predlagano, da sprejmeta sami sporazum pod pogoji, ki so navedeni v tem sklepu.

2. Samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti v občini Žalec in imenovanje delegatov. Po obravnavi predloga sprejme delavski svet sklep o sklenitvi samoupravnega sporazuma o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti v občini Žalec. Osnutke so sprejele vse TOZD v občini, na katere pa niso dale pripomb. Pripombe strokovne službe pa je iniciativni odbor upošteval.

Za delegate v posamezne samoupravne enote, ki delajo v okviru stanovanjske skupnosti, imenujejo naslednje:

1. enota za gospodarjenje:
 1. Vogrinc Franc, sekretar TOZD Kmetijstvo Žalec,
 2. Jug Vinko, vodja PE Strojna postaja Žalec,
 3. Ajdič Anton, v. d. vodja Hišnega sklada,
 4. Flašj Franc, Inštitut za hmeljarstvo Žalec;

2. enota za gradnjo:
 1. Cetina Jože, vodja EAo,
 2. Janše Jože, vodja Ib;
3. enota solidarnosti:
 1. Zilnik Minka, v. d. vodja Kao,
 2. Zagar Stanko, pospeševalec, TOZD Kooperacija Žalec,
 3. Samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne skupnosti za zaposlovanje za področje celjske regije. Na predlog sporazuma je strokovna služba podjetja dala pripombe, na katere pa podjetje ni prejelo nobenega odgovora.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Za dan republike 29. XI.

čestitajo
samoupravni organi
družbenopolitične
organizacije in
uredništvo glasila
Hmeljar

(Nadaljevanje z 2. strani)

Po razpravi sprejme delavski svet pogojni sklep:

Sklenemo samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne skupnosti za zaposlovanje za področje Celja potem, ko bo iniciativni odbor oziroma drug organ, ki je sestavil osnutek sporazuma, sprejel naše pripombe oziroma obrazložil, zakaj jih ne more sprejeti. Za podpis tega sporazuma pooblašča glavnega direktorja Veljka Križnika in predsednika delavskega sveta Joža Cetina.

TOZD Kmetijstvo Radlje sklene samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne skupnosti za zaposlovanje na svojem območju.

4. Samoupravni sporazum o formiranju skupnosti socialnega skrbstva v občini Zalec. Po obrazložitvi ugotove, da je tudi Kombinat Hmežad oz. TOZD zainteresiran za poglobljeno dejavnost na tem področju, zato je delavski svet sklenil naslednje:

Kombinat Hmežad v imenu zainteresiranih TOZD na področju občine Zalec sklene predlagani samoupravni sporazum o formiranju skupnosti socialnega skrbstva.

O dodatnih obveznostih za financiranje te dejavnosti v skladu s programi se za vsako leto oziroma dogovorjeno obdobje po-

sebej sklepajo sporazumi oziroma obveznosti.

Za delegata imenujemo Ivana Vodlana iz TOZD Kmetijstvo Zalec in Karla Cehnerja iz delovne skupnosti Skupnih služb, ki sta pooblaščenca podpisati samoupravni sporazum.

5. Samoupravni sporazum o ustanovitvi požarne skupnosti v občini Zalec.

Z ustanovitvijo požarne skupnosti žele doseči večjo zainteresiranost upravljavcev družbenega premoženja, TOZD, zasebnih lastnikov prek krajevne skupnosti in drugih organizacij, kot so: gasilne in zavarovalne, za čim boljše preventivno na področju požarne varnosti.

Delavski svet je sklenil, da na predlog zainteresiranih TOZD na področju občine Zalec sklene samoupravni sporazum o ustanovitvi požarne skupnosti v občini Zalec.

O finančnih obveznostih na podlagi programov sklepajo sporazume oziroma dogovore vsaka temeljna organizacija posebej.

Za delegata imenujemo Janka Zupaneka, varnostnika in Iva Pražnikarja iz TOZD Kmetijstvo Zalec.

Za podpis samoupravnega sporazuma pooblašča glavnega direktorja Veljka Križnika in pred-

sednika delavskega sveta podjetja Jožeta Cetina.

6. Predlog za sklenitev samoupravnega sporazuma za sofinanciranje informativne dejavnosti na področju celjske regije in združevanju sredstev je delavski svet zavrnil.

7. Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo plinovodnega omrežja v Sloveniji.

Predlog in poziv za pristop je bil objavljen v dnevnem časopisu. Po razpravi sklene delavski svet naslednje:

Kombinat Hmežad v imenu zainteresiranih TOZD pristopi v poslovno skupnost za izgradnjo plinovodnega omrežja v SR Sloveniji in sklene samoupravni sporazum o združevanju sredstev, ko se ugotovi po temeljnih organizacijah dejanske potrebe za zemeljski plin.

Za delegata imenujemo tov. Borisa Skalina.

8. Samoupravni sporazum o sodelovanju v proizvodnji in prometu s sadjem.

Iniciativni odbor za ustanovitev poslovne skupnosti za sadjarstvo pri Gospodarski zbornici SR Slovenije predlaga OZD, ki se ukvarja s proizvodnjo in prometom sadja, da sklenejo samoupravni sporazum, s katerim urejajo medsebojne odnose. Podpisniki sporazuma naj bi bili proizvajalci,

Smarje, ki opravljata z gozdovi v družbeni lastnini, sta zainteresirani, da se sklene ta samoupravni sporazum.

Po razpravi delavski svet sklene, da sprejme na predlog zainteresiranih TOZD (KŽ, KŠ) samoupravni sporazum o konstituiranju samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo celjskega gozdnogospodarskega območja.

Za delegata v zbor delegatov delavcev s področja gozdarstva skupaj s KK Šentjur, KZ Slov. Konjice, KZ Laško, Zdraviliščem Rog. Slatina, Zdraviliščem Dobrna, Zdraviliščem Rimske Toplice, imenujemo tov. Andreja Tratnika, upravnika DE Gozdarstvo.

V zbor delegatov drugih organizacij zainteresiranih na gozdovih imenujemo za delegata skupaj s KK Šentjur, KZ Slov. Konjice, KZ Laško. Delegata naj predlaga KK Šentjur.

Imenovana delegata pooblašča mo za podpis samoupravnega sporazuma.

10. Za delegata za zbor raziskovalcev in uporabnikov ter interesentov za raziskave na področju agroživlilstva je delavski svet podjetja imenoval Ludvika Semprižnika.

11. Delavski svet je obravnaval predlog pravilnika o organizaciji in vodenju knjigovodstva, ki ga mora imeti vsaka OZD v skladu z

ŽE TRETJI DAN ZA KOZJANSKO

Delavci skupnih služb kombinata so že izpeljali tretjo delovno akcijo, od katere bodo osebne dohodke namenili za po potrebi prizadete prebivalce Kozjanskega. To pot so se odzvali vabilu tovarišev iz TOZD Kmetijstvo Smarje in odšli obirat sadje na Skrbnik na lepo sončno soboto 19. oktobra. Jonatan je do takrat že bil obran, zato so obirali zlati delišes, ki je letos izenačeno poln, primerno debel in zdrav. Računajo, da so obrali okrog 1000 zabojev jabolk. Škoda je le, da je bil zaradi dolgotrajnega dežja teren tako razmočen, da je onemogočil ves transport po plantazi, pa tudi odvozna cesta do asfalta ni kaj prida. Akejiam delavcev skupnih služb sledijo številni delavci po ostalih TOZD in škoda je le, da brez večjega pompa.

Vy

med katerimi sta naši dve TOZD (SM, KŠ) in trgovska podjetja, med katerimi je tudi naša TOZD Združena hladilnica. Osnutek sporazuma je bil dostavljen navedenim TOZD v podjetju, da ga njihovi organi sprejmejo.

Po razpravi delavski svet sprejme naslednji sklep, da se sklene začasni samoupravni sporazum o sodelovanju v proizvodnji in prometu s sadjem.

Za delegata imenujemo tov. Alfonza Seliha, za namestnika pa tov. Vida Korberja. Delegata pooblašča, da podpiše sporazum.

9. Samoupravni sporazum o konstituiranju samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo celjskega gozdnogospodarskega območja.

Iniciativni odbor za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo pri Gozdnem gospodarstvu Celje je dostavil predlog samoupravnega sporazuma o konstituiranju samostojne interesne skupnosti na področju gozdarstva.

Po predlogu samoupravnega sporazuma ima naš kombinat skupaj z ostalimi kmetijskimi organizacijami na področju celjske regije v skupščini 2 delegata, in sicer v zboru s področja gozdarstva 1 delegata, v zboru delegatov kmetijskih OZD 1 delegata. Naši TOZD Kmetijstvo Zalec in Kmetijstvo

zakonskimi predpisi. Predlog je bil v predhodni javni razpravi po TOZD. Pripombe iz razprave so upoštevane v predlogu, ki je predložen delavskemu svetu v potrditev.

Na predlog ni bilo pripomb, zato delavski svet sklene naslednje: Potrdimo pravilnik o organizaciji in vodenju knjigovodstva, s katerim se enotno ureja organizacija, način evidentiranja in odgovornosti.

Pravilnik je objavljen v internem glasilu Hmeljar.

Pravilnik velja od dneva sprejema na delavskem svetu podjetja.

12. Na predlog sekretarja podjetja je delavski svet sklenil, da tov. Vlada Plaskan, pomočnika glavnega direktorja, imenujejo za namestnika gl. direktorja, ki ga nadomešča v njegovi odsotnosti z vsemi pravicami in dolžnostmi.

13. Tov. Vlado Plaskan je člane delavskega sveta informiral o predlaganem referendumu za samoprispevek v občini Zalec za vlaganje v določene družbene dejavnosti in objekte splošnega pomena. Obveznosti po predlaganem referendumu bi imele TOZD 1,5 % od ustvarjenega narodnega dohodka, zaposleni pa 1,5 % od neto OD.

Delavski svet je informacijo sprejel na znanje. O prispevku odločajo same TOZD.

Hmeljarji lastne proizvodnje Kombinata so po prejemu številnih priznanj za kvaliteten hmelj in požrtvovalno in dolgoletno uspešno hmeljarjenje dvignili čaše in nazdravili končani sezoni in v pričakovanju boljše letine tudi 1975

IZ ZGODOVINE REVOLUCIJE

3. XI. 1928 V Dresdenu je bil v začetku novembra IV. kongres KPJ. V tem času je KPJ imela 2.034 članov.

6. XI. 1955 Začela je obratovati Vlasinska hidrocentrala. Pri izgradnji le-te je 1952. leta sodelovalo nad 17.000 mladincev brigadirjev.

10. XI. 1944 Radio Beograd je začel redne oddaje.

11. XI. 1948 V Ljubljani se je začel II. kongres KP Slovenije. Izvolil je nov CK in za sekretarja CK KPS izvolil Miha Marinka.

13. XI. 1944 Enot 42. divizije NOVJ so skupaj s 16. makedonsko brigado in s pomočjo mestnega prebivalstva osvobodili Skopje.

18. XI. 1944 Podpredsednik NKOJ Edvard Kardelj in predsednik jugoslovanske begunske vlade Ivan Šubašić sta odpotovala v Moskvo, da bi vlado ZSSR seznanila s sporazumom o sestavi enotne jugoslovanske vlade.

23. XI. 1939 V Beogradu je zborovalo in zahtevalo enakopravnost okoli 3.000 žensk iz vseh krajev Jugoslavije.

25. XI. 1951 Objavljeno je bilo navodilo CK KPJ o socialistični preobrazbi vasi.

29. XI. 1943 V Jajcu se je začelo dvodnevno II. zasedanje AVNOJ, na katerem so sprejeli zgodovinske sklepe: da se AVNOJ konstituira v vrhovno zakonodajno in izvršno telo in da se formira nacionalni komite kot začasna vlada nove Jugoslavije.

29. XI. 1945 V Beogradu je bilo prvo zasedanje ustavodajne skupščine. Sprejeli so zgodovinsko deklaracijo o razglasitvi FLRJ, s tem je bila monarhija dokončno likvidirana.

Veliko zanimanje obiskovalcev obrtnega sejma so vzbudili vzorci razstavljenega hmelja

Predreferendumske misli

Dala bi celo 3%, če bi gradili tudi stanovanja za delavce.

Naj odtegujejo 0,75%, pa grade po potrebi in kakor dolgo hočejo.

Za referendum naj odtegujejo le od rednih ur ne pa od nadur.

Imamo magisterij, pa smo zadovoljni s skromno pisarno brez odvečnega stola, da bi ga ponudili gostu. V znanju in delu je efekt in smisel.

Določen naj bo vrstni red gradenj!

Z gradnjo objektov za zdravstvo vzporedno poskrbeti za kadre.

Kulturni dom in dom družbenopolitičnih organizacij naj bosta pod eno streho.

Mi smo si morali gasilске domove zgraditi sami, prav tako tudi lokalne vodovode.

Načelno smo za referendum.

Bojimo se, da bo zaradi nekaterih gradenj propadel celotni referendum. Ali ne bi glasovali za objekte posameznih družbenih dejavnosti ločeno in določili prioriteten vrstni red gradenj?

Ali bomo zmogli vse predvideno?

Pogrešam podrobnejše analize stroškov, načrte in lokacije gradenj.

Prispevek plačujemo od čistega dobička.

Na vse mislimo v Žalcu, na javno stranišče pa ne.

Imamo kupe denarja za stanovanja, ne naredimo pa nič.

»Fehtarije« se naj nehaajo.

Več bi morali prisluhniti potrebam krajevnih skupnosti.

Zalec naj uredi prometni režim.

V naši vasi bomo glasovali, ker ne bomo nič zgubili.

Ko je bil denar, je odtekal drugam, sedaj pa naj sami gradimo?

Referendum mora uspeti, ker bomo drugače še bolj zaostali!

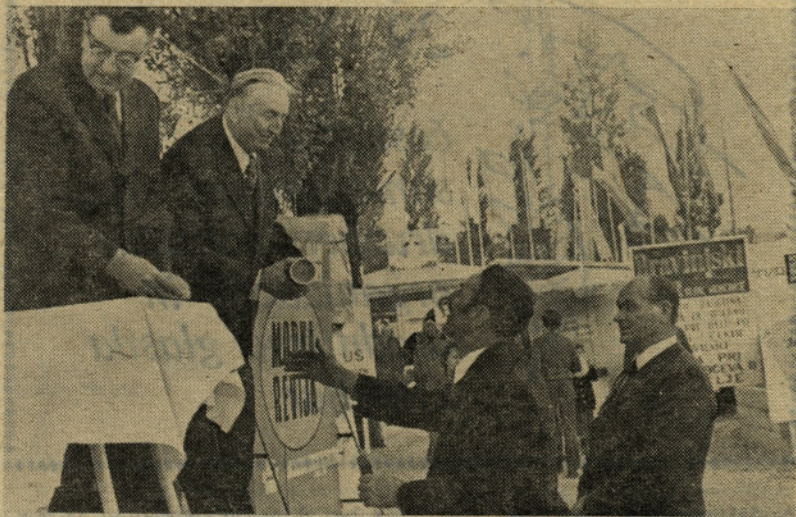
Občino naj vodijo domačini, ki so zainteresirani za razvoj.

Mladi gledajo bolj dolgoročno, glasoval bom za referendum.

Nisem domačin, toda tu bom ostal, ker mi je Savinjska všeč. Glasoval bom za referendum.

Ne bom sebičen. Otroke mi je pomagala družba spraviti do dobrega kosa kruha. Star sem, a bom glasoval za.

Priznanja zaslužnim hmeljarjem

Hmeljarja Jože Ribič iz Latkove vasi in Viki Gajšek iz Drašinje vasi prejmeta za kvaliteten hmelj srebrni plaketi

Hmeljarji — kooperanti in delavci — so na dan kmetijcev na obrtnem sejmu v Celju prejeli priznanja za dolgoletno in uspešno hmeljarjenje.

S področja Kombinata Hmezad so prejeli priznanja naslednji kooperanti in delavci v kooperaciji:

ZE Celje: Ignac Koželj iz Škofje vasi.

ZE Gotovlje: Jakob Trobiž iz Gotovelj, Anton Goropevšek iz Griž in Vinko Jezernik iz Ponikve.

ZE Polzela: Ivan Cvenk iz Polzele, Rafko Zabukovnik iz Andraž.

ZE Vojnik: Matija Iskrač iz Socke.

ZE Trnava: Gvidon Plaskan iz Orle vasi in Leopoldina-Ignac Zevnik iz Gomilskega.

ZE Petrovče: Vinko Zupanc iz Dobriše vasi in Anton Toman iz Zalca.

ZE Tabor: Norbert Natek iz Ponorja in Lovro Pepel iz Ojstriške vasi.

ZE Šempeter: Peter Divjak in Jože Rojnik iz Doberteše vasi in Viktor Škorjanc iz Polzele.

ZE Braslovče: Jože Bizjak iz Letuša in Ivan Rojnik iz Glinj.

ZE Prebold: Jožefina Randl iz Dolenje vasi in Jože Ribič iz Latkove vasi.

ZE Vransko: Karel Blatnik iz Sela.

Delavci lastne proizvodnje Kombinata Hmezad

Franc Cilenšek iz Malih Braslovč,

Ivan Marguč z Vranskega, Jožefa Jazbec iz Šempetra, Stanko Jezernik iz Vrbja, Anton Kuder iz Celja in Janko Gradišnik iz Šmarjete.

Hmeljarji iz drugih območij

Karel Šegula iz Dornave,

Matilda Horvat iz Turnišča,

Jože Kolar, Šmartno pri Slovenj Gradcu in

Alojz Jelen iz Loke pri Zidanem mostu.

Čestitamo za dosežene uspehe in k priznanju!

Delavci skupnih služb so kar tekmovali med sabo, kdo bo nabral več jabolk na Skrbniku. Med najmarljivejšimi je bil predsednik centralnega delavskega sveta inž. Jože Četina — skrajni levi

STROKOVNI NASVETI in POGOVORI

Kaj, kje, zakaj, kako in kdaj...

TOKRAT SE BOMO PODROBNEJE SEZNANILI Z GLAVNIMI KARAKTERISTIKAMI GASILNEGA APARATA ZA GAŠENJE S PLINOM IN ZA GAŠENJE S KEMIČNIM PRAHOM.

Aparat za gašenje s plinom — ogljikovim dvokisom. Ti aparati imajo oznako T 17 in jih je zelo veliko vrst glede na količino CO₂ v posamezni jeklenki. To so 3, 5, 10 in 30 kg težki aparati.

V naših obratih imamo le 3 oz. 5-kilogramske aparate. Ti so prenosni, medtem ko so večji prevozniki. Aparati T 17 so zgrajeni iz jeklenke, ki prenese zelo visok pritisk, ventila, visokotlačne cevi in ročnika. 3-kilogramski aparati imajo montiran stabilni ročnik.

Vsaka jeklenka mora imeti oznake: datum izdelave, datum uradne preizkušnje jeklenke na pritisk. Po obstoječih tehničnih predpisih morajo vse jeklenke vsakih 5 let na uradni preizkus vzdržljivosti na pritisk. Zato moramo paziti, da damo pred potekom te dobe jeklenko ponovno pregledati in preizkusiti. Na jeklenki je označena (tara) in teža plina, ki se nahaja v jeklenki TP (tara polnila). V nekaterih primerih je označena samo teža jeklenke brez ventila. Bruto teža aparata je T + TP, kar nam služi za kontrolo količine plina, ki se nahaja v jeklenki. Tara jeklenke je nespremenljiva, ostanek pa je teža plina.

S temi aparati lahko gasimo vse električne inštalacije in naprave pod visoko napetostjo, vnetljive tekočine in trde snovi. Najbolj uspešni so pri gašenju v notranjih

prostorih. Pri gašenju usmerimo curek na rob požara pri dnu in ne v plamen, v razdalji 2—4 m. Te aparate lahko tudi v zimskem času hranimo na prostem, ker niso nagnjeni k zmrzovanju.

Vsi ventili na jeklenkah morajo imeti varnostni ventil. Če stare jeklenke varnostnega ventila nimajo, ga je nujno potrebno zamenjati s predpisanim ventilom. Ventile moramo pri aktiviranju aparata vedno odpirati do konca.

Z vsebino aparata T 17 težko 3 kg lahko gasimo ca. 20 sekund do popolne izpraznitve, medtem ko aparat s 5-kilogramsko polnitvijo deluje ca. 30 sekund.

Aparat za suho gašenje — prah S — T 16

Teh aparatov je več vrst. Tako imamo aparate S 1, S 2, S 3, S 6 in S 9. To so ročni aparati, medtem ko so aparati S 50, S 100 in S 250 prevozniki.

Naše delovne enote v glavnem razpolagajo z aparati S 3 (traktorji) S 6, S 8 in S 9. To pomeni, da je v enem aparatu 6 kg, 8 kg, oziroma 9 kg gasilnega prahu.

Ti aparati so za vsostransko uporabo, z njimi najuspešneje gasimo začetne požare vseh vrst; vnetljive tekočine, masti, električne naprave pod tokom in tudi tr-

de snovi. Torej so ti aparati univerzalni in za naše razmere najprimernejši, zlasti v sušilnicah in skladiščih za hmelj.

Pri gašenju požara usmerimo curek prahu tik nad goreče predmete, tako da prah zajame celotno površino ognja. Gašenje s prahom je hitro in zelo učinkovito. Te aparate tudi v zimskem času lahko hranimo na prostem, ker ne zmrzujejo.

ROČNIH GASILNIH APARATOV NA PRAH PRI ČIŠČENJU NE IZPIRAMO Z VODO.

Te aparate moramo med uporabo od časa do časa dobro pretresti, da zrahljamo prah v posodi.

Ročni gasilni aparat za gašenje s prahom S-6 ali S-9

Ta aparat ima večjo posodo s pokrovom. Na pokrovu je na notranji strani privita jeklenka v pločevinastem obodu, na zunanji strani pa naprava z vzvodom za odpiranje jeklenke z varnostno iglo. Na zunanji strani je pritrjena izstopna cev z ročnikom.

Aparat aktiviramo s tem, da ga pred uporabo pretresemo, raztegemo cev, izvlečemo varnostno iglo in usmerimo ročnik v podnožje plamena ter nato pritisne-

mo dvakrat zaporedno na vzvod. Pri gašenju s tem aparatom dosežemo večji učinek, če prvič hitro pritisnemo vzvod in ga takoj izpustimo, nato pa ponovno pritisnemo na vzvod in pričnemo z gašenjem. Z gašenjem lahko vsak čas prenehamo s tem, da vzvod popustimo.

Po uporabi odvijemo pokrov na aparatu. Pred odpiranjem aparata se moramo prepričati, da aparat ni pod pritiskom in ga dobro očistimo (ne z vodo). V aparat nasujemo 6 ali 9 kg gasilnega prahu in potem dobro privijemo. Če je potrebno, zamenjamo tudi tesnilo.

Janko Zupanek

OBIJNE PADAVINE

Iz meteorološke postaje pri Inštitutu za hmeljarstvo v Žalcu nam je Tine Vučer sporočil, da je padlo od 1. do 22. oktobra 201,9 milimetrov padavin, kar je visoko nad 20-letnim povprečjem, ki je 100,7 mm za ta čas, in celo nad 100-letnim povprečjem.

Največ dežja je padlo od 4. na 5. X. od sedme do sedme ure 71,4 milimetra in od 20. na 21. X. prav tako merjeno od 7. do 7. ure 55,5 milimetra. Prav v teh dneh so reke močno narasle, Sava pa je v Bosni preseгла nivo celo 100-letnega povprečja.

PODELJENA ODLIKOVANJA ZA LETOŠNJI HMELJ

V okviru obrtnega sejma je bila razstava hmeljnih vzorcev 1974. Na dan kmetijcev, 3. oktobra so podelili odlikovanja lastnikom najbolj uvrščenih vzorcev letošnjega hmelja.

Št. vzorca	Priimek in ime	Kraj	Sorta	Točk	Mesto
Zlata					
82	Florjan Franc	Kapla	SG	67	1—2
Srebrna					
29	KZ Slovenj Gradec		AU	67	1—2
11	Zagoričnik Vinko	Podvin	AU	65,5	3
19	KK Ptuj	Bornava	SG	65	4
41	Gajšek Viki	Drešinja vas	AU	64	5—6
122	Ribič Jože	Latkova vas	SG	64	5—6
71	KK Hmezd Kmet. III.	Drešinja vas	SG	63,5	7—8
69	KK Hmezd Kmet. III.	Arja vas	SG	63,5	7—8
Bronasta					
14	Plaznik Jože	Laze Velenje	SG	63	9
119	KK Hmezd Kmet. I.	Poljče	SG	62,5	10—11
18	KK Ptuj	Dornava	AT	62,5	10—11
92	Serdoner Peter	Parižlje	AT	62	12—13
128	Inštitut za hmeljarstvo	Žalec	AP	62	12—13
15	KK Ptuj	Turnišče	AU	61,5	14—18
60	Vedenik Martin	Gornja vas	AT	61,5	14—18
139	Grenko Martin	Orla vas	SG	61,5	14—18
85	Kos Vinko	Loke	SG	61,5	14—18
106	KK Hmezd Kmet. IV.	Šmarjeta	SG	61,5	14—18
80	Zagar Zoran	Dobriša vas	SG	61	19—22
116	KK Hmezd Kmet. I.	Kapla vas	SG	61	19—22
73	KK Hmezd Kmet. III.	Arja vas	AU	61	19—22
45	Cencelj Anzelm	Petrovče	SG	61	19—22

LEGENDA: SG — savinjski golding AT — atlas
AU — aurora AP — apolon

Škoda, da ni primerjave. Verjemi-te, pesa seže do kolena, saj tehta 9,52 kg, pridelal pa jo je Dominik KREVEL v Vrenju 16 pri Sevnici

VARSTVO PRI DELU LANI

Po zaključku leta 1973 ugotavljamo rezultate skrbi in prizadevanja za čim intenzivnejši tehnični ter gospodarski napredek in razvoj ob poskusu dosega ekonomskega povečanja proizvodnje, pa hkrati ne pozabljamo na vlogo pri tem pomembnega faktorja, tj. zdravega in pri varnem delu zaposlenega človeka.

Podjetje je pri vseh dejavnostih dolžno izvajati vse ukrepe za varno delo delavcev. Zakoniti predpisi tvorijo tudi pri nas osnovo za uspešnejše in učinkovitejše izvajanje celokupnega zahtevanega varstva pri delu. Zato služba varstva pri delu, ki je organizirana pri podjetju tako, da bi s sodelovanjem z ostalimi činitelji narekovala takšno skrb za delovnega človeka, da bi bil le-ta na delu varnejši pred možnostjo poškodb in zdravstvenih okvar ter da bi se ob varnejših delovnih pogojih ljudje na delovnih mestih in pri delu počutili čim udobneje.

V samoupravnem smislu reševanja varstva pri delu ima podjetje v odboru za splošne zadeve imenovano komisijo za varstvo pri delu, ki je na prvi stopnji samoupravljanja lani 4-krat reševala tovrstno problematiko. Na sejah je med ostalim razpravljala in potrdila niz pomembnih stališč in osnutkov samoupravnih in tehničnih aktov s področja varstva pri delu.

Dejavnost službe za varstvo pri delu je naprej programirana v samskijskem programu, letnem programu in v ureditvenih odločbah

nadzornih organov, ki so izdelani v skladu in po zahtevah zato veljavnih zakonitih predpisov.

Pri tem je pomembno dejstvo, da je bilo ob zahtevi po spoznavanju vseh varnostnih ukrepov in njihove pravočasne in pravilne uporabe, ne samo na delovnih mestih, temveč tudi pri samih izvajalcih, v preteklosti veliko storjenega.

Služba varstva pri delu je v preteklem letu opravila nad 180 pregledov delovnih mest, strojev in naprav. Delavci, ki delajo na zdravju škodljivih mestih, so bili poslani na specialne periodične zdravniške preglede, na osnovi katerih so bili pozneje tudi razporejeni oziroma zaposleni. Periodičnega zdravniškega pregleda se je udeležilo 117 delavcev, od katerih je moralo 28 na ponovni oziroma kontrolni pregled, 36 pregledanih delavcev ni dobilo ustreznega zdravniškega mnenja za opravljanje zdravju škodljivega dela.

Organiziranih in izvedenih je bilo šest seminarjev iz varstva pri delu za izvršilne delavce. Skupaj je bilo na seminarjih iz tega področja prisotnih 111 delavcev. Preizkus je uspešno opravilo 96 udeležencev.

Posebna pozornost v preteklem letu je bila posvečena odpravi pomanjkljivosti v TOZD Mesnine in Strojna, kjer so tudi doseženi precejšnji uspehi.

Poseben problem s stališča varstva predstavljajo še vedno tiste dejavnosti, kjer se opravljajo de-

la z nesmotrnim in nevarnim načinom dela ob uporabi neustreznega ročnega orodja, v rokah delavcev s še neprimernim odnosom do dela. Na novo sprejetih delavcev še vedno ne uvajamo v delo.

Vodstva enot so bila na vsako ugotovljeno organizacijsko ali tehnično pomanjkljivost opozorjena, vendar do obšutnih sprememb kljub temu ni prišlo.

Stanje varstva pri delu v podjetju oziroma v posameznih TOZD je razvidno iz analize nezdod in bolezni v letu 1973, ki kaže, da število nezdod v primerjavi s številom zaposlenih občutno narašča (za 0,9 % od preteklega leta). Tudi resnost poškodb je v primerjavi z letom prej zelo povečana, kakor tudi pogostnost poškodb (tabela III.). V zvezi s temi nezdodami smo izgubili 6.103 delovne dneve, za kar smo izplačali 203 tisoč din neto nadomestila osebnega dohodka, tj. skozi vse leto 23 plačanih delavcev. Obšutni porast delovnih nezdod je opaziti le pri TOZD KMETIJSTVO RADLJE, MEŠALNICA KRMIL in GRADENIŠTVO.

Ob upoštevanju občutne fluktuacije delavcev prav na delovnih mestih s povečanimi nevarnostmi, lahko trdimo, da je v primerjavi s preteklim letom odstotek poškodovanih nižji (Mesnine). Iz podatkov analize je ugotovljeno, da se število izgubljenih dni zaradi poškodb veča, kar pomeni, da so bile v letu 1973 poškodbe težje kot leto prej. Bolniški stalež po poškodbah je prav tako povečan (od

17,1 dni v letu 1972 na 22 dni v letu 1973).

Lani smo imeli samo 2 primera zastupitve s pesticidi. Pri TOZD STROJNA ŽALEC pa se je zaradi delavčeve kršitve tehničnih in varnostnih uzanc pripetila delovna nezdoda s smrtnim izidom, medtem ko v TOZD MESNINE, HMEZAD in KMETIJSTVO ŠMARJE po ena delovna nezdoda s posledico lažje trajne invalidnosti.

Iz poročil, analiz delovnih nezdod in od izjav zaslišanih ponesrečencev ali prič je dokazano, da se je vrsto let okrog 45 % poškodovanih poškodovalo zaradi kršitve osnovnih uzanc varnega in smotrnega načina dela ter zaradi uporabe neustreznih delovnih sredstev pri delu. Ta podatek je precej zaskrbljujoč oziroma je zelo očiten, če upoštevamo strukturno stanje med vodilnimi, vodstvenimi, strokovnimi in izvršilnimi vlogami vseh zaposlenih v proizvodnji (1:3 v korist slednjih).

Potrjuje se misel, da je večina nesreč nastala prav zaradi neodgovornega odnosa neposrednih odgovornih vodij dela, ne samo do varnega dela, ampak do dela sploh.

Kršitev zahtev varstva pri delu opaziti kar v osnovah. Pri razpisih ali objavah prostih delovnih mest se ne uveljavlja pogoj oziroma zahteva o obvladanju zahtev znanja iz tvarine varstva pri delu za DM, za katero to predvideva akt o sistemizaciji.

Pregled vzrokov delovnih nezdod po enotah 1973

Tek. št.	Skrajšan opis vzrokov nezdod	TOZD/DE																Kmet.sk.sl.	Kmet. I.	Kmet. II.	Kmet. III.	Kmet. IV.	Govedoreja	Gozdarstvo	Kmet.Šmarje	Kmet.Radlje	Sadjarstvo	Vrtnarstvo	Kooperacija	Mesnine	Mlekarna	Hmezač	Vital	Mešal.krmil.	Strojna	Gradbeništvo	Gostinstvo	Hladilnica	Skup. sl.	Pod-jetje	
		prim.	%																																						
1	neustreznost delovnega mesta						1		1																								8	3							
2	neustreznost delovnih sredstev		1	1										2	2																	7	3								
3	neustreznost tal del.prostorov	1					2							8																		15	6								
4	pomanjkljivo ali neustrezno vzdrževanje								1					3																		4	2								
5	orodje ni bilo brezhibno								2																							3	1								
6	nesmotrn način - nev.met.dela			3	5		1		3			1		21																		53	22								
7	neizpravnost transport.sredstev			1	1					1				1	1																	7	3								
8	neurejen notranji transport						1							2																		6	2								
9	neuporaba teh. var. naprav na delovnih sredstvih					1			1																								9	3							
10	pomanjkanje ali neuporaba ustrez.oseb.var.sredstev																																10	4							
11	nepoučenost pri delu			1																													1	1							
12	slaba organizacija dela																																7	3							
13	opravlja nepoklicnega dela ali premalo delovnih izkušenj																																2	1							
14	kršitev osnovnih pravil "VD"			4	1		1			1	2		1	2																			14	6							
15	oseb. - malomar. odnos do dela			1			1			1	1			4	2																		14	6							
16	infekcije v zvezi z delom	2												7																			9	3							
17	nezg.zaradi nereda in nediscip.									1				1																			5	2							
18	nezgode po drugi osebi			1										12	1	1																	16	6							
19	zaradi g. zastrup. s pesticidi	1		1																													2	1							
20	prometne nezdode na delu													2																			7	3							
21	nezgode na poti na in iz dela			1						4	1		2	7																			23	10							
22	poklicna obolenja																																0								
23	nezgodo povzročila žival						1							4																			5	2							
24	drugi razlogi - vzroki			1			2	1		3				4	1																		20	7							
25	s k u p a j	1	4	17	7	3	8	1	17	9		4	1	83	9	1	28	3	19	22	8		2	247	100																

Iste napake se opažajo pri zaposlovanju ostalih delavcev, zlasti na nevarnejših in zdravju škodljivih mestih. Pri slednjih se zanemarjajo tudi obvezni predhodni zdravniški pregledi. Pri nabavi strojev, naprav in ostalih delovnih sredstev, se še vedno načelno zanemarjajo stališča in vrednosti pomena do varnostnih potreb. Posledice takšnega odnosa se v poznejšem času odražajo kot nepotreben strošek zaradi nepotrebnih dodatnih del in opreme. Tudi pri naročanju raznih načrtov in izdelavi objektov pri zunanjih in domačih projektantih in izvajalcih, se zanemarjajo določila 8. oziroma 21. člena Temeljnega zakona o varstvu pri delu. Tudi naknadno pridobljeno soglasje od pooblaščenega zavoda o upoštevanju osnovnih varnostnih zahtev, vedno niso dovolj popolni, ker se več ali manj nanašajo le na določeno oziroma naročeno mnenje ali oceno (električni del, gradbeni del), medtem ko se kompleksno varstvo v projektih ne rešuje, posebno ne interne zahteve. Takšno sekundarno reševanje varstvenih problemov je vedno dražje od primarnega oziroma predhodnega.

Izvajanje sanacijskih in ureditvenih ukrepov, zahtevanih od RID, službe VD v podjetju ali drugih činiteljev, ne potekajo sočasno v zahtevanih rokih ali pa se sploh ne realizirajo.

Že v avgustu 1972 je bil do-

končno izdelan osnutek splošnega dela novega pravilnika o varstvu pri delu, ki pa zaradi nepojasnenih razmer do danes še ni sprejet. Potreba po novem pravilniku oziroma sporazumu z normativi oziroma pravili za varno delo, izhaja zaradi zastarelosti in neprimernosti dosejanega pravilnika. Po zahtevi dveh ureditvenih določb RID, bi moral biti v celoti sprejet do 30. III. 1973. Z ureditveno odločbo je bilo tudi zahtevano, da se služba pojača s sistemizacijo in zasedbo vsaj še z enim ustreznim varnostnikom.

Z ozirom na število zaposlenih in raznolikost dejavnosti podjetja ter število ponesrečenih ob upoštevanju stopnje varnosti, zlasti še ob širitvi dejavnosti in povečanju podjetja na eni strani ter zahteve dela po programu in opisu dela, zlasti pa obvezi 10. člena RZVD, je delo službe zelo raznoliko, zelo zahtevno in preobremenjeno, zlasti še, ker delo opravlja le ena oseba. Analiza dela je pokazala, da je borih 20 % časa, prebitega na delu, neposredno vezana namenu.

Ker je v delo vključeno tudi delo študijske narave, ki ga proučevanje strokovnosti in postopkov posameznih tehnologij še kako zahteva, je tudi lokacija delovnega prostora in okolja neprimerna. Intenzivno in pogosto študijsko in kreativno delo je zlasti potrebno ob vsakokratni izdaji na-

vodil, normativov ali izdelavi raznih osnutkov in načrtov za posamezne ukrepe.

Do nekaterih že naštetih problemov pride zaradi neprimerne odnosa nekaterih strokovnih služb do upoštevanja zahtev varstva pri delu. Ti problemi pa bi bili v večji meri oblaženi ali do njih sploh ne bi prišlo, če bi bila koordinacija med strokovnimi službami in varstvom pri delu boljša. V samoupravnih aktih (pravilniku o VD, pravilniku o zasnovi in izvedbi investicij) je sicer določena primerna koordinacija, toda žal le na papirju. Služba je večkrat obremenjena z nenamenskimi delom, z raznim administrativnim delom. Ažurnost dela le-te je večkrat odvisna tudi od odnosov znotraj skupnih služb in celo sekretariata.

Dogaja se tudi, da ponekod vodstveni delavci preočito zapostavljajo varnost. Zdi se jim škoda minimalnih sredstev za zavarovanje delovnega mesta ali vzgoje delavcev za potrebno strokovnost delavcev. Pri takšni tehnokratski miselnosti služba varstva pač ne more uspeti, zlasti, če je hkrati ta še vplivna oseba. V takšnih primerih činitelji varstva celo neodgovorno ščitijo določene osebe, ki odločajo na posameznih področjih, brez poslušanja za varstvene probleme.

Neodgovorno in površno je poročanje v zvezi z delovnimi neizgodami (izpolnjevanje in pošilja-

nje prijav o nesrečah pri delu), izpolnjevanje in pošiljanje poročil v zvezi z nalogami posameznih TOZD. Enako površno in neodgovorno je tudi obračunavanje in izplačevanje nadomestil osebne dohodka. Lani je bilo zaradi tega kar 93 nepravilno obračunanih primerov (41. člen pravilnika o delitvi OD).

Posebno svojstven je odnos pri nabavi osebnih zaščitnih sredstev. V 70 odstotkih se ta sredstva nabavljajo mimo vednosti službe za varstvo pri delu. Nabave v večini primerov niso v skladu z zahtevo namena uporabe in zakonitosti.

Iz pregleda vzrokov nezgod je razvidno, da je okrog 45 % tako imenovanih »nepotrebnih« nezgod (leto prej 60 %). Vodstva enot žal še vedno dovoljujejo delavcem, da opravljajo delo brez tehničnih in osebnih varnostnih sredstev in ne po tehnološkem postopku, ki jim zagotavlja večjo varnost pri delu. Še vedno je opaziti preveč samovolje pri delu in dela brez potrebnega nadzorstva in vodstva.

V prihodnje naj bi strokovne službe v enotah posvetile več pozornosti varstvu pri delu že na samem začetku dela, to je predhodnemu varstvu. Tako pa je služba varstva pri delu večkrat v dvomih v uspeh ukrepanja.

Za službo varstva pri delu
Janko Zupanek

PRIMERJALNI PODATKI DELOVNIH NEZGOD ZA ZANJIH SEDEM LET

TABELA III.

LETO	ŠTEVILO ZAPOSLENIH	ŠTEVILO POŠKODB PRI DELU	PRI DELU POŠKODOVAN VSAK	POŠKODOVANIH DELAVCEV V %	ŠTEVILO IZGUBLJENIH DELOVNIH DNI	INDEKS POGOSTNOSTI POŠKODB	INDEKS RESNOSTI POŠKODB	VREDNOST DELOVNE NEZG. NETO DIN	ŠTEVILO SKOZI VSE LETO ODSOTNIH DELAVCEV ZARADI:			
									DELOV. NEZGOD	OSTALIH BOLEZNI	SKUPNA VRED. VSEH BOLEZNI NA 1 DELAVCA	NETO DIN
1967	1982	211	9,3	10,6	3241	43,6	15,5	?	9,5	?	?	?
1968	1890	190	9,9	10,0	2015	41,2	10,6	?	5,9	?	?	?
1969	1557	145	10,7	9,2	2632	38,2	13,1	283	7,7	?	?	?
1970	1937	172	11,2	8,9	2891	40,9	13,8	374	9,2	99,1	225	?
1971	1967	205	9,6	10,4	2067	48,8	14,9	464	9,7	93,9	286	?
1972	2165	227	9,5	10,5	3946	41,8	17,1	526	14,9	88,5	340	?
1973	2157	247	8,7	11,4	6103	55,0	22,0	821	23,4	1700	528	?

PREGLED ČASOVNEGA NASTANKA DELOVNIH NEZGOD 1973

TABELA IV.

Ponesrečeni v mesecu													V dnevu tedna							V urah dneva				
	Januar	Februar	Marec	April	Maj	Junij	Julij	Avgust	September	Oktober	November	December	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Nedelja	Do 8. ure	Od 8. do 10. ure	Od 10. do 12. ure	Od 12. do 14. ure	Po 14. uri
št.	21	16	21	24	14	29	23	23	27	25	13	11	58	45	44	36	41	21	2	37	63	47	60	40
%	8	7	9	10	6	12	9	9	11	10	5	4	24	19	18	14	16	9	0	14	26	20	25	15

V Novem Sadu smo odprli predstavništvo

Nabavno prodajni oddelek Hmežada Zalec je v svojih prizadevanjih, da se čim bolj komercialno razširi po Jugoslaviji, odprl novo predstavništvo v Novem Sadu. To je za Skopjem in Zagrebom že tretje tovrstno predstavništvo. Kljub temu, da s to vrsto poslovanja še nimamo dosti izkušenj, vseeno lahko trdimo, da so tako komercialne usmeritve dobre. S tem, da komercialno osvajamo razne predele Jugoslavije, hočemo po eni strani afirmirati našo hišo Hmežad, po drugi strani pa to, da se oskrbimo s surovinami za naše potrebe po komercialno najkrajši poti, brez posrednikov. Če hočemo doseči omenjena cilja, moramo pač gledati na to, da se obnašamo poslovno, saj na ta način si bomo lažje odpirali vrata še na ostala področja. Kljub temu, da imamo dosti težav z nelikvidnostjo nekaterih naših partnerjev, vseeno poskušamo to reševati na ta način, da slabše plačnike skušamo kompenzirati bodisi z nabavo blaga od njih, ali pa poiščemo kakega tretjega partnerja in prek njih poskušamo potem izravnati odprte postavke. Tem problemom moramo v prihodnje posvečati še več skrbi, kajti k temu nas silijo visoke obresti, ki jih plačujemo.

Predstavništvo v Novem Sadu ima z ozirom na lokacijo še dosti zahtevnejše naloge kakor predstavništva v Skopju in Zagrebu.

Predstavništvo v Skopju je bilo ustanovljeno z namenom, da bi v Makedoniji nabavljali deficitarne surovine za naš obrat Vital, po drugi strani pa naj bi to predstavništvo prodajalo kmetijske stroje, bodisi domače proizvodnje, ali pa stroje, ki jih ima naš TOZD Hop export na konsignaciji. Ta naloga ni v celoti uspela, kajti pokazalo se je, da skoraj vsa predelovalna industrija sadnih sokov Jugoslavije išče deficitarne surovine v tej republiki. Z novo organizacijo TOZD Vital v združeno TOZD Hmežad Slovin, se je v pogledu potrebe po surovinah precej spremenilo, kajti ta nova organizacijska oblika je svoj proizvodni program zelo zožila, oziroma uporablja v glavnem surovine, ki jih Slovin sam prideluje v svojih obratih po Jugoslaviji.

S prodajo kmetijske mehanizacije pa tudi ni bilo večjih uspehov, razlog je verjetno v tem, da smo jim nudili takšen asortiman strojev, ki njihovim prilikam popolnoma ne odgovarja. Tu bi kazalo podrobneje proučiti zahteve makedonskega kmetijstva in potem poiskati taka zastopstva

tujih firm, ki proizvajajo tako mehanizacijo, ki bi potrebam makedonskega kmetijstva najbolj odgovarjala. Vedeti moramo tudi to, da je napravilo makedonsko kmetijstvo ogromen korak naprej in da jim klimatske prilike ponujajo še neslutene razvojne možnosti.

Celotna dejavnost skopskega predstavništva se je sedaj preorientirala za nabavo blaga za potrebe izvoza. Tu smo sicer nekaj začeli z izvozom polžev, so pa še ogromne možnosti, za izvoz drugih kmetijskih artiklov. Ne smemo pozabiti, da Makedonci danes oskrbujejo skoraj celo zahodno Evropo z znanim namiznim grozdom AFUS-ALI, s papriko in podobno.

Prav tako smo po zaslugi tega predstavništva sklenili z Železarno Skopje pogodbo o dobavi tomažev žlindre, pravzaprav ima Hmežad Zalec, nabavno prodajni oddelek izključno zastopstvo za prodajo omenjenega gnojila v Sloveniji. Železarna Skopje ima sicer velike težave s proizvodnjo samo, od katere je odvisna tudi proizvodnja žlindre, zato jo tudi mi dobivamo precej neredno. Nekateri naši kupci imajo sicer nekaj pripomb, da vsebuje premalo fosforja (vsebuje ga le 8 do 10 %), moramo pa vedeti, da vsebuje ta žlindra precej mikroelementov in tega ne gre podcenjevati pri sami preventivi v živinoreji.

Predstavništvo v Zagrebu je bilo osnovano z namenom, da bomo na področju Zagreba plasirali mlečne in mesne proizvode, po drugi strani bomo pa poskušali najti na področju Hrvatske surovinsko bazo za naše potrebe. Tu imam v mislih potrebe naše TOZD Mesnine. Po teh nalogah uspevamo le delno, kajti težko je biti prisoten na tako zahtevnem

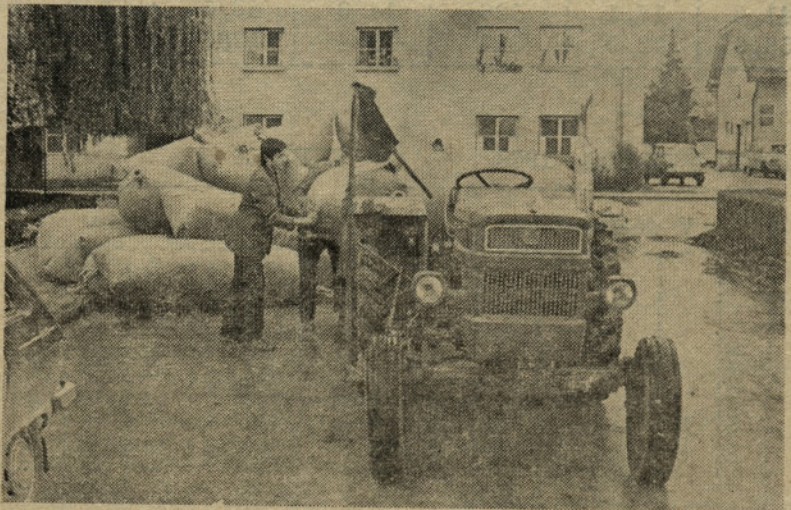
tržišču kot je Zagreb brez lastnega skladišča in transportnega parka za dostavo blaga. Za oskrbo Zagreba so perspektivna le taka podjetja, ki bodo imela te probleme rešene in da so v stanju v vsakem času nuditi kupcem širok asortiman proizvodnje. To nas je sililo v to, da smo se odločili, da v bližnji prihodnosti zgradimo odgovarjajoče skladišče in da nabavimo ustrezna transportna sredstva. Do tega časa bomo pač morali malo improvizirati, vzeti bomo morali nekaj skladišč v najem, transport bomo pač reševali v okviru trenutnih možnosti. Prizadevati si moramo, da se bomo v obstoječi tržni mehanizem čimprej kompletno vključili. Mislim, da so v tem velike perspektive za naše podjetje, kajti Zagreb bo kmalu prerasel v milijonsko mesto in potrebe po dobrinah, ki jih proizvajamo mi, bodo vedno večje. Našo prisotnost na tem tržišču moramo utrditi, pa čeprav se moramo večkrat odreči kakim trenutnim akumulacijam. Za to nalogo imamo v Zagrebu trenutno dober kader in upamo, da nas bodo v prihodnje razveselili še z dobrimi rezultati.

V pogledu surovinske baze smo v lanskem letu hitro uspeli, saj smo v kratkem času organizirali kooperacijsko pitanje in smo imeli lani stalež že preko 2.000 glav. Omenjeno perspektivo je žal porušila znana situacija okrog »mesne krize«. Število glav smo sicer zmanjšali, odločili smo se pa, da bomo določeno število glav še držali v pitanju in to iz razloga, da ne pretrgamo proizvodnje in si za bližajočo se konjunktorno obdobje za meso obdržimo postavljene pozicije.

Kar se mehanizacije in njene prodaje tiče, pa ugotavljamo, da (Nadaljevanje na 11. strani)

Od preobilnega deževja, ki ni ponehalo cel mesec od 21. IX. do 22. X., so se talne vode marsikje dvignile nad vršino zemlje in poplavljalje. Iz svojih korit so se razlile tudi tekoče vode

Za tako stalno deževje ovira dovoz hmelja v Hmežad Zalec, sedaj pa še malce prehitra vožnja v ovinku. Pridnih rok ni manjkalo, voz je bil kmalu naložen

IZŠEL JE NOVI ZAKON O VARSTVU PRI DELU

Izšel je novi zakon o varstvu pri delu, ki bo pričel veljati v sredini novembra tega leta.

Najpomembnejše značilnosti novega zakona so prav gotovo v tem, da določa osebno odgovornost za izvajanje varstva pri delu, ki ga do sedaj skoraj nismo poznali, zaradi česar smo se vedno lahko skrili za hrbet delovne organizacije in tako dosegli to, da so bili odgovorni vsi, s tem pa praktično nihče.

Novost zakona je tudi v tem, da je vsak vodilni, vodstveni ali strokovni delavec v delovni skupnosti brez izjeme glede na položaj, na svojem delovnem mestu odgovoren tudi za izvajanje varstva pri delu.

Obveznost vzgoje in poučevanja varstva pri delu v delovnih skupnostih je sedaj razširjena tudi na uvajanje delavcev v delo, medtem ko sta šolstvo, vzgoja in izobraževanje iz varstva pri delu sestavni del splošnega in poklicnega izobraževanja na šolah vseh vrst in stopenj.

Varstvene ukrepe in normative se mora upoštevati ne samo pri gradnji proizvodnih objektov in naprav, temveč tudi že pri projektiranju, graditvi in konstrukciji objektov, pri projektiranju in izvajanju tehnoloških postopkov, pri projektiranju organizacije dela, uvajanju raznih principov in metod dela, konstruiranju in izdelovanju delovnih priprav in naprav; itd.

Vse v zvezi z obveznostmi in dolžnostmi do varstva na posameznem delovnem mestu mora biti natanko določeno v opisu delovnega mesta. Poostreni so tudi ukrepi zoper odgovorno osebo, če dopusti, da delavec dela pod vplivom alkohola.

Medsebojne odnose, s katerimi bomo delavcu v organizaciji združenega dela urejali pravice in dolžnosti iz varstva pri delu, bomo uredili z internim samoupravnim sporazumom o varstvu pri delu ter z drugimi splošnimi akti.

O poudarjeni direktni in osebni odgovornosti te novosti smo že pisali v januarski številki Hmeljarja.

Za službo varstva pri delu
Janko Zupanek

Seme po izbiri

V osemenjevalnem centru Preske pri Ljubljani je bil pregled bikov rjave pasme. Posredujemo podatke bikov, da boste lahko izbrali za oploditev seme najprimernejšega čredi in željam.

1. **GUSTL R-254**: rojen 6. 8. 1968, pasma: Rjava.
Oče: Gustav 5658.
O-test na mlečnost: —
O-test na rastnost: —
Mati: Mirka 43483.
Mlečnost m. max.: 6-5934-4,07.
Povprečna mlečnost: 11/X-5010-4,05.

Bik je visok 146 cm, obseg prsi 241 cm in tehta 1.008 kg. Za osemenjevalne se uporablja od 28. 12. 1969 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjenih 6.127 plemenic. Ocenjena so bila 103 teleta v povprečni teži 38,63 kg. Teleta so rastna in vitalna.

Dosedaj je bilo ocenjenih 50 telic, ki imajo VV = 127 cm, obseg prsi 178 cm in so težka 481 kg. Telice so zelo plemenite in skladne. Test na rastnost opravljen v letu 1972 na 11 sinovih, ki so v PT-Senek priraščali 1.141 gr/dan nasproti 92 sovrstnikom 1.077 gr in znaša RVP = 107.

Test na mlečnost bo narejen v letošnjem letu, dosedaj so ocenjene 3 prvesnice, kar pa še ne da sigurnih podatkov.

Republiška komisija je bika ocenila za tip 4,5, oblike 4,0 in I. a razred.

2. **CRT R-268**: rojen 10. 10. 1969, pasma: Rjava.

Oče: Silni 178.

O-test na mlečnost: 47-3206

O-test na rastnost: 104.

Mati: Cela 297.

Mlečnost m. max.: 6/5213-4,10.

Povprečna mlečnost: 6/VI-4.730-4,06.

Bik je visok 157 cm, obseg prsi 242 cm in težak 1.105 kg.

Je velik, primerno skladen. Za osemenjevalne se uporablja od 15. 4. 71 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjenih 3.114 plemenic. Porodi so normalni, ocenjenih 72 telet — povprečna teža 41,6 kg. Teleta so plemenita in skladna. V letu 1973 so njegovi potomci pripeljani v test na rastnost v Senek. Prve ocenitve rasti potomcev so zadovoljive. Ocene telic še ni, ker je to mlajši bik. Komisija je bika ocenila za tip 4,0, oblike 4,0 in I. razred.

3. **FRIDO R-256**: rojen 18. 10. 1968, pasma: Rjava.

Oče: Freund 5183.

O-test na mlečnost: 16-3954-4,14.

O-test na rastnost: —.

Mati: Lunda E 61846.

Mlečnost: m. max: 2/6156-4,09.

Povprečna mlečnost: 2/II-5587-4,08.

Bik je velik in skladen, VV = 152 cm, obseg prsi 241 cm in tehta 1040 kg. Za osemenjevalne se uporablja od 26. 1. 1970 in je bilo do konca leta 1973 z njim

osemenjenih 7.064 plemenic. Teleta so lepa in rastna, povprečna teža ocenjenih znaša 41,6 kg. Porodi normalni. Dosedaj je ocenjenih 110 telic, ki so dobile za tip oceno 4,0 in oblike 4,0 VV = 128 cm, obseg prsi 182 cm, teža 521 kg. Telice so rastne in srednje plemenite.

Prvesnic je bilo ocenjeno 8, ocene za tip 3,90 oblike 4,12 vime 3,80. Test na rastnost je opravljen v PT Senek v letu 1972 na 12 potomcih, ki so priraščali 1.085 gr/dan nasproti 91 sovrstnikom z 1684 gr/dan ali RVP = 101.

4. **BENO-223**: rojen 29. 6. 1966, pasma: Rjava.

Oče: Blitz 58.

O-test na mlečnost: 114.

O-test na rastnost: —.

Mati: Sivka 2544.

Mlečnost m. max: 6/7088-3,88.

Povprečna mlečnost: 8/VII-6499-3,95.

Bik je zelo visok, skladnih oblik in obsežen s prav dobro ocenjo zaroda. VV = 152, obseg prsi 241 cm in tehta 1.076 kg.

Za osemenjevalne se uporablja od 15. 8. 1967 in je bilo z njegovim semenom dosedaj osemenjenih 18.256 plemenic. Ob lahkih porodih daje plemenita teleta, fine konstitucije. Povprečna rojstna teža od 104 ocenjenih je 40 kg.

Telice so zelo rastne, plemenite in skladne. VV = 129, obseg prsi 183 cm in teža 516 kg.

Tudi prvesnice so zelo plemenite, skladne in dolge z lepo pripetim vimenom, ki ima oceno 3,94.

Test na rastnost opravljen v letu 1971 na 13 sinovih, ki so priraščali 1.081 gr/dan — RVP = 101.

V letu 1973 je bil izračunan tudi test na mlečnost in znaša pri 30 prvesnicah, ki so dale 3.121 l (+ 75 l) s 3,78% tolšče ali RVP = 102 nasproti 72 sovrstnicam.

Republiška komisija je bika ocenila za tip 4,5, oblike 4,5 in I. a razred.

Seme bika se zaradi dobrega porekla staršev in prav dobrih lastnih testov uporablja za načrtno osemenjevalne bikovskih mater.

5. **NILAN-037**: rojen 1. 3. 1971, pasma: Rjava.

Oče: Nilan 74660.

O-test na mlečnost: + 362.

O-test na rastnost: 190-1041 gr.

Mati: Waldine 24520.

Mlečnost m. max: 4/7956-3,88.

Povprečna mlečnost: 6/II-6873-3,90 %.

Bik je visok 148 cm, obseg prsi 222 cm, težak 855 kg. Za osemenjevalne se uporablja od 26. 5. 1972 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjenih 3.163 plemenic.

Dosedaj je bil napravljen test pri 54 teletih. Teleta so skladna in rastna, porodi normalni.

V jeseni 1973 je bilo 12 njegovih potomcev danih v test na rastnost, kjer kažejo primerne rezultate.

Komisija je bika ocenila za tip 3,5 oblike 3,5 in II. razred s tem, da se z njegovim semenom ne semeni do rezultatov testa na rastnost.

6. **NEJKO-038**: rojen 19. 3. 1971, pasma: Rjava × 50 % B. S.

Oče: Norvicus 75170.

O-test na mlečnost: 51-5921-4,18.

O-test na rastnost: —.

Mati: Goldi 24483.

Mlečnost matere max.: 2-6981-3,95.

Povprečna mlečnost: 6/V-6698-3,98.

Bik je visok 142 cm, obseg prsi 218 cm in težak 805 kg.

Bik Vinko — 266 v obveznem krogu v Preski

Ima v sebi 50 % ameriške krvi. Za osemenjevalne se uporablja od 26. 2. 1971 in je bilo do konca leta 1973 z njim osemenjenih 3.258 plemenic. Daje lažja in vitalna teleta — pri 74 ocenjenih je povprečna rojstna teža 36 kg.

Za test na rastnost je bilo jeseni 1973 zbranih 11 potomcev za PT-Senek.

Republiška komisija je bika ocenila za tip 3,5 in oblike 3,5 ter II. razred s tem, da čaka ko bo znan test na rastnost.

7. **NORDIS-100**: rojen 11. 1. 1972, pasma: Rjava (25 % B. S.).

Oče: Norton 75366 PBz.

O-test na mlečnost: —.

O-test na rastnost: —.

Mati: Dissi 3483320.

Mleč. m. max.: 3/6129-3,86.

Povpreč. mleč.: 4/3-5433-3,88.

Bik je visok 140 cm, obseg prsi 210 cm in težak 746 kg. Ima v sebi 25 % ameriške krvi. Za osemenjevalne se uporablja od 19. 5. 1973 in je bilo z njegovim semenom osemenjenih do konca leta 1973 337 plemenic. Sedaj pričakujemo prve ocenitve telet — biološki test. Republiška komisija je bika ocenila za tip 4,0 in oblike 4,0 ter II. razred v skupini mladih bikov brez lastnega testa.

8. **LARI-101**: rojen 15. 12. 1971, pasma: Rjava (25 % B. S.)

Oče: Ladhok PBI.

O-test na mlečnost: —.

O-test na rastnost: —.

Mati: Rinette 3471347.

Mlečnost m. max.: 6421-4,12 %.

Povprečna mlečnost: 4/3-6320-4,15.

Bik je za svojo starost zelo visok, raste na višji okvir, VV = 139 cm, obseg prsi 213 cm in tehta 745 kg. Za osemenjevalne se uporablja od 19. 5. 1973 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjeno 531 plemenic.

Republiška komisija je bika ocenila za tip 4,0, oblike 3,5 in II. razred v skupini mladih bikov.

9. **NORTON-090**: rojen 26. 1. 1972, pasma: Rjava (25 % B. S.).

Oče: Nortin 975366.

O-test na mlečnost: —.

O-test na rastnost: —.

Mati: Kessi 185185.

Mleč. m. max.: 6902-3,68.

Povpreč. mleč.: 4/3-6620-3,82.

Bik je srednje raste, VV = 139 cm, obseg prsi 204 cm, teža 720 kg. Za osemenjevalne se uporablja od 15. 7. 1973 in je bilo z njegovim semenom osemenjeno 169 plemenic. Sedaj rojenim teletom se dela biološki test.

Republiška komisija je bika ocenila za tip 4, oblike 3,5 in II. razred skupine mladih bikov.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Biki poudarjenih mesnih partij dajo z ustreznimi materami potomce, katerih lepe polovice večkrat lahko vidimo v hladilnici Mesnine v Celju

(Nadaljevanje z 9. strani)

10. **NERO-070**: rojen 2. 8. 1971, pasma: Rjava 25% B. S.). Oče: Nilan 74664. O-test na mlečnost: 362. O-test na rastnost: 190S-1041 gr. Mati: Gams 3493703. Mleč. m. max.: 1/6863-4,35. Povpreč. mleč.: 3/II-6310-4,27. Bik je srednje rasti, skladen in bolj kratek. Višina vihra 145 cm, obseg prsi 283 cm in težak 844 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 6. 12. 1972 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjeno 978 plemenic. Daje normalna teleta v povprečni teži 38 kg (60 ocenjenih).

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred kategorije mladih bikov (tip 3,5, oblike 4,0). 11. **AS-109**: rojen 8. 5. 1972, pasma: BROWN SWISS (ameriško rjavo govedo 100%). Oče: Marathon.

O-test na mlečnost: +. O-test na rastnost: -. Mati: Micia CE-03616. Mleč. m. max.: 2/7279-3,60. Povpreč. mleč.: 3/2-5836-3,73. Bik je srednjega okvirja, ameriški tip rjavega goveda, VV = 136 cm, obseg prsi 200 cm in težak 625 kg.

Za osemenjevanje se uporablja od 15. 4. 1974. Priporoča se za osemenjevanje rjavega goveda na družbenem sektorju in usmerjenih kmetijah za mleko.

Republiška komisija je bika ocenila za tip 4,0, oblike 4,0 in II. razred v kategoriji mladih bikov.

12. **GALON-091**: rojen 20. 3. 1972, pasma: Rjava. Oče: Gante 74331. O-test na mlečnost: + 155. O-test na rastnost: 162-1040. Mati: Hussi 1829.

Mleč. m. max.: 6/322-4,05%. Povp. mleč.: 10/9-5578-4,14%. Bik je srednje rasti, VV = 136 cm, obseg prsi 206 cm in teža 737 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 15. 7. 1973 in je bilo konec leta z njegovim semenom osemenjenih 89 plemenic.

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred skupine mladih bikov (tip 3,5, oblike 3,5).

13. **BOB-103**: rojen 11. 6. 1972, pasma: Rjava. Oče: Beno 223.

O-test na mlečnost: 102. O-test na rastnost: 101. Mati: Zinka 1115. Mleč. m. max.: 6/5765-3,80. Povp. mleč.: 7/VI-4452-3,95.

Bik je vzrejen v domači testni prodaji v Novem mestu. Je srednjega okvirja in primerno rasten. Visok je 137 cm, obseg prsa 205 cm in tehta 655 kg. Za osemenjevanje se uporablja v letu 1974. Komisija je bika ocenila v II. razred (tip 3,5, oblike 3,5). Skupine mladih bikov brez lastnega progenega testa.

14. **VIR-102**: rojen 6. 1. 1972, pasma: Rjava X B. S. (50%). Oče: Wellington 75109.

O-test na mlečnost: 3,5-15,2. O-test na rastnost: 2 8-1006 gr. Mati: Fricka 3550625. Mleč. m. max.: 3/6714-3,67. Povp. mleč.: 6/V-5468-3,88.

Bik je srednjega okvirja, manj skladen, spredaj višji kot zadaj, vsebuje 50% ameriške krvi. Za osemenjevanje se uporablja od 19. 5. 1973. Z njim osemenjenih do konca leta 1973 783 plemenic. Visok je 142 cm, obseg prsi 212 cm in težak 730 kg.

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred (tip 4,0, oblike 3,5) v skupini mladih bikov.

15. **AHIL-110**: rojen 28. 7. 1972, pasma: BROWN SWISS.

Oče: Marathon. O-test na mlečnost: -. O-test na rastnost: -. Mati: Mara CE-02834. Mleč. m. max.: 3/6757-3,60. Povpr. mleč.: 4/3-5853-3,62.

Bik je visok 135 cm, obseg prsi 196 cm in tehta 568 kg. Je bolj skromno obrastel in ni izgledov da bo večji. Za osemenjevanje se uporablja v letu 1974 in sicer samo toliko, da se bo dobilo potomstvo za lasten progeni test.

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred (tip 3,5, oblike 3,5).

16. **AKTIV-106**: rojen 9. 10. 1972, pasma: Rjava X 75% B. S. Oče: Actor.

O-test na mlečnost: 54/6566-3,93. O-test na rastnost: + 616 + 17. Mati: Tschudi 55. Mleč. m. max.: -. Povpr. mleč.: - 1/4926-4,38.

Bik je hitro rasten, srednje kondicije, visok je 136 cm, obseg prsi 195 cm in težak 580 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 18. 1. 1974.

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred (tip 3,5, oblike 3,5) v skupini mladih bikov.

17. **LERD-107**: rojen 23. 11. 1972, pasma: Rjava X B. S. (50%). Oče: Laird.

O-test na mlečnost: -. O-test na rastnost: -. Mati: Achlossa 67032. Mleč. m. max.: 3/6376-4,12%. Povpr. mleč.: 3/II-5608-4,05%.

Bik je dovolj velik in skladen, visok 140 cm, obseg prsi 198 cm in tehta 634 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 18. 1. 1974. Bika je komisija ocenila v II. razred (tip 4,0, oblike 4,0) v skupini mladih bikov.

18. **MERX-108**: rojen 21. 1. 1973, pasma: BROWN SWISS. Oče: Maximilian 154356.

O-test na mlečnost: -. O-test na rastnost: -. Mati: Bertina 67550. Mlečnost m. max.: -. Povpr. mleč.: 1/5011-4,71%.

Bik je velikega okvirja, še precej ozek in prazen, ker je hitre rasti. Visok je 140 cm, obseg prsi 185 cm in težak 520 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 18. 1. 1974.

Komisija ga je ocenila v II. razred (tip 4,0, oblike 3,0) s tem da se vključi za osemenjevanje za progeni test.

19. **JODAN-105**: roj. 23. 8. 1972, pasma: rjava X 75% BSW. Oče: Jod 6294.

O-test na mlečnost: -. O-test na rastnost: -. Mati: Zigeinerin 95. Mlečnost m. max.: -. Povpr. mleč.: 1/4730-3,91.

Bik je skromnejše rasti in manjšega okvirja. Visok 139 cm, obseg prsi 195 cm in težak 595 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 18. 1. 1974. Komisija ga je ocenila v II. razred (3,5; 3,5) v skupini mladih bikov za vključitev za progeni test.

20. **VINKO-266**: rojen 5. 3. 1969, pasma: Rjava. Oče: Wastl 87321.

O-test na mlečnost: + 125. O-test na rastnost: 12-1046. Mati: Olga 183902. Mleč. m. max.: 1/4624-4,09. Povpr. mleč.: -. Bik je srednjega okvirja, širok v plečih. Visok je 150 cm, obseg prsi 244 cm in tehta 1.110 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 17. 7. 1970 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjenih 7.665 plemenic. Pri po-

rodih se opazja lažje telitve, teleta so plemenita in dolga.

Pri premiranju je bilo ocenjenih 41 telic, ki so dobile oceno za tip 3,78, oblike 3,76, VV = 125,0 cm, obseg prsi 176,1 cm. Telice so manj plemenite in malo pobite.

Test na rastnost je opravljen v letu 1972 na 13 potomcih, ki so priraščali 1.034 gr na dan, v primerjavi s sovrstniki 1.091 gr ali RPV = 97.

Test na mlečnost še ni popoln. Imamo prve informacije o prvesnicah, ki imajo povpreček prvih treh kontrol od 12,2-14,0 l.

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred (tip 4,0, oblike 3,5) s tem, da čaka do popolnejših informacij o mlečnosti hčera.

21. **TIHI-004**: rojen 22. 2. 1970, pasma: Rjava. Oče: Tegel 74359.

O-test na mlečnost: + 347. O-test na rastnost: 30/1065 gr. Mati: Heda 18279. Mleč. m. max.: 6417-3,83. Povpr. mleč.: 7/6-5262-3,93.

Bik je lepo odraščan, obsežen in kombiniranega tipa. Visok je 152 cm, obseg prsi 248 cm in tehta 1.115 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 1. 8. 1971 in je z njegovim semenom dosedaj osemenjenih 6.618 plemenic. Dosedaj je ocenjenih 86 telic v povprečni teži 38,40 kg. Porodi so normalni, teleta živahna in dolga ter fine konstitucije.

Ob premiranju je bilo dosedaj ocenjenih 25 telic, ki so dobile oceno za tip 3,87 in oblike 3,89. Telice so visoke 125 cm in obseg prsi 176 cm. Prvesnic po tem biku še ni, pričakujejo pa se letos na jesen.

Test na rastnost je bil napravljen na 10 pitancih v PT Šenek v letu 1973. Priraščali so 1057 gr/dan, kar znaša RVP = 102 nasproti sovrstnikom (1048).

Republiška komisija je bika ocenila v I. razred (za tip 4,0, oblike 4).

22. **ALI-041**: rojen 9. 2. 1971, pasma: Rjava X B. S. (50%). Oče: Alarich 3649.

O-test na mlečnost: + 626. O-test na rastnost: -. Mati: Prinzi 67034. Mleč. m. max.: 2/5727-4,17. Povpr. mleč.: 3/II-5064-4,0.

Bik Ali R-041 je manek med rjavimi biki, vsebuje 50% ameriške krvi. Je dovolj velik, skladen, plemenit in zelo živahen. Visok je 151 cm, obseg prsi 228 cm in težak 913 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 12. 9. 1972 in je bilo z njegovim semenom do konca leta 1973 osemenjenih 1.321 plemenic. Biološki test je bil do

sedaj napravljen pri 65 teletih, katerih povprečna rojstna teža je znašala 40 kg. Težkih porodov ni bilo, teleta so živahna, rasna, primerne širine in globine. V jeseni 1973 je bilo zbranih 12 njegovih potomcev za progeni test v Šeneku, ti so sedaj težki od 206-315 kg. Vmesna tehtanja teh potomcev kažejo dobre prirastke. Republiška komisija je bika ocenila za tip 4,5, oblike 4,0 in I. razred v skupini mladih bikov, ki še nimajo lastnega progenega testa na rastnost in mlečnost.

23. **NOL-035**: rojen 10. 3. 1971, pasma: Rjava X B. S. (50%). Oče: Norvicus 75170.

O-test na mlečnost: 51-5951-4,18. O-test na rastnost: -. Mati: Wanda 23230. Mleč. m. max.: 5/5931-3,94. Povpr. mleč.: 6/5-5211-4,17%.

Bik kaže na manjši okvir, je v vihru in križu enako visok in obsežen. Višina vihra je 140 cm, obseg prsi 228 cm in teža 913 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 12. 9. 1972 in je bilo do konca leta 1973 z njegovim semenom osemenjenih 2.681 plemenic. Dosedaj je ocenjenih 72 njegovih telic v povprečni teži 38,6 kg. Porodi so normalni, teleta skladna, vitalna in globoka.

V jeseni 1973 je bilo zbranih v PT Šenek 12 potomcev za test na rastnost. Sedaj ti tehtajo od 210-380 kg.

Republiška komisija je bika ocenila v II. razred (tip 3,5, oblike 4,0), s tem da čaka z osemenjevanjem, do jeseni ko bo znan test na rastnost.

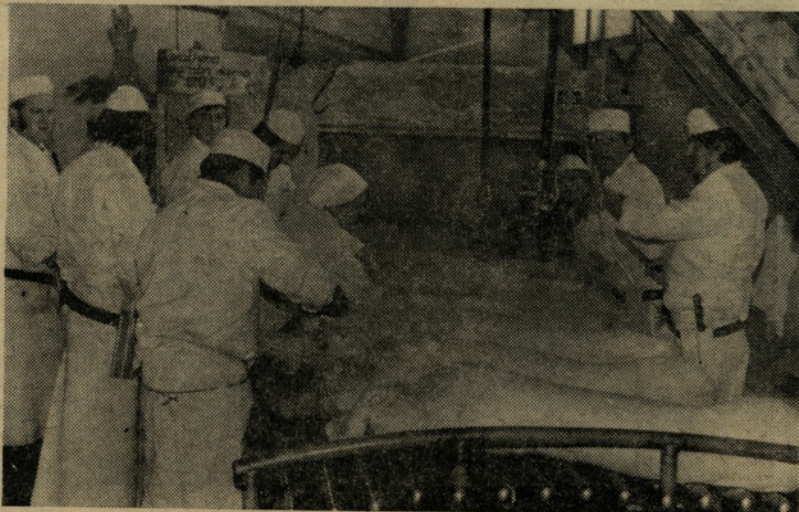
24. **BRIC-111**: rojen 28. 12. 1972, pasma: Rjava. Oče: Beno 223.

O-test na mlečnost: RPV-102. O-test na rastnost: RPV-101. Mati: Cveta 1249. Mleč. m. max.: 4/6804-3,86. Povpr. mleč.: 4/2-5392-3,76.

Bik je visok 134 cm, obseg prsi 190 cm, težak 545 kg. Za osemenjevanje se uporablja od 4. 4. 1974. Je potomec bika Beno, ki ima test na mlečnost in rastnost pozitiven. Bik Bric je bil vzrejen doma v testni postaji Novo mesto. Republiška komisija je bika ocenila v II. razred (tip 3,5, oblike 3,5), s tem da se osemi število plemenic za test.

Dovoljenje za osemenjevanje je dobilo 24 bikov rjave pasme, bikov ki vsebujejo 25% BSW, 50% BSW ali pa so čisti Amerikanci. Osemenjevanje s čistimi Amerikanci se priporoča na družbenih posestvih in usmerjenih kmetijah zasebnih gospodarstev.

Ivan Kuder, dipl. inž. agr.

Detajl z linije klanja prašičev v TOZD Mesnine Celje

Na Kozjanskem ne vemo kam s sadjem

Zakaj je sadje drago. Pod tem naslovom je bil objavljen članek v Kmečkem glasu. Pisec članka o očitne družbenih sadovnjakov, ker piše cene sadja letošnjega pridelka od proizvodnje do končne prodaje z vsemi pripadajočimi stroški. Prikazana je kalkulacija trenutne prodajne cene v trgovini od 5,46 din in kalkulacijsko prodajno ceno 1. marca prihodnje leto v višini 6,70 din za kg jabolk iz plantaž. Iz navedene kalkulacijske cene je razvidno, da je cena previsoka za dve tretjini zaposlenih delavcev in da si sadja pri svoji plači ne morejo privoščiti, zaradi tega je poraba sadja v upadanju in na nizki ravni.

Ob tem problemu odpiram drugo stran medalje: vprašanje kmečkega sadja, katerega po podatkih zadnjih nekaj let propade v Sloveniji tisoče ton in ga skoraj nihče noče zastonj pobirati, ker je popolnoma razvrednoteno. Mislim, da situacije pri sadju ne znamo, ali pa nečemo rešiti v prid delavca z nižjim osebnim dohodkom in tudi kmeta, ki rabi denar. Resnica je, da bi lahko kmečko sadje reševalo najmanj polovico potreb vsakoletne porabe sadja pri nas z najmanj enkrat nižjo ceno, kot pa je zadnja leta na trgu in v dnevni prodaji.

Kmečko sadje v kvaliteti in po zunanem videzu ne dosega kvalitete družbenih sadovnjakov, kar pa ni toliko škropljeno in je deloma napadeno po škrlupu.

Pred nekaj leti smo s Kozjanskim sindikatom letno približno tisoč ton sadja v veliko zadovoljstvo kmetov. Letos je na Kozjanskem zopet obilna letina in je jabolk raznih sort za ponudbo ca. 1000 ton po 1,50 do 2 dinarja za kg.

Posredujem predlog, da zadevo prevzamejo v roke kmetijski kombinati, do katerih se naj usmerijo sindikati delavcev in bi naj združne enote prevzele posredovanje in odkup po primerni marži, oziroma bile posrednik med kmeti-sadjarji in sindikati.

Za visoko kvaliteto sadja s plantaž pa bo treba misliti na izvoz v večji meri kot do sedaj, saj se naše sadje lahko kosa v kvaliteti in aromi z najboljšim sadjem na svetu. Posebno za štajersko sadje bi moralo držati pravilo boljše kvalitete glede na priznano aromo in okus, kar daje temu sadju posebno značilnost in vrednost. Dejstvo pa je, da te naravne pogoje in kvaliteto našega sadja ne znamo izkoristiti.

V. F.

Na poti po državah Evrope so se ustavili profesorji in študentje kielske univerze tudi pri nas in si ogledali farmo Podlog pod strokovnim vodstvom upravnika DE Živnorejce Staneta Marovta

V Novem Sadu smo odprli predstavništvo

(Nadaljevanje z 8. strani)

je ta posel finančno nezanimiv, saj se že itak skromni zaslužki še zmanjšujejo, po drugi strani nam pa ta vrsta dejavnosti angažira ogromno kapitala. Tu bomo morali neke stvari spremeniti in to tako, da bomo ob tem poslu lahko še samo živeli, če se že akumulirati ne da.

Predstavništvo v Novem Sadu ima predvsem nalogo, da nabavlja surovine bodisi za domače TOZD, bodisi za ostale eksterne poslovne partnerje po Jugoslaviji. Pri ustanavljanju predstavništva v Novem Sadu smo se zavedali tega, kar je sklenila in zahtevala njihova pokrajinska skupščina. Sklenili so namreč, da na področju Vojvodine ni mesta takim podjetjem, oziroma njihovim predstavništvom, ki bi njihovo že itak skromno akumulacijo samo odnašale. Že pri ustanavljanju samem oziroma že pri začetnih razgovorih smo se povezali z njihovo banko, saj smo pripravljene v Vojvodini organizirati večjo kooperacijsko proizvodnjo in s tem še bolj povezati primarno proizvodnjo s trgovino. Želimo,

da se s svojim komercialnim poslovanjem na tem področju vključimo tudi v smernice, ki jih prinaša nova ustava. Hočemo biti prisotni v sami proizvodnji in smo si pripravljene ves rizik proizvodnje in prodaje deliti po vloženem delu. Na ta način hočemo svojo prisotnost na tem področju še poglobiti.

Po drugi strani pa želimo utrditi že itak dobre poslovne odnose z njihovimi hmeljarskimi organizacijami. Skušali bomo še v večjem obsegu plasirati tudi tisto mehanizacijo, ki jim odgovarja.

Poslovni prostori našega predstavništva so locirani v neposredni bližini avtobusne in železniške postaje. Na tem mestu je pravzaprav novi poslovni center v Novem Sadu, saj so v naši neposredni bližini predstavništva nekaterih renomiranih slovenskih firm kot so: Ljubljanska banka, LTH Škofja Loka, Lek Ljubljana itd. Trenutno dela v predstavništvu poleg šefa še en komercialist. V kratkem bomo zaposlili še več komercialistov z visoko šolsko izobrazbo, kajti za doseg teh ciljev rabimo ljudi s širšim profilom.

OČIŠČENE ODPLAKE

Morda se komu zdi, da strupenih odpadkov ni mogoče znova uporabiti, a se moti. Poglejmo, kako na Kitajskem predelujejo fenole, te zloglasne industrijske strupe, ki uničujejo tudi slovenske reke. Nedaleč od Pekinga stoji velika rafinerija nafte, ki letno proizvaja 2,5 milijona ton bencina in mazuta. Hladilno vodo, ki je rabijo

da bi ponazorili tujcem, kako čista in neškodljiva je ta voda, imajo Kitajci v majhnih bazenih račke in zlate ribice.

Tuji strmiijo in občudujejo. Kitajci pa jim mirno razložijo, da se je v gospodarstvu treba držati tudi teh dveh načel: večstranske uporabe in spreminjanja škodljivih stvari v koristne. Kajti v naravi ni odpadkov, je samo večno kroženje snovi.

okoli 600 ton na uro, najprej očistijo mehanično in kemično, nato pa jo napeljejo v odprte zbiralnike. Tam ji dodajo posebne bakterije, ki s pomočjo sončne energije »pojedejo« škodljivi fenol. Tako očiščeno vodo, ki ima manj kot 0,01 odstotka fenola, nato uporabljajo za namakanje polj. In

OGLAS

Nabavno prodajni oddelk išče za Centralno skladišče v Vrbju 2 fizična delavca. Delovni pogoji so dobri, plača po učinku. Prosimo zainteresente, da se zgledajo v naši kadrovski službi.

Jabolka so samevala v plantažah, obiralce je vse prepogosto pregnal močan dež, zato se bo obiranje zavleklo celo tja v november

Poslovno združenje Styria je organiziralo na dan kmetijcev na obrtnem sejmu v Celju degustacijo zaščitene slovenskih vin. Tako so poskušali 5 temnih in 11 svetlih vin ter eno penče vino

Takole so se smehljali kmetje kooperanti ob degustaciji traminca

ZADNJA NOVICA

SOZD KAR V 20 OBČINAH

Združitev 16 podjetij napovedujejo že s 1. januarjem. Večje možnosti za najemanje kreditov.

Pred dnevi so se v Dobrni sestali vsi zainteresirani za integracijo proizvodnih, predelovalnih in trgovskih podjetij v širši celjski regiji. Združitev od sedaj zainteresiranih 16 podjetij predvidevajo 1. januarja 1975. V novem SOZD bo zaposlenih okrog 7500 ljudi, ki bodo na leto ustvarili nad 5 milijard dinarjev prometa.

Načrtujejo gradnjo več blagovnih hiš, med njimi je tudi večja blagovnica v Žalcu. Povečali bodo površine prodajnih prostorov na 70.000 in skladiščnih prostorov na 60.000 kvadratnih metrov. Nova sestavljena organizacija združenega dela bo imela mnogo ugodnejše pogoje za najemanje kreditov, s katerimi namerava končati že začete in nakazane gradnje, pa še graditi kak predelovalni obrat.

Vy

Vremenski

PREGOVORI

Za soncem Martina kmalu pride sneg, zmrzlina.

Sneg Andreja polju ni kaj pride odeja.

Katerine dan ne laže, ko po sebi prosinca vreme kaže.

Prepir je najdaljša povezava med dvema točkama.

SVOBODA ni veselica neodgovornosti.

Lažje je govoriti, govoriti, kot pa narediti.

Velik v bahanju, zelo majhen v dejanju.

MOJIM UČENCEM V ŠOLI

Sedim v parku svojega življenja, mislim si: sem nič!
Tedaj zaslišim otroški klic, odzovem se, hrepenim po njih.

Njih oči me prosijo, v srcih upanje nosijo, kličejo me, iščejo...
Ko se okrog srca mi zberejo, z njimi jočem, stočem, veselim se in gorim, poslušam glas njih mili — jim pomagati želim.

Gnetem srca, polnim misli, vodim jih do sonca sreče, k veselju, zmagi tisti, ki veseli se mu reče.
Kdor jih sreča, kdor jih vidi, najde mene v njih globini — a jaz ostanem majhna, skrita, veselim se zmage svoje, ki polni mi utrip telesa; čutim dihanje ljubezni naokrog, ko vidim: bogata so drevesa, šele zaspim — saj sem pedagog.

Marija Žagar
o. š. Polzela

2. AGROSKI

bo na Golteh v organizaciji
kombinata Hmezad Žalec

MINA

PIŠE: Drago Kumar RIŠE: Zdenko Čas

37.

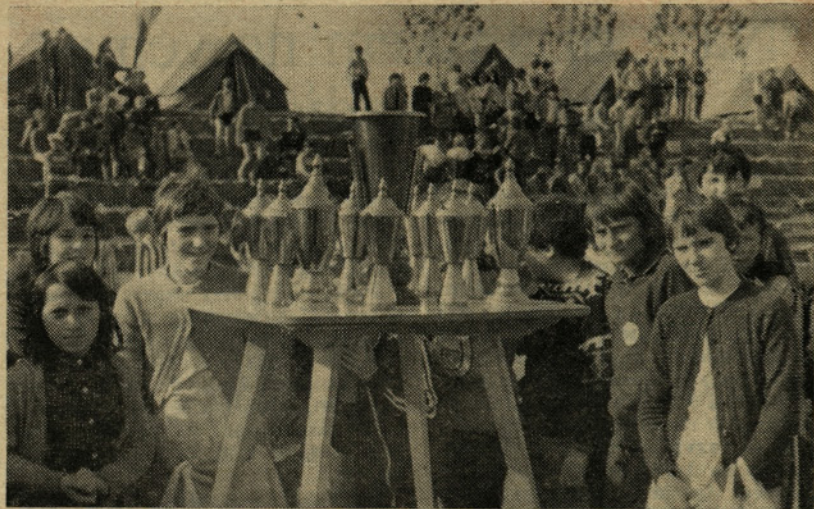
Novica z jasnega neba: starega Rovšnika je kap! Zjutraj se je zgodilo, v ranem svitu. Rovšnik je zmeraj zgodaj vstal. Rekel je ženi, da se nekam slabo počuti. »Ah!« je zavdihnila. »Sinoči si ga malo čez mero. Saj pravim, preklemana gostilna bo še tebe na drugi svet spravila.« Tedaj se je Rovšnik naglo obrnil in padel na posteljo. »Konec!« je zamomljal in Rovšnela je zagnala vik in krik: »Starega je kap, joj, joj!« Pritekel je Stefan, položil očeta na posteljo, stari se ga je oprjel z levico, kakor da hoče reči: »Hvala, sin, najlepša hvala!« Pa

se je iz levega očesa pocedila solza. Rovšnela pa v jok: »Ljubi bog, po desni ga je. Stefan, po zdravnika, brz, brz!« Milena se je v spalni srajci prikazala med podboji in skoraj otroško radovedno vprašala: »Kaj ga je res? Čuj, Stefan, prinesi mi iz mesta lak za lase.« Stefan jo je samo pogledal, češ, ali si je stari to zaslužil, potem je moder mercedes močno zahrzal in se pogljal po asfaltni cesti.

38.

Poštar kliče pred gostilno: »Minca, telegram, pa nič vesel, žalosten! S črnim robom.« Minca je vsa vztrepetala. Stric Pepi z drugega konca dvorišča: »Kaj pa se je zgodilo?« »Ah!« je zamomljal poštar, »na Mininem domu je nekaj narobe. Adijo! Tista dva deci bom jutri pospravil.« je rekel in zajahal kolo. »Ata je kap!« je ihtela Minca in si brisala solze. »Kap da ga je,« ponovi Pepi. »Do smrti? Le pojdi, bom že jaz goste postregel...«

V slabi uri je ustavila na Rovšnikovem dvorišču zelena stoenka, Minca je odhitela v hišo. »Ata, ata!« je obljela očeta, on pa jo je gledal. V pogledu je bila prošnja: »Minca, nikar ne zameri, če sem bil prestrog. Ti moja

Interesna skupnost za telesno kulturo občine Žalec je pred dnevi organizirala v okviru TRIM akcije »TECI« za vse starostne kategorije na stadionu v Žalcu. Tekmovanja se je udeležila v največjem številu šolska mladina, ki si radovedno ogleduje za podelitev pripravljene pokale

Akumulacija Trnavce

Pripravljalna dela za gradnjo 350 metrov dolge pregrade nad Kamenčami, ki bo zajezil Trnavco in manjše dotoke, ki močno narastejo in poplavlajo ob nalivih, so tako daleč, da že lahko govorimo o uresničevanju načrtov. Ko bodo odkupljena zemljišča, prestavljena cesta, zagotovljen kapital..., bo jez zajezil vode, ki se bodo s časom dvignile do 9 m, se razlile na nad 40 ha površine ali 1.200 m v dolžino in okrog 300 m v širino. Nastalo bo prav čedno

jezero — verjetno žovneško imenovano — z romantičnimi zalivi prav pod žovneškim gradom. V jezzeru bo polno rib, na njem jezerska perjad, ob njem ribja restavracija z objekti za vodni šport in rekreacijo. Za turizem bo obnovljen žovneški grad. Utopija?!

Jezerska voda v maksimalni količini 1.720.000 m³ bo v sušnih obdobjih namakala okrog 660 ha obdelovalnih površin, predvsem hmeljišč.

Vy

SLOVNICA

Miha mora povedati stavek z besedo »konj«.

»Konj vleče voz.«

»In velelniška oblika?« vpraša učitelj.

»Hi!« zakliče Miha.

V PRESKRBI

— Bi lahko dobil nekaj strupa za podgane?

— Lahko, koliko ga pa želite?

— Samo za dve osebi, prosim!

IZGUBIL JE GLAVO

»Na lastne oči sem videl, kako je planil v gorečo hišo in iz nje prinesel svojo taščo!«

»Grozno, kako človek lahko ob nenadnih katastrofah izgubi glavo!«

PLAVANJE

Komisija za šport in rekreacijo pri našem sindikatu vabi bralce in seveda tudi bralke na kopanje in plavanje v zimski bazen v Velenju v soboto 16. novembra od 10. do 12. ure. Za smučarje bo plavanje prijetno razgibavanje.

40.

Pri Rovšniku se je močno spremeni: zdaj je bil Stefan prvi gospodar. Rovšnela je dala še svojo polovico, izgovorila si je skromen prežitek. Minca se je odrekla doti. In to v celoti, niti dinarja ni zahtevala. Postavite očetu lep spomenik, je rekla. »Bo preveč?« je izzivala pogledala Mileno. Milena užaljeno: »Zaradi mene lahko pobasaš ves grunt. Moje gostilne pa se tudi z mezinem ne boš dotaknila!« Mati pa je hčer tiho prosila: »Vrni se še kdaj, da bomo vsaj vedeli, da si naša. Ali si nama odpustila, Minca?« Hči je pogledala trpečo mater: »Mama, sama sem zakrivila, na svojih ramah bom nosila vso težo življenja. V sruču pa bom vedno Rovšnikova, do smrti. Mama!«

Po nekaj dneh je prispelo pismo. Vlado je pisal. Izrekal je sožalje in se opravičeval, ker ni prišel na pogreb. Dolgo je premišljevala, potem je odpisala: Z najino ljubeznijo je za vselej konec. Imam fanta, ki me resnično ima rad. Nima denarja, ne razkošnega avtomobila, ima pa nekaj, česar ti nimaš — plemenito srce! Rovšnik Mina.

HMELJAR

Hmeljar izdaja delavski svet kombinata »Hmezad« Zalec — Ureja uredniški odbor: Anton Gubenšek, dipl. kmet. inž. — predsednik, in člani: Jože Rojnik, kmet, Janja Košir, dipl. tehnolog, Ludvik Semprimožnik, dipl. kmet. inž., Bogdan Puget, dipl. kmet. inž., Vinčo Strašek, pravnik, in Miljeva Kač, dipl. kmet. inž. — urednica strokovne priloge. Glavni in odgovorni urednik inž. Vili Vybihal. — Uredništvo je v kombinatu »Hmezad« v Zalcu, Ulica žalskega tabo- ra 1 — Glasilo izhaja enkrat na mesec v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 24 din. — Tisk in klistelj AERO, kemična, grafična in papirna industrija Celje. — Po mnenju Sekretariata za informacije pri Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije, št. 421-1/72 z dne 18. 2. 1974 je Hmeljar prost davka od prometa proizvodov.

1974/7

PRILOGA HMELJARJA

POROČILO S 23. KONGRESA HMELJARJEV V PRAGI

Lojze CETINA, mgr. agr.

UDK 633.819 (047)

V okviru kongresa je od 14. do 18. 8. 1974 v Pragi zasedalo predsedstvo Mednarodnega hmeljarskega biroja (MHB), ekonomska in tehnična komisija ter generalna skupščina.

Seja predsedstva je bila 15. 8. ob 9. uri. Udeležili so se je predstavniki vseh držav članic: Belgija, Bolgarija, ZR Nemčija, Čehoslovaška, DR Nemčija, Anglija, Španija, Francija, Jugoslavija, Poljska in ZDA. Odsotni so bili le predstavniki Avstralije.

Dnevni red:

1. Ugotavljanje članov predsedstva
2. Potrditev zapisnika zadnje seje
3. Izmenjava mnenj o položaju na hmeljarskem trgu v državah MHB
4. Razno

V prvi točki dnevnega reda so bila ugotovljena imena predstavnikov, ki so jih posamezne dežele delegirale v predsedstvo: Belgija, Top, Bolgarija: Grujov, ZR Nemčija, Höfter, CSSR: Paul, DR Nemčija: Borde, Anglija: Broom, Španija: De Arcenegui, Francija: E. Lux, Jugoslavija, Cetina, Poljska: Mijal, ZDA: Haris.

Zapisnik zadnje seje je bil, razen sklepa o zasedanju znanstvene komisije, o katerem bomo podrobneje govorili pod točko razno, soglasno sprejet.

V tretji točki dnevnega reda smo ugotovili, da se je na podlagi poročil delegatov površina hmeljišč v deželah MHB povečala od 63.657 ha v letu 1973 na 64.370 ha v letu 1974, t. j. za okrog 1 %. Ocena pridelka za leto 1974 pa kaže na zmanjšanje pridelka od 2.096.162 stotov á 50 kg (v nadaljnjem besedilu stotov) v letu 1973 na 1.989.176 stotov v letu 1974, t. j. za 106.986 stotov ali za 5 %. Seveda še ta ocena ni dokončna.

Predsednik ekonomske komisije g. Broom (Anglija) je poročal o zasedanju delovne skupine MHB za proučevanje hmeljskega trga, ki je bilo v Paddock Wood-u (Anglija) 16. 5. 1974. Ugotovljeno je bilo, da so bile ocene gibanja hmeljskega trga, ki jih je dala ista skupina na zasedanju leta 1972 v Wolnzachu (ZR Nemčija), dokaj točne. Takrat je bilo predvideno, da bo letna svetovna proizvodnja piva v letu 1980 dosegla 900 milijonov ali 1000 milijonov hektolitrov. Ta ocena je lahko realna, saj je že leta 1973 znašala dosežena proizvodnja piva 730 milijonov hl. Povprečno letno povečanje proizvodnje za 3 % (veržni indeks = 103) bi dalo v letu 1980 proizvodnjo 898 milijonov hl. Glede na takšno proizvodnjo piva bi potrebe po hmelju narasle na 2,5 do 3,0 milijone stotov, kar je seveda močno odvisno od odmerka hmelja za pivo. Ta pa je največja neznanka pri planiranju bodočih potreb po hmelju. K proučevanju te problematike je bila pritegnjena znanstvena komisija MHB. Na zasedanju v Paddock Woodu je bil ameriški predstavnik mnenja, da bi na zasedanjih delovne skupine za tržišče dali poudarek kratkoročnim prognozam za 2—3 leta naprej, manj pa bi se spuščali v dolgoročne prognoze. Predlog bodo obravnavali na naslednjem zasedanju delovne skupine za hmeljsko tržišče.

V točki razno je predsedstvo obravnavalo naslednjo problematiko.

a) Sprejet je bil predlog delovne skupine za tržišče, da bi vsi člani pošiljali poročila od 15. septembra do 15. decembra vsakih 15 dni.

b) Sprejeti so bili predlogi za podelitev 24 hmeljarskih odlikovanj od t. l. odlikovanje II. stopnje (oficir hmeljarskega ordena) g. J. De Arcenegui dolgoletnemu predstavniku Španije v MHB.

c) Razprava o sklepu predsedstva 9. 3. 1974 v Parizu, da bi znanstvena komisija zasedala v okviru vsakoletnih kongresov MHB. Ta sklep je naletel na odpor. Znanstvena komisija smatra, da predsedstvo po statutu ni

Tabela 1

Površine in pridelok hmelja 1973 in 1974 v državah MHB

Država	Površine ha		Pridelek v stotih á 50 kg x ¹⁾	
	1973	1974	1973	1974
Avstralija	1.080	1.080	44.224	42.240
Belgija	1.220	1.220	40.000	42.000
Bolgarija	1.100	1.220	13.040	13.000
ZR Nemčija	20.039	20.157	769.566	698.000
CSSR	9.001	9.268	206.000	185.000
DR Nemčija	2.093	2.100	50.796	54.000
Anglija	6.769	6.554	208.949	204.000
Španija	1.890	1.790	48.110	47.000
Francija	1.249	1.230	43.140	39.000
Jugoslavija	4.012	4.026	110.940	104.000
Poljska	2.492	2.539	64.536	50.000
USA	12.712	13.186	496.861	510.936
		64.370	2.096.162	1.989.176

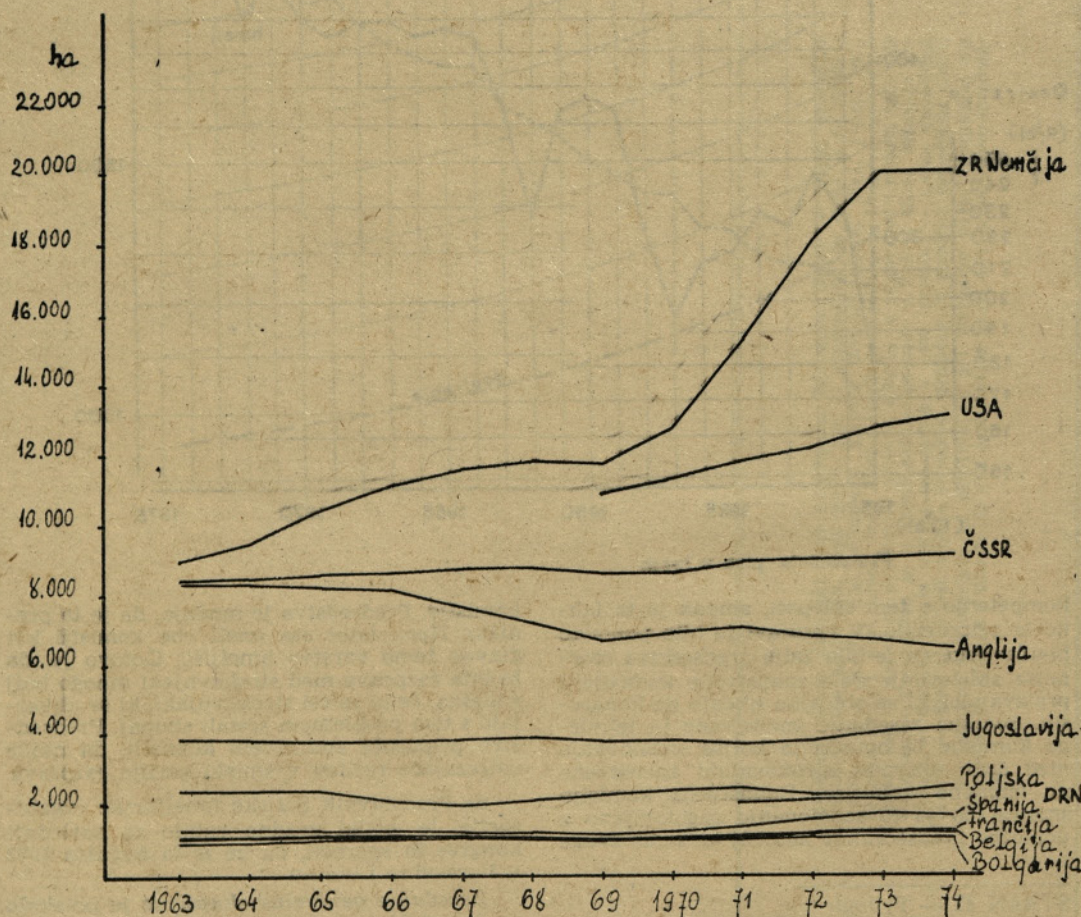
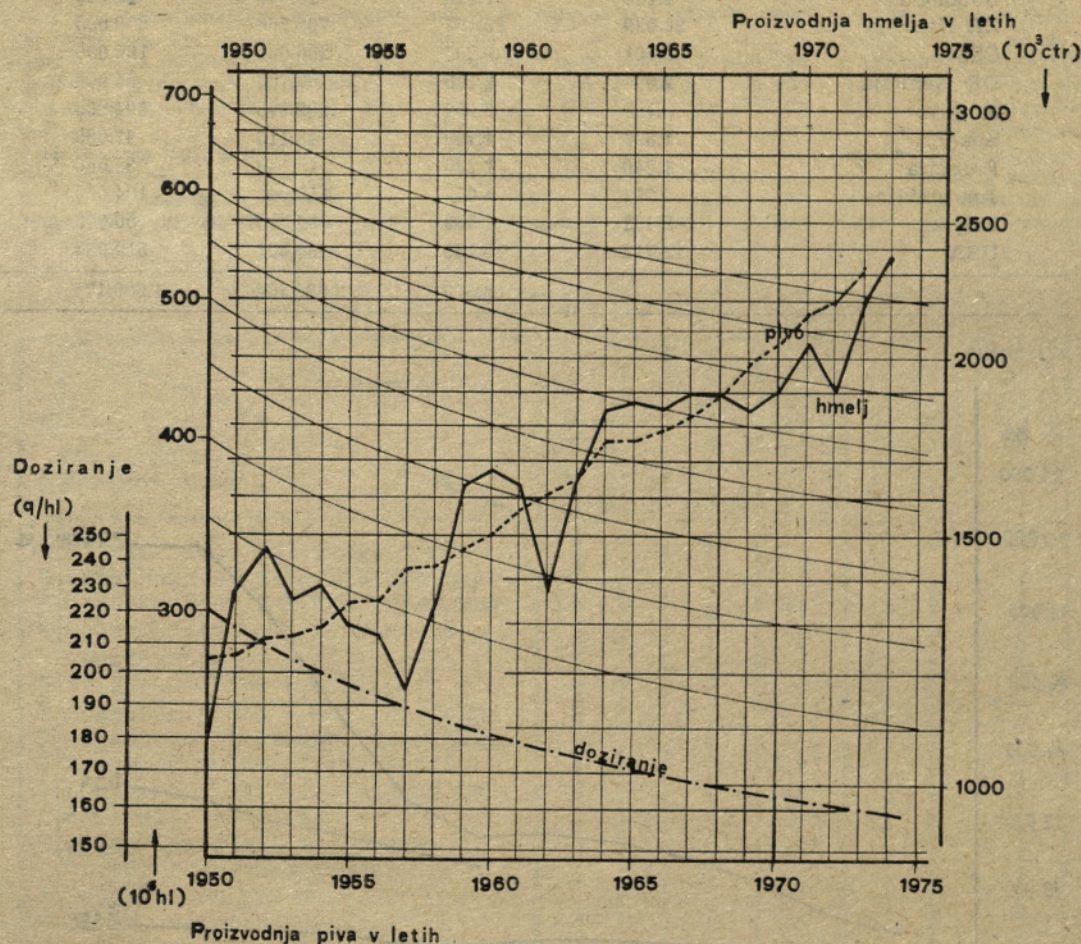
x¹⁾ ocena

Tabela 2

Površine in pridelek hmelja na svetu 1972, 1973

	Pov. na ha	1972		Pov. na ha	1973	
		Pridelek na ha	skupaj 50 kg		Pridelek na ha	skupaj 50 kg
Avstralija	954	40,4	38.561	1.180	37,5	44.224
Belgija	1.200	32,0	38.400	1.220	32,8	40.000
Bolgarija	1.080	10,4	11.220	1.080	11,1	12.000
ZR Nemčija	18.149	33,3	604.814	20.039	38,0	763.064
CSSR	8.973	23,8	214.000	9.001	22,9	206.092
DR Nemčija	2.104	24,8	52.212	2.093	24,3	50.796
Anglija	6.829	26,1	178.218	6.769	30,8	208.312
Spanija	1.675	24,7	41.349	1.890	25,5	48.110
Francija	1.214	30,8	37.340	1.249	34,5	43.140
Jugoslavija	3.870	25,4	98.233	4.012	27,7	110.940
Poljska	2.359	21,3	50.300	2.386	26,9	64.000
USA	12.019	38,7	464.859	12.707	39,0	496.207
MHB	60.426	30,3	1.829.506	63.626	32,8	2.086.885
Madžarska	380	19,1	7.258	380	15,0	5.700
Avstrija	98	24,3	2.384	98	26,0	2.550
Romunija	800	13,6	10.886	800	13,7	11.000
Svica	13	33,6	438	14	32,1	450
ZSSR	12.640	13,4	170.000	12.640	14,0	176.000
Kanada	328	34,9	11.470	350	34,0	11.900
Nova Zelandija	248	33,3	8.280	250	29,0	6.953
Japonska	1.531	30,2	46.360	1.550	31,6	48.900
Argentina	220	17,9	3.940	230	19,8	4.560
Južna Afrika	124	14,6	1.814	124	14,5	1.800
Ostale države	807	8,2	6.678	1.206	7,7	9.330
Svet	77.615	27,0	2.099.014	81.268	29,1	2.366.023

PROIZVODNJA HMELJA, PIVA IN DOZIRANJE HMELJA PIVU NA SVETU

kompetetno o tem sklepati, ampak je to lahko le priporočilo. V razpravi je bilo ponovno poudarjeno, da je bila želja predsedstva močnejše zblíževanje dela znanstvene komisije s proizvajalci, ki se običajno srečajo na kongresih. Sočasno zasedanje znanstvene in tehnične komisije bi omogočilo boljše sodelovanje med člani, oziroma strokovnjaki znanstvene in tehnične komisije. Znanstvena komisija smatra, da je to sodelovanje zagotovljeno z udeležbo predsednikov komisij na sejah druge

komisije. Predsedstvo je mnenja, da je to premalo. Npr.: letos sta imeli obe komisiji kot glavno temo varstvo hmeljišč. Gotovo je, da bi bila razprava med strokovnjaki mnogo bolj uspešna, če bi se vsi strokovnjaki, ki se ukvarjajo s tem problemom sestali skupaj. Predsedstvo priporoča znanstveni komisiji, da najde ustrezajočo rešitev v smislu gornje razprave.

d) Predstavnik poljske hmeljarske organizacije je podal uradno vabilo za naslednji kongres in sporočil, da bo le-ta avgusta 1975 v Varšavi in Lublinu.

Zasedanje generalne skupščine je potekalo po že ustaljenem dnevnem redu.

V otvoritvenem govoru je predsednik MHB g. Höfner (ZR Nemčija) poudaril, da se je povečanje površin hmeljišč v zadnjem letu le nekoliko ustalilo in da se je tudi Zveza nemških hmeljarjev zavzela za to, da se površine v ZR Nemčiji ne bi povečevale. Glede na to, da se bo njegov mandat kmalu iztekel se je zahvalil svojim sodelavcem posebno pa komisijam za njihovo delo. Po običaju je vodil zasedanje predstavnik države gostiteljice ing. Paul.

Zapisnik zadnjega zasedanja je bil soglasno sprejet.

Podatki o površinah in pridelkih za leti 1973 in 1974, ki so jih dali predstavniki posameznih držav v svojih poročilih, so prikazani v tabeli 1.

Poročila komisij so podali predsedniki: Broom (Anglija) za ekonomsko, Paine (Anglija) za tehnično in ing. Borde (DR Nemčija) za znanstveno komisijo. Tehnična komisija je izdala publikacijo z referati letošnjega zasedanja, ki je bilo posvečeno varstvu hmeljišč.

Generalni sekretar MHB dr. Pavlič je dal v svojem poročilu pregled dela in najvažnejših dogodkov v preteklem letu, pregled statističnih podatkov o površinah in pridelkih hmelja v državah članicah MHB in v svetu (glej tabelo 2 in prikaz 1). Prikaz 2, kjer je prikazana proizvodnja hmelja in piva je v svojem poročilu korigirana tako, da upošteva gibanje odmerka hmelja.

Finančno poročilo za preteklo bilančno leto izkazuje manjši presežek 561,08 USA dolarjev, predračun za leto 1974-75 pa predvideva povečanje presežka 1000 USA dolarjev. Na predlog predstavnika nadzornega odbora g. Brooma je generalna skupščina sprejela finančni obračun za leto 1973-74 in predlog predračuna za leto 1974-75.

Za člane nadzornega odbora sta bila ponovno izvoljena g. Pollet (Belgija) in g. Broom (Anglija).

Na koncu zasedanja je skupščina sprejela resolucijo, ki jo je pripravila ekonomska komisija.

Resolucija 23. kongresa MHB

Povečanje površin hmeljišč s sortami, ki dajejo večje pridelke in imajo večji odstotek alfa smol, kakor tudi splošno povečanje površin hmeljišč na svetu bi lahko kljub povečevanju proizvodnje piva povzročilo nadprodukcijo hmelja. Čeprav zaradi vremenskih in drugih razlogov še ne vemo, kakšna bo proizvodnja, generalna skupščina priporoča:

1. Članice MHB naj v naslednjih 2 letih previdno planirajo povečanje hmeljnih površin.

2. Čeprav je prodaja v naprej lahko zaželjena, je proti interesom proizvajalcev, če cene take prodaje ne pokrivajo stroške upoštevajoč inflacijo. Zaradi tega se priporoča, da ne bi sklepali prodajnih pogodb za več kot 2 leti v naprej. Tudi v teh prodajnih cenah je treba upoštevati v polni meri porast stroškov in plač v tem obdobju.

Seja generalne skupščine je bila s tem zaključena.

Zasedanju tehnične komisije (TK) je bila

Zasedanju tehnične komisije (TK) je bila posvečena precejšnja pozornost, saj je bil že po programu namenjen za delo komisije ves dan. Poleg organizacijskih formalnosti so se na zasedanju zvrstili zanimivi referati s področja varstva rastlin. Glavni referati so bili objavljeni v posebni brošuri TK, mimo tega pa je bilo podanih nekaj krajših referatov kot informacija dela posameznih dežel na področju varstva hmelja.

Komisija je obravnavala naslednje glavne teme:

1. John Blest (Kent, Anglija): Varstvo hmelja v Angliji.

2. Gerber — Jean: Možnost kontinuiranega reguliranja zraka pri pršilnikih (Tretiranje »a la carte«).

3. Kohlman: Količina in kakovost depozita škropiva na hmelju pri različnih postopkih in hmeljnih sortah.

4. Srp — Križ: Problematika varstva hmelja v CSSR.

Mimo tega je bilo na zasedanju še nekaj krajših prispevkov, med drugimi tudi prispevek ing. Kačeve: Usmerjeno varstvo hmelja ter prispevek dr. Leskovarja o argentinskem hmeljarstvu.

Hmeljar izdaja delavski svet kombinata »Hmežad« Zalec — Ureja uredniški odbor: Anton Gubensek, dipl. km. inž. — predsednik, in člani: Jože Rojnik, km. et, Janja Košir, dipl. tehnolog, Ludvik Semprimožnik, dipl. km. et inž., Bogdan Pugej, dipl. km. et inž., Vinko Strašek, pravnik, in Miljeva Kač, dipl. km. et inž. — urednica strokovne priloge. Glavni in odgovorni urednik inž. Vili Vybihal. — Uredništvo je v kombinatu »Hmežad« v Zalcu, Ulica Zalskega tabora 1 — Glasilo izhaja enkrat na mesec v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 24 din. — Tisk in kilešje AERO, kemična, grafična in papirna industrija Celje.

— Po mnenju Sekretariata za informacije pri Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije, št. 421-1/72 z dne 18. 2. 1974 je Hmeljar prost davka od prometa proizvodov.

Na podlagi določb zakona o knjigovodstvu organizacij združenega dela (Ur. list SFRJ, št. 48/68, 56/69, 71/72 in 5/73) in določil 14., 18., 29. in 42. čl. samoupravnega sporazuma o združitvi dela in sredstev v Organizaciji združenega dela Kombinat HMEZAD Žalec je delavski svet podjetja na seji dne 8. oktobra 1974 sprejel naslednji

PRAVILNIK O ORGANIZACIJI IN VODENJU KNJIGOVODSTVA

TEMELJNA DOLOČILA

1. člen

- S tem pravilnikom se urejajo in določajo:
- organizacija knjigovodstva in kontni načrt
 - knjigovodske knjige in evidence ter način njihovega vodenja
 - knjigovodske listine, njihovo urejanje in knjiženje v poslovne knjige
 - likvidacija listin
 - ažurnost knjigovodstva in obdelave podatkov
 - gospodarjenje s sredstvi
 - popis sredstev in njihovih virov
 - spremljanje poslovnih dogodkov in delovnih procesov
 - ugotavljanje in delitev dohodka ter sestavljanje periodičnega in zaključnega računa
 - obveščanje o poslovanju
 - notranja kontrola
 - arhiviranje poslovnih knjig in listin
 - odgovornost delavcev za vodenje knjigovodstva in odredbodajalstvo za dokumentacijo
 - druge določbe.

2. člen

Knjigovodstvo TOZD in podjetja vodi evidence in daje podatke o stanju in gibanju sredstev ter o poslovnih rezultatih, ki so potrebni delavcem, organiziranim v temeljnih

organizacijah združenega dela (v nadaljnjem besedilu: TOZD) in združenim v delovni skupnosti Kombinat HMEZAD, za odločanje v upravljanju in vodenju temeljnih organizacij in podjetja.

Knjigovodstvo zagotavlja tudi podatke, ki so potrebni organom upravljanja, organom samoupravne delavske kontrole in družbeni skupnosti.

3. člen

Pravilnik o organizaciji in vodenju knjigovodstva je enoten za podjetje in vse temeljne organizacije združenega dela v njegovi sestavi.

4. člen

Sistem knjigovodstva je v podjetju enoten.

Podrobnejša navodila za enotno knjigovodsko-tehnično poslovanje daje vsem TOZD direktor finančno-računovodskega sektorja (v nadaljnjem besedilu: FRS).

Navodila, ki jih dajejo drugi oddelki Skupnih služb in ki se nanašajo tudi na knjigovodsko poslovanje TOZD, se lahko izdajo le v soglasju z direktorjem FRS.

ORGANIZACIJA KNJIGOVODSTVA IN KONTNI NAČRT

5. člen

Knjigovodstvo je organizirano v podjetju tako, da vsaka TOZD samostojno vodi kompletno knjigovodstvo od razreda 0 do 9.

Vsaka TOZD ima svoje knjigovodstvo, s katerim zagotavlja podatke o celotnem dohodku in njegovi delitvi ter podatke o sredstvih in njihovih virih.

Vodenje knjigovodstva lahko vsaka TOZD poveri delovni skupnosti Skupnih služb ali drugi TOZD.

Finančno-računovodski sektor v Skupnih službah pa vodi ločeno knjigovodstvo za:

- a) interno bančno poslovanje
- b) hranilnico in posojilnico
- c) skupno komercialo

č) združena sredstva TOZD

d) delovno skupnost Skupnih služb

e) druge dejavnosti, če za njih tako določi pristojni organ upravljanja.

Zbiri periodičnih obračunov in zaključnih računov TOZD, delovne skupnosti Skupnih služb in drugih dejavnosti iz prejšnjega odstavka predstavljajo skupni periodični obračun oziroma zaključni račun podjetja.

TOZD predlagajo periodične obračune in zaključne račune zunanjim institucijam preko računovodstva podjetja.

Računovodstvo podjetja sestavlja zbirno:

- zbirne periodične obračune TOZD
- zbirni zaključni račun podjetja
- zbirne analize finančnih podatkov in druga poročila.

Vsa knjigovodstva iz tega člena sestavljajo poleg periodičnega obračuna še bruto bilance.

6. člen

S kontnim načrtom se v okviru zakonsko predpisanega kontnega načrta v skladu z metodologijo gospodarskega načrta določa analitični sistem knjigovodskega zajemanja in evidentiranja podatkov in urejenega vodenja drugih evidenc, ki se nanašajo na poslovanje TOZD in podjetja, tako da se lahko z njimi spremlja izpolnjevanje gospodarskih načrtov.

S kontnim načrtom se omogoča in zagotavlja zlasti:

- vpogled v stanje in gibanje sredstev in njihovih virov
- spremljanje delovnega procesa
- ugotavljanje celotnega dohodka, dohodka ter delitev dohodka
- sestavo periodičnih obračunov in zaključnega računa
- izdelavo kalkulacij cen za proizvode, storitve in blago, načrtov, analiz
- spremljanje rokov, v katerih zapadejo v plačilo terjatve in obveznosti ter datumov faktur
- poravnavo obveznosti po veljavnih predpisih.

Računovodja podjetja mora izdelati enotni kontni načrt za tovrstne knjigovodske evidence.

Knjigovodstvo vodi obvezno tiste sintetične in analitične konte, ki jih predpisuje osnovni kontni načrt podjetja.

Te konte razčleni TOZD po svojih potrebah in večštevilne.

Kontni načrt je sestavni del tega pravilnika.

KNJIGOVODSKE EVIDENCE IN EVIDENCE TER NAČIN NJIHOVEGA VODENJA

7. člen

Vse knjigovodske knjige se vodijo praviloma po sistemu dvostavnega knjigovodstva.

8. člen

Knjigovodske knjige in evidence so:

A) temeljne knjige:

1. glavna knjiga
2. dnevnik

B) pomožne knjige:

1. analitična evidenca osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe z registrom
2. evidenca gotovine, vrednotnic, vrednostnih papirjev in valut
3. analitična evidenca kupcev in dobaviteljev za obratna in osnovna sredstva in sredstva skupne porabe
4. analitična evidenca odnosov iz kooperacijskih razmerij
5. analitična evidenca akontacij za službena potovanja
6. analitična evidenca dinarskih in deviznih sredstev
7. evidenca drugih terjatev
8. analitična evidenca kreditov in oročitev po partijah in pozicijah
9. analitična evidenca hranilnih vlog in posojil
10. evidenca drugih obveznosti
11. analitična evidenca materiala, drobnega inventarja, embalaže in avtogum
12. analitična evidenca surovin, polizdelkov, izdelkov, pridelkov in trgovskega blaga in nedovršene proizvodnje
13. analitična evidenca zunanje-trgovinskega poslovanja po zaključkih
14. evidenca izdanih akceptnih nalogov

C) druga analitična evidenca:

1. analitična evidenca dinarskih in deviznih sredstev pri SDK in poslovnih bankah
2. analitična evidenca stroškov po vrstah, po stroškovnih mestih, v proizvodnji tudi po stroškovnih nosilcih
3. evidenca o menjalniških poslih
4. evidenca prejetih faktur
5. ostale knjigovodske evidence, ki spremljajo stanje in gibanje sredstev in njihovih virov.

9. člen

Temeljne knjige vodijo TOZD in računovodstvo podjetja v prostih listih; na koncu leta jih vežejo, nakar jih podpiseta direktor in računovodja.

Pomožne knjige in druge analitične knjigovodske evidence morajo vedno soglašati s sintetičnimi konti v glavni knjigi.

Pomožne knjige in druge analitične knjigovodske evidence se vodijo na obrazcih, ki so praviloma enotni za celotno podjetje, izvzemši, kjer specifičnost poslovanja TOZD terja drugače.

Direktor FRS lahko v interesu enotnega režima poslovanja in v soglasju s komisijo za sistem in obdelavo podatkov odredi način obdelave podatkov v TOZD.

ter enotno izvajanje organizacije računovodstva podjetja

b) za pravilno organizacijo računovodskega poslovanja delovne skupnosti skupnih služb

c) za pravilno in pravočasno sestavo zbirnih periodičnih obračunov in zaključnih računov, bruto bilanc ter drugih podatkov s področja računovodstva podjetja kot celote

d) za pripravo kontnega načrta in tehničnih navodil za knjiženje

e) za pripravo navodil za enotno računovodsko poslovanje ter obračunavanje OD in prispevkov iz OD v skladu z eksternimi predpisi, splošnimi akti in sklepi organov upravljanja podjetja. Tovrstna navodila izdaja TOZD v soglasju z direktorjem FRS

f) za izvajanje predpisov in sklepov organov upravljanja podjetja, TOZD in delovne skupnosti skupnih služb, ki se nanašajo na računovodsko poslovanje

g) za pravilno in koordinirano mehanografsko obdelavo podatkov z ERO

h) za druge naloge, za katere je odgovoren po opisu delovnega mesta;

računovodja TOZD:

a) za organizacijo finančnega in materialnega poslovanja

b) za pravilno, urejeno in ažurno vodenje temeljnih in pomožnih knjig

c) za dejansko prikazovanje vseh sredstev, virov in finančnega rezultata ter za izvajanje zakonskih predpisov, ki zadevajo računovodstvo

d) za pravilno in pravočasno sestavo periodičnih obračunov, zaključnega računa, za načrtovanje in analize

e) za dejansko in pravočasno obveščanje članov delovnega kolektiva oziroma organov upravljanja s področja računovodstva in za izvajanje sklepov teh organov

f) za sopolisovanje pogodb in drugih finančnih listin, ki se nanašajo na finančna sredstva

g) za druge naloge po opisu delovnega mesta;

bilancist TOZD:

a) za kontrolo verodostojnosti in pravilnega kontiranja knjigovodske dokumentacije pred knjiženjem

b) za ažurnost in kvaliteto knjigovodskih podatkov

c) za pravočasno sestavo bruto bilanc ter periodičnih in zaključnih računov z vsemi obrazci in prilogi

d) za pravilno pripravo inventurnih elaboratov in knjiženja razlik ob popisu poslovnih sredstev

e) za usklajenost analitičnih evidenc s sintetičnimi konti glavne knjige, v kolikor ta naloga ni določena kontistu

f) za druge naloge po opisu delovnega mesta;

vodja ERO v okviru obdelave knjigovodskih evidenc:

a) za pravilno, racionalno, učinkovito in z računovodstvom usklajeno organizacijo elektronske obdelave podatkov v skladu z določili tega pravilnika

b) za pravilno in ažurno obdelavo podatkov in izdelavo programiranih evidenc v rokih, ki se določajo

c) za strokovno in varno shranjevanje podatkov na diskih in drugih sistemih.

88. člen

Za vsa druga delovna mesta na področju finančno-računovodskega poslovanja morajo biti v roku treh mesecev po sprejemu tega pravilnika izdelani opisi delovnih mest s konkretnimi nalogami in pristojnostmi, ki se vročijo delavcem proti podpisu.

Računovodje TOZD in podjetja morajo opise DM stalno dopolnjevati glede na vse spremembe v organizaciji poslovanja in sistemizaciji delovnih mest.

DRUGE DOLOČBE

89. člen

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po sprejemu.

Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik, prenehajo veljati poslovnik o finančno-materialnem poslovanju in vsa določila drugih pravilnikov, ki so v nasprotju s tem pravilnikom.

Predsednik
Jože Četina, dipl. inž.

h) listine, ki jih je treba hraniti po drugih veljavnih predpisih.

10 let:

a) analitično evidenco osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe skupaj z registri

b) listine z evidenco danih posojil iz sklada skupne porabe in HiP delavcem in drugim

c) pogodbe o trajnem sodelovanju z GO in kooperanti

5 let:

a) evidenco o prejetih in danih posojilih

b) letni gospodarski načrti

c) kupoprodajne pogodbe

d) važnejše tržne, proizvodne in finančne analize z rokom nad enim letom

e) važnejša poslovna korespondenca

f) vse listine, ki so kot knjigovodske listine podlaga za knjiženje v poslovnih knjigah in evidencah, navedenih v 8. člena tega pravilnika

g) vsi inventurni popisi, razen, če ni za posamezne vrste popisov določen daljši rok

h) letne kupoprodajne in kooperacijske pogodbe.

82. člen

Najmanj 1 leto po sprejemu zaključnega računa se hranijo:

prodajni kontrolni bloki oziroma dnevni zbiri registriranih blagajn,

pomožni obračuni ter korespondenca.

83. člen

Hranjenje evidenc, ki se vodijo v ERO na diskih, za katere bi obstajala nevarnost, da bi se deformirali, jih je treba reproducirati v tabelah, je treba arhivirati po njihovi važnosti, določeni v prejšnjih členih.

84. člen

Direktorji in računovodje TOZD so odgovorni, da za arhiviranje zagotovijo primerne ognja in drugi poškodb varne prostore. Arhiv mora biti primerno in sistemsko urejen.

Po preteku rokov za hranjenje arhiva so osebe iz 1. določila dolžne poskrbeti tudi za komisijsko likvidacijo oziroma oddajo listin v državni arhiv v skladu z ustreznimi predpisi.

O likvidaciji arhiva mora komisija sestaviti zapisnik.

ODGOVORNOST DELAVCEV ZA VODENJE KNJIGOVODSTVA IN ODREDBODAJALSTVO ZA LISTINE

85. člen

Vsi odredbodajalci za sredstva so moralno in materialno odgovorni za smotrnost, upravičenost in zakonitost porabe denarnih in materialnih sredstev v okviru pooblastil, ki so jim dane s splošnimi akti in sklepi organov upravljanja.

86. člen

Glavni direktor in direktorji TOZD so pristojni in odgovorni:

- za zagotovitev normalnih pogojev za organizacijo računovodskega poslovanja v skladu z zakonskimi predpisi, splošnimi akti in sklepi organov upravljanja
- za ureditev delovnih in drugih materialnih pogojev za normalno poslovanje računovodstva
- za druge naloge na področju računovodstva po določenih splošnih aktov in sklepih organov upravljanja.

87. člen

Poleg določb iz prejšnjih členov tega pravilnika so še delavci na področju računovodstva pristojni in odgovorni:

direktor finančno-računovodskega sektorja:

a) da skupaj z računovodji TOZD in podjetja sestavlja predloge organom upravljanja za splošne akte in sklepe, ki urejajo enotno organizacijo finančno-materialnega poslovanja in določa potrebne ukrepe za izvrševanje

b) prek službe inštruktaže in kontrole vrši nadzor nad urejenostjo in ažurnostjo računovodskega poslovanja in prek organov upravljanja ter vodilnih delavcev TOZD predlaga ukrepe za njihovo realizacijo

c) da skrbi za izvajanje sklepov organov upravljanja podjetja, ki se nanašajo na finančno-računovodsko poslovanje

d) da odgovarja za pravilno in pravočasno pripravo gradiva za seje organov upravljanja podjetja, ki jih je dolžan dajati FRS

e) da daje strokovno mnenje pristojnim organom o izbiri posameznih vodilnih delavcev v finančno-računovodski službi TOZD in delavcev v FRS

f) podrobneje so pristojnosti in odgovornosti direktorja FRS določene v 4. do 7. čl. poslovnika o organizaciji in poslovanju interne banke, statutu in opisu delovnega mesta

računovodja podjetja:

- a) za pravilno, racionalno in učinkovito

10. člen

Knjiženja v knjigovodske knjige in evidence se lahko opravljajo ročno s kopirnim ali kemičnim svinčnikom ter s stroji srednje in visoke mehanografije. Na kakšni od navedenih načinov se bodo vodile posamezne knjigovodske knjige in evidence, določajo računovodje TOZD v soglasju z računovodjo podjetja.

11. člen

Knjigovodstvo mora biti urejeno po naslednjih načelih:

a) celotno poslovanje mora biti v knjigovodskih knjigah in evidencah razčlenjeno na posamezne poslovne spremembe po časovnem zaporedju in zneskih brez pobota

b) v knjigah in evidencah ne smejo ostati praznine temveč se po časovnem zaporedju izpolnjuje ves prostor za knjiženje

c) v načelu ni dovoljeno popravljanje knjigovodskih listin; kadar pa se popravkom ne moremo izogniti, jih moramo opraviti po določilih 4. točke 13. člena tega pravilnika

d) nevezanih listov in knjig ni dovoljeno uničiti, prav tako tudi ne trgati listov iz vezanih knjig

e) vse knjižbe morajo temeljiti na verodostojnih in razumljivih listinah, iz katerih je mogoče ugotoviti podlago za knjiženje

f) napačno vknjižene poslovne spremembe je treba popraviti po principu rdečega storna. Za storno je treba izdati posebno knjižno listino

g) organizacija knjigovodstva mora biti taka, da onemogoča zajemanje istih podatkov po več tirih.

KNJIGOVODSKE LISTINE, NJIHOVA UREJENOST IN KNJIŽENJE V POSLOVNE KNJIGE

12. člen

Vknjižbe v poslovne knjige se opravljajo na podlagi pravilno likvidiranih knjigovodskih listin.

Vsaka knjigovodska listina mora obsegati:

- naziv TOZD in naziv oddelka, ki je knjigovodsko listino izdal

- naziv listine

- datum izstavitve listine

- praviloma tudi imena oseb, ki so povzročili poslovni dogodek, na katerega se listina nanaša

- vsebino poslovnega dogodka in podlago zanj

- v količino, izraženo na način, ki ustreza naravi posla

- zneske, izražene v dinarjih oziroma valutah

- podpise oseb, ki so pooblašcene za podpisovanje knjigovodskih listin, če listina ne temelji na drugi podpisani listini.

Če je knjigovodska listina izstavljena v več izvodih, mora na vsakem izvodu biti označen njegov namen, če namen ni opredeljen že s splošno oznako ali s posebnim navodilom.

13. člen

Vsebina knjigovodske listine mora biti takšna, da nedvoumno dokazuje nastalo poslovno spremembo v sestavi sredstev in njihovih virov in vsebuje ustrezne podatke za knjiženje.

Knjižna listina mora ustrezati naslednjim zahtevam:

1. Izstavljena mora biti praviloma takrat, ko nastane poslovna sprememba, na katero se listina nanaša.

2. Biti mora stvarna in popolna v besedilu tako, da omogoča pravilno izbiro kontov.

3. Pisana mora biti s črnilom, kopirnim svinčnikom ali s strojem neposredno ali kopirno, lahko pa se uporabljajo tudi fotokopije originalnih listin, ki jih overovi odgovorna oseba.

4. Na listini se ne sme ne v besedilu in ne v številkah popravljati, spreminjati ali črtati ničesar, kar bi vzbujalo sum v njeno pravilnost. Morebitne popravke izvršimo tako, da prečrtamo s tanko črto prvotno besedilo ali znesek in napišemo novo pravilno besedilo ali znesek nad prečrtanim. Na listini potrdita popravek delavec, ki je listino izstavil, in računovodja.

Nalogov blagajni ni dovoljeno popravljati.

5. Neizpolnjen prostor, ki je na listinah določen za vpis podatkov, je treba prečrtati, tako, da je onemogočen morebitni naknadni vpis.

14. člen

Po izvoru ločimo:

- listine, ki jih prejemo od zunanjih poslovnih partnerjev

- listine, ki jih izstavljamo v podjetju ter se nanašajo na poslovanje z našimi zunanjimi poslovnimi partnerji

- listine, ki jih izdajamo v odnosih med TOZD

- listine, ki jih izstavljamo na podlagi zakonskih in pogodbenih obveznosti do družbene skupnosti in poslovnih bank

- listine, ki jih izdaja računovodstvo v zvezi s prenosi in preknjižbami, ki jih zahteva tehnika obračunavanja ob skupnih periodičnih in zaključnem računu in

- listine, s katerimi popravljamo že izvršene nepravilne vknjižbe.

Vsaka od zgoraj navedenih listin mora biti pred likvidacijo podpisana od sestavljalca in od pooblašcene osebe.

Za podpis posameznih listin, izdanih v podjetju ali TOZD so pooblašene osebe, katerih pooblastilo temelji na določenih statuta in drugih splošnih aktov podjetja ali TOZD.

Razen tega pa so upravičene za podpisovanje določenih listin tudi druge osebe, ki jih v okviru veljavnih predpisov in splošnih aktov OZD pismeno pooblasti glavni direktor podjetja oziroma direktor TOZD.

Za knjigovodske listine, izstavljene v računovodstvu podjetja, so odgovorni sestavljalec, računovodja podjetja oziroma vodja interne banke in direktor FRŠ.

15. člen

Po vsebini listin, ki spremljajo poslovne dogodke in delovne procese, ločimo:

A) Listine v zvezi s prometnim blagom, materiala in drobnega inventarja:

1. listine o nabavi in prodaji:

- dolgoročne in kratkoročne pogodbe
- pogodbe za enkratne dobave oziroma prodaje
- pismene naročilnice z izjavo o prometenem davku
- pismena potrdila telefonskih naročil

2. listine o prevzemu in odpremi:

- tovorni list
- prevoznica
- špediterjeva spremnica
- dobavnica dobavitelja
- certifikati podjetja za kontrolo količine in kakovosti blaga
- dospelje oziroma prevzemnica
- tranzitno dospelje
- komisijski zapisnik
- reklamacija

3. listine o razmerjih z dobavitelji in kupci:

- fakture dobaviteljev in kupcev
- dobropisi in bremepisi dobaviteljev in kupcev
- obremenitve in odobritve dobaviteljev in kupcev
- obrestni obračuni
- obračuni nefakturiranega blaga in storitev
- virnanski nalogi
- kompenzacijski in asignacijski virnanski nalogi.

Naštete listine se pojavljajo v poslovanju z zunanji dobavitelji in kupci kot tudi v poslovanju med TOZD.

B) Listine v zvezi s prometom osnovnih sredstev:

1. listine v zvezi z naročanjem:

- investicijski program

- sklep organa upravljanja, ki je po statutu ali drugih splošnih aktih pristojen za odobritev nabave
- zapisnik o natečaju za izbiro dobavitelja
- pogodba o nabavi
- naročilnica za nabavo z izjavo o prometenem davku
- pogodba o izvrševanju investicijskih del skupaj z gradbenim dovoljenjem
- prijava SDK o pričetku investicijskih del

2. listine o prevzemu:

- tovorni list
- prevzemnica
- zapisnik o tehničnem prevzemu osnovnega sredstva oziroma dokončane investicije
- uporabno dovoljenje za dokončane investicije
- kolavdacijski zapisnik

3. listine o obveznostih do dobaviteljev osnovnih sredstev in do izvajalcev investicijskih del:

- fakture dobaviteljev
- začasne in obračunske situacije izvajalcev investicijskih del
- dobropisi in bremepisi dobaviteljev
- akreditivi in garancije

4. listine v zvezi s prodajo in izbrisom osnovnih sredstev:

- sklep organa upravljanja, ki je po statutu, pravilniku ali drugih splošnih aktih pristojen za odobritev prodaje oziroma izbrisa osnovnih sredstev
- kupoprodajna pogodba
- zapisnik komisije o ocenitvi osnovnega sredstva z navedbo višine in načina obračuna prometenega davka
- zapisnik o licitaciji
- zapisnik o uničenju ali prodaji izbrisane osnovnega sredstva
- prevzemnica o uporabnih nadomestnih delih ali odpadnem materialu
- faktura kupca.

Natančnejša določila o prometu z osnovnimi sredstvi ureja poseben splošni akt.

5. listine v zvezi z internimi premiki OS v TOZD:

- pismeni nalog direktorja TOZD
- interne izdajnice ali zapisniki
- interne prejemnice ali zapisniki

C) Listine v zvezi s proizvodnjo:

- delovni nalog
- naročilnice oziroma zahtevnice
- izdajnice materiala
- tehtni listi
- povratnice materiala
- prejemnice odpadkov
- prevzemnice proizvodov

- po stroškovnih nosilcih
- po stroškovnih mestih
- po poslovnih enotah
- po obračunskih enotah in deloviščih
- po uvoznih zaključkih v trgovinski dejavnosti
- po prodajalnah in
- drugih nosilcih v skladu z gospodarskim načrtom.

Ob sprejemu gospodarskega načrta se določijo stroškovni nosilci in stroškovna mesta, po katerih se spremljajo stroški.

Evidentiranje mora biti ažurno in organizirano tako, da omogoča kontinuirano spremljanje procesov in njihovih učinkov.

UGOTAVLJANJE IN DELITEV DOHODKA TER SESTAVLJANJE PERIODIČNEGA IN ZAKLJUČNEGA RAČUNA

74. člen

Knjigovodstvo TOZD mora pri knjiženju poslovnih sprememb dosledno upoštevati določbe zakona o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka ter tozadavnega splošnega akta podjetja, ki podrobno ureja metodologijo formiranja in delitve za podjetje kot celoto in TOZD.

OBVEŠČANJE O POSLOVANJU

75. člen

Knjigovodstvo mora biti organizirano in vodeno tako, da omogoča delovnim ljudem, organom upravljanja in organom družbene skupnosti vpogled v poslovanje.

76. člen

Člani organov upravljanja TOZD in podjetja morajo dobiti pred sestankom gradivo, ki bo obravnavano na seji.

Obveščanje članov organov upravljanja ni vezano samo na periodične in zaključni račun, ampak mora biti organizirano tako, da so ves čas obveščeni o stanju, poslovanju in razvoju, kar jim omogoča, da lahko zavestno zavzemajo svoje stališče in odločajo.

77. člen

Računovodje TOZD in podjetja so dolžni, da skrbje za informiranost delavcev o poslovanju in rezultatih dela.

Delovni ljudje morajo biti obveščeni:

- s poročanjem na zborih kolektiva
- v glasilu delovne skupnosti ali z občasnimi poročili.

Računovodske informacije morajo vsebovati zlasti:

- izpolnjevanje letnega gospodarskega načrta
- stanje obveznosti in terjatev
- izplačane osebne dohodke
- stroške in doseženi poslovni uspeh
- likvidnost.

Vsak delavec ima pravico, da na zborih kolektiva zahteva pojasnila o poslovanju TOZD in podjetja.

78. člen

Podatki, ki so na podlagi zakonskih določil, določil statutov ali drugih splošnih aktov, poslovna tajnost, niso predmet javnega obveščanja. Če pa se sporočajo organom upravljanja, je treba le-te predhodno na to opozoriti.

NOTRANJA KONTROLA

79. člen

Notranjo kontrolo nad izvajanjem finančno-materialnega poslovanja eksternih in internih predpisov, namenske uporabe sredstev, opravljanja inventur in podobno, vrši oddelek za notranjo kontrolo, ki deluje v sklopu FRS.

Natančnejše pristojnosti in naloge notranje kontrole določi s pravilnikom DS podjetja.

ARHIVIRANJE POSLOVNIH KNJIG IN LISTIN

80. člen

Poslovne knjige, ki se vodijo v prostih listih, je treba po preteku poslovnega leta povezati.

81. člen

V TOZD in računovodstvu podjetja je treba hraniti trajno:

- a) zaključne račune s poslovnimi poročili
- b) zaključne račune ob spojitvi, pripojitvi ali razdelitvi TOZD
- c) izlačilne sezname in kartoteke osebnih dohodkov delavcev
- d) poslovne knjige iz člena 8 tega pravilnika
- e) listine, ki urejajo premoženjske in druge pravice na nepremičninah v zemljiški knjigi
- f) dolgoročni razvojni načrti podjetja
- g) zapisniki sej organa upravljanja

66. člen

Popisna komisija razčiščuje in ugotavlja vzroke, zaradi katerih je prišlo do inventurnih razlik, zakaj so material, izdelki ali trgovsko blago neuporabni, oziroma zakaj je zmanjšana njihova vrednost ter ugotovi tudi odgovorno osebo, če meni, da je do tega prišlo iz subjektivnih razlogov. Popisna komisija pritegne po potrebi k sodelovanju tudi strokovno komisijo, ki jo imenuje direktor TOZD.

Inventurni elaborat

67. člen

Po končanem popisu mora popisna komisija sestaviti podroben elaborat, ki obsega:

a) popisne liste z izvirnim popisnim gradivom, ki je bilo podlaga za sestavitev popisnih listov

b) poročilo popisne komisije o popisu.

Poročilo popisne komisije mora vsebovati:

- mnenje o ugotovljenih inventurnih razlikah s predlogom o načinu likvidiranja teh razlik
- predlog o likvidiranju neuporabnega materiala in proizvodov
- pripombe in izjave oseb, odgovornih za blago in material v zvezi z ugotovljenimi inventurnimi razlikami
- obrazložitev glede viškov in primanjkljajev, ki so po mnenju komisije rezultat podobnega materiala, drobnega inventarja in podobno
- ukrepe in predloge, ki jih komisija predlaga, da bi se skladiščno poslovanje izboljšalo.

68. člen

Popisna komisija sestavi na podlagi zbranih podatkov poročilo o rezultatu popisa in ga predloži delavskemu svetu TOZD, da o njem razpravlja in sklepa.

Če popis opravijo popisovalci iz 41. člena tega pravilnika, so TOZD dolžne o sprejetih sklepih vselej obvestiti oddelek za notranjo kontrolo.

69. člen

Elaborat s knjižnim in dejanskim stanjem, ugotovljenimi razlikami ter sklep delavskega sveta TOZD o likvidaciji inventurnih razlik sta sestavni del občasnih bruto bilanc, rednega obračuna in zaključnega računa TOZD.

Za inventurne razlike, za katere je možno dokazati odgovornim delavcem krivdo, se uvede postopek za povračilo škode, ki je za to določen v samoupravnem sporazumu o

medsebojnih razmerjih.

Primanjkljaji, ki so nastali zaradi objektivnih okoliščin (vremenske neprilike, višja sila ipd.), se knjižijo v breme izrednih izdatkov oziroma ustreznih sredstev.

Vsi presežki se knjižijo v dobro izrednih dohodkov oziroma ustreznih skladov in se ne smejo pobotati z ugotovljenimi primanjkljaji, razen, če gre za očitno zamenjavo posameznih podobnih vrst materialnih vrednosti.

70. člen

Prav tako sklepa delavski svet TOZD tudi:

- o odpisu dvomljivih, neizterjanih in zastarelih terjatev
- o materialnih sredstvih, pri katerih je rok trajanja potekel
- o načinu likvidacije razlik vrednosti, ki so posledica manjše kakovosti surovin, polizdelkov, izdelkov in trgovskega blaga.

71. člen

Knjiženje inventurnih razlik opravi TOZD ob koncu poslovnega leta, v katerem je bila izvršena inventura, na podlagi sklepa delavskega sveta.

Kadar je inventurni popis izvršen med letom, se knjiženje inventurnih razlik opravi v tistem mesecu, ko je delavski svet TOZD sprejel sklep o načinu likvidacije. Dotlej se razlike med dejanskim in knjižnim stanjem, ugotovljene ob popisu, izkažejo na kontih časovnih razmejitev. Na koncu leta na teh kontih ne sme biti salda, ki bi izviral iz takih razmerij.

SPREMLJANJE POSLOVNIH DOGODKOV IN DELOVNIH PROCESOV

72. člen

Knjigovodstvo TOZD mora poleg podatkov o stanju in gibanju sredstev ter njihovih virov zagotoviti v glavni ali pomožnih knjigah oziroma z elektronsko obdelavo podatkov tudi:

- a) spremljanje delovnih procesov
- b) ugotavljanje celotnega dohodka in dohodka ter delitev dohodka
- c) izdelavo kalkulacij cen za proizvode, storitve in blaga
- d) izdelavo načrtov ter analiz in spremljanje izvajanja gospodarskega načrta
- e) spremljanje rokov, v katerih zapadejo v plačilo terjatve in obveznosti
- f) evidenco obveznosti po veljavnih predpisih.

73. člen

Knjigovodstvo TOZD mora zagotoviti spremljavo delovnih procesov zlasti: — po delovnih nalogih

— obračuni proizvodnje po del. nalogih ali proizvodih.

C) Listine v zvezi s tujimi storitvami:

- pogodbe
- naročilnice
- specifikacije storitev
- fakture izvajalcev
- reklamacije
- bremepisi in dobropisi

D) Listine v zvezi z blagajniškim poslovanjem:

- blagajniški prejemki in izdatki
- priloge, ki utemnjujejo vplačila oziroma izplačila
- dvizne in vložne listine za hranilno-kreditno poslovanje
- blagajniški dnevnik

E) Listine o poslovanju s poslovnimi bankami in Službo družbenega knjigovodstva:

- pogodbe o najemu kreditov in garancij
- pogodbe o vezavi sredstev
- dokumenti za obremenitev na dinarskih in deviznih računih
- dokumenti za odobritev na dinarskih in deviznih računih
- dokumenti o deviznih pravicah doseženih z izvozom
- izpiski dinarskih in deviznih računov.

F) Listine v poslovanju interne banke:

- pogodbe o kreditih in oročitvah s TOZD
- fakture in druge dispozicije TOZD za plačila eksternim partnerjem
- virmanski nalogi za poravnavo obveznosti med TOZD
- obračun obresti, provizij in stroškov interne banke TOZD
- izpiski interne banke TOZD
- listine, ki urejajo poslovanje s Hranilnico in posojilnico.

G) Listine o obračunih in izplačilih osebnih dohodkov:

- osnovne listine za dnevno evidentiranje opravljenega dela po času ali učinku
- dnevnik dela za mesečno evidentiranje podatkov
- obračunski in izplačilni list osebnega dohodka
- obračuni prispevkov
- sezname dodatkov in odbitkov, članarin in drugih odtegljajev
- sezname neto OD delavcev za vpis vlog v hranilne knjižice.

H) Listine v zvezi z obračunom zakonskih in pogodbenih obveznosti:

- obračuni obresti od kreditov in bančnih storitev
- obračuni zavarovalnih premij
- obračuni prometnega davka
- obračuni prispevkov in

— drugi obračuni pogodbenih in zakonskih obveznosti.

I) Druge knjigovodske listine:

Interne temeljnice za knjiženje in preknjižbe v zvezi:

- s proizvodnim procesom
- s časovnimi razmejitvami
- s popravki že izvršenih knjižb
- s periodičnimi obračuni
- z zaključnim računom.

LIKVIDACIJA LISTIN

16. člen

Vse listine, ki služijo kot osnova za knjiženje, morajo biti likvidirane. Likvidacija je v svoji osnovi kontrola listin pred knjiženjem.

17. člen

Likvidatura prejema račune zunanjih dobaviteljev in TOZD za blago, material in storitve ter jih po izdelavi seznama dospelih faktur dostavi v plačilo interni banki.

Zaradi pregleda o angažiranju sredstev ter pravilnega usmerjanja faktur TOZD morajo biti likvidaturi na vpogled pogodbe, naročilnice itn. z dobavitelji.

Likvidatura ne sme oddati v plačilo nobene fakture, če ni v evidenci listin navedenih v prejšnjem odstavku, razen v primerih, ko se zaradi narave posla taki dokumenti ne izdajajo (storitve PTT, poraba električnega toka, komunalne storitve in podobno).

18. člen

Likvidacijo vseh listin, ki so podlaga za knjiženje, opravijo likvidature TOZD in računovodstva podjetja.

Postopek likvidiranja listin predpiše direktor FRS.

Likvidacijo listin opravljajo delavci, ki so za to pristojni po sistemizaciji DM in pooblaščen po statutu oz. drugih splošnih aktih TOZD in podjetja ali s sklepi organov upravljanja.

Likvidator mora ugotoviti skladnost in pravilnost knjigovodskih listin s podatki iz listin, navedenih v 15. členu tega pravilnika. V primeru neskladnosti pa mora preko odgovornih oseb ukrepati tako, da to skladnost doseže.

19. člen

Ob likvidaciji listin je treba preveriti predvsem:

1. pri fakturah za prejeto blago, material: — če je bilo fakturirano blago, material, naročeno

- če se fakturirana količina ujema z dejansko prevzeto
- če dobavljena kakovost ustreza dogovorjeni
- če je zaračunana cena enaka dogovorjeni
- če so priznani rabati in popusti v višini dogovorjenih
- če je plačilni rok tak, kot je bil pogodbeno določen
- če je faktura računsko pravilna in vsebinsko popolna
- če je faktura prispela v roku, ki omogoča plačilo po splošnem oziroma dogovorjenem roku.

Enak kriterij likvidacije listin velja tudi za opravljene storitve.

Za likvidacijo dospelih internih faktur veljajo ista določila kot za likvidacijo faktur zunanjih dobaviteljev.

2. pri fakturah za nabavljena osnovna sredstva in investicije v gradnji pa je še posebej preveriti:

- če je bilo osnovno sredstvo oziroma inv. graditev naročena v skladu z odobritvijo pristojnega organa upravljanja
- če je tehnična služba odnosno prevzemna komisija osnovna sredstva prevzela in ugotovila, da so količinsko in kakovostno v skladu s pogodbo
- če so plačilni pogoji na fakturi v soglasju s pogodbo oziroma naročilom
- če je faktura računsko pravilna in vsebinsko popolna.

3. pri fakturah za prodano blago in opravljene storitve:

- če podatki v fakturi soglašajo s podatki na odpremni listini posebno glede na pravilnost naslova in šifre kupca, vrsto blaga in storitev, zaračunane cene in priznani rabat oziroma popust
- če na fakturi navedeni dobavni in plačilni pogoji soglašajo z dogovorjenimi
- če je faktura računsko pravilna in vsebinsko popolna.

Praviloma je treba izdane fakture pregledati predno se odpošljejo kupcem. Kadar pa fakture izstavlja ERO in jih ta odpošilja kupcem neposredno, opravi kontrolo izdanih faktur prodajna služba TOZD naknadno na podlagi kopij. Odgovorna oseba s podpisom potrdi kontrolo na fakturi po zgoraj navedenih kriterijih. V nasprotnem primeru povzroči, da izda ERO nalog za izdajo dobropisa ali bremepisa kupcu.

TOZD morajo organizirati kontrolo listin o izdaji blaga ali opravljeni storitvi na način, ki zagotavlja, da je izdano blago ali opravljena storitev dejansko zaračunana kupcem.

4. pri blagajniških listinah:

- da so blagajniški prejemki in izdatki izstavljeni tako, da je na podlagi teh mogoče nedvoumno ugotoviti namen vplačila ali izplačila
- da so blagajniškim izdatkom priložene listine, ki dejansko utemeljujejo izplačilo
- da so blagajniški izdatki podpisani od delavcev, ki so pooblaščen za odobravanje izplačil
- da so blagajniški prejemki podpisani od vplačnika ali prejemnika gotovine
- da vplačila odnosno izplačila niso v nasprotju s predpisi, ki urejajo gotovinski promet
- da je v blagajniški dnevnik vpisana vsa blagajniška dokumentacija poslovnega dne s saldonom in specifikacijo gotovine.

5. pri internih listinah, ki se nanašajo na proizvodnjo in premike v okviru ene TOZD:

- če so listine podpisane od delavcev, ki so pristojni za izdajo odnosno za prejem materiala ali blaga
- če se iz listine lahko nedvoumno ugotovi od kod in kam je bil material ali blago dostavljeno.

6. pri internih temeljnicah:

- če so vsebinsko pravilne, če je naveden konto in protikonto s številko in naslovom in če je sprememba, zaradi katere je bila temeljnica izdana, točno opisana v besedilu
- če je temeljnico podpisal razen izstavitelja tudi računovodja odnosno njegov pooblaščenec
- če z interno temeljnico določena preknjižba ni v nasprotju z internimi in eksternimi predpisi.

AŽURNOST KNJIGOVODSTVA IN OBDELAVE PODATKOV

20. člen

Listine morajo praviloma dotekati v knjiženje dnevno po usklajenem in ustaljenem komunikacijskem sistemu. Neupravičeno zadrževanje poslovnih listin pomeni kršitev delovnih dolžnosti in če je zaradi tega ravnanja v TOZD nastala škoda, tudi odgovornost za povzročeno škodo.

Roke za dotok listin za knjiženje v knjigovodskih knjigah in drugih evidencah določa poseben rokovnik vsake TOZD, če tega ne določa ta pravilnik.

Obdelava podatkov mora potekati na način in v rokih, ki jih sporazumno določijo računovodja podjetja, TOZD in vodja ERO.

21. člen

Obvezno vsak dan sproti se knjiži:

- v blagajniškem dnevniku — vsa vplačila in izplačila

59. člen

Gotovina, valute, čeki in vrednotnice se popišejo tako, da se vnesejo v popisne liste zneski, ugotovljeni s štetjem.

60. člen

Saldakonti so dolžni imeti usklajene finančne odnose s kupci in dobavitelji, najmanj enkrat letno pa morajo biti saldi medsebojno pismeno potrjeni. Potrditve saldov morajo biti komisiji za popis terjatev in obveznosti na vpogled.

Terjatve in obveznosti, ki so dvomljive, se izkažejo na posebnih popisnih listih.

61. člen

Računovodstvo TOZD je dolžno pred sestavo zaključnega računa analizirati salde na kontih časovnih razmejitev. Na teh kontih smejo ostati konec leta le saldi, kateri se po obstoječih zakonskih predpisih lahko prenašajo v naslednje leto.

To so:

- zavarovalne premije po izračunu za del, ki odpade na naslednje leto
- najmenina za del, ki odpade na naslednje leto
- taksa za registracijo vozil za del, ki se nanaša na naslednje leto
- znižanje cen blaga za ustrezni del, ki se lahko razmejuje po tozadevnih predpisih
- reklamacije, samo za tiste zneske, ki se nanašajo na poslovanje z eksternimi kupci ali dobavitelji in za reklamacije iz dobav in uslug v internem prometu med TOZD
- vkalkulirane obveznosti za superrabate, kateri bodo kupcem priznani v naslednjem letu
- drugi izdatki v tekočem letu, ki pa zadevajo stroške za naslednje leto.

Cenitev sredstev

62. člen

Vrednost osnovnih sredstev in sredstev skupne porabe se vnaša po knjigovodskem stanju na dan popisa.

Stanovanjske hiše, stanovanja in poslovni prostori se izkažejo na enak način, razen če z veljavnimi predpisi ni drugače določeno.

Vrednost investicijskih del v teku je treba izkazati na podlagi listin in v višini izdatkov, nastalih do dneva, s katerim se izkazuje inventurno stanje.

63. člen

Drobni inventar, orodje in avtomobilske gume na zalogi in v uporabi se izkažejo po

cenah, po katerih se vodijo v knjigovodstvu.

Zaloge pisarniškega materiala se izkažejo po fakturah ali stalnih cenah, zaloge odpadnega materiala pa po tržnih cenah.

64. člen

Vrednost zalog gotovih proizvodov in trgovskega blaga se ugotavlja po zakonskih predpisih in splošnih aktih podjetja.

Če v zakonu ali drugem splošnem predpisu ni drugače določeno, se vrednost zalog ugotavlja takole:

1. Vrednost trgovskega blaga v skladiščih po nabavnih cenah. Če pa se trgovsko blago (v maloprodajnih ali drugih enotah) vodi po prodajnih cenah, se zaloge v inventuri izkažejo po prodajnih cenah.

2. Zaloge gotovih proizvodov se ocenjujejo po njihovi tržni ceni oziroma lastni ceni, če je nižja od tržne cene. Kadar za posamezni proizvod ni mogoče ugotoviti lastne cene, se ta ugotovi iz prodajne cene teh proizvodov.

3. Vrednost nedovršene proizvodnje se ugotovi praviloma po direktnih stroških. V primeru, kadar te vrednosti ni mogoče ugotoviti po posameznih nedokončanih proizvodih, se od njihove končne vrednosti odšteje še predvidene stroške za dokončanje teh proizvodov.

Drugačno vrednotenje se lahko izvede le s soglasjem delavskega sveta podjetja.

Pri ocenjevanju vrednosti živine, ki pomeni obratna sredstva, se upošteva njiohva lastna cena, če je nižja od tržne cene.

4. Zaloge surovin in materiala se ocenjujejo po nabavnih cenah. Če TOZD v svojem knjigovodstvu vodi surovine in material po planskih cenah, se za izračun dejanske nabavne cene smiselno uporabljajo določbe za ugotovitev nabavnih cen trgovskega blaga.

Inventurne razlike

65. člen

Če evidenco o blagu in materialu vodi ERO, se izračunajo inventurne razlike z elektronsko obdelavo podatkov.

Kjer pa se evidenca vodi s stroji srednje mehanizacije ali ročno, jih izračunajo v blagovnem in materialnem knjigovodstvu.

Kot inventurne razlike ne smejo biti izkazane nefakturirane količine, presežki in primankljaji, ki nastanejo zaradi nepravilno knjiženih listin, nepravilno uporabljenih kontov, računskih pomot in podobnih nepravilnosti pri knjiženju ali v listinah za knjiženje.

najmanj dva člana, razen komisije iz 41. člena tega pravilnika.

Delo popisne komisije vodi predsednik.

48. člen

Za organizacijo inventurnega popisa sta odgovorna direktor in računovodja TOZD.

49. člen

Delavci, ki materialno odgovarjajo za sredstva, ki so predmet popisa, ne morejo biti člani popisnih komisij, morajo pa biti ob popisu navzoči.

50. člen

Popisne komisije so po veljavnih predpisih odgovorne za pravilno ugotovitev stanja sredstev in njihovih virov, za pravilno sestavljanje popisnih listov, za pravočasen popis in za pravilno sestavo elaborata in poročila o popisu.

51. člen

Popis obsega:

a) ugotavljanje, merjenje, tehtanje, preštevanje in natančnejše označevanje materialnih vrednosti ter ugotavljanje drugih sredstev in njihovih virov in vpisovanje podatkov v popisne liste;

b) denarni obračun, to je ocenitev sredstev in njihovih virov iz prejšnjega odstavka;

c) ugotavljanje razlik med popisanim stanjem sredstev in njihovih virov in njihovim knjigovodskim stanjem ter ugotavljanje vzrokov nastalih razlik.

Pod knjigovodskim stanjem razumemo knjižno stanje, izkazano na zadevnih medsebojno usklajenih analitičnih in sintetičnih kontih.

52. člen

Knjigovodske podatke vnašajo komisije v popisne liste po končanem popisu. Tam, kjer so tovrstne evidence vpeljane preko ERO, vpiše knjigovodske podatke ERO.

Delavci finančne službe in delavci ERO ne smejo dajati popisni komisiji knjigovodskih podatkov, dokler se ne prepričajo, da je komisija končala popis, razen podatkov o osnovnih sredstvih, sredstvih skupne porabe in o drobnem inventarju.

53. člen

Popis osnovnih sredstev zajema vse nepremičnine in premičnine, ki so po veljavnih določilih osnovna sredstva.

Dokončana in nedokončana investicijska dela je treba popisati enako kot druga osnovna sredstva.

54. člen

Določbe iz prejšnjega člena veljajo tudi za popis sredstev skupne porabe.

55. člen

Opis drobnega inventarja in avtogum se opravi posebej za stvari, ki so na zalogi in posebej za stvari v uporabi.

56. člen

Popis trgovskega blaga, izdelkov, polizdelkov, pridelkov, materiala ter zalog pisarniskih potrebščin opravi komisija s tehtanjem, merjenjem in štetjem. Zaloge v originalni embalaži lahko komisija vpiše v popisne liste po podatkih na embalaži.

Če je blago ali material take narave, da bi lahko takšno ugotavljanje povzročilo velike stroške in delo, sme komisija ugotoviti količine na drug primernejši način. V takem primeru mora komisija v svojem poročilu navesti na kakšen način je ugotovila popisane količine.

V popisnih listih je treba posebej izkazati manjvredno in neuporabno blago in material. Tovrstni popis opravi komisija tudi med letom v namen odpisa.

57. člen

Popis nedokončane proizvodnje opravi komisija z merjenjem, tehtanjem in štetjem, kjer to ni mogoče, pa po knjigovodskih podatkih, v proizvodnih obratih pa po delovnih nalogih s tem, da realnost teh podatkov ugotovi na kraju samem.

58. člen

Sredstva TOZD, ki so posojena, je treba izkazati na popisnih listih posebej. Skladiščnik oziroma delavec, ki je zanje zadolžen, mora predložiti komisiji ustrezno listino (reverz ipd.), iz katere je razvidno, kje so ta sredstva.

Prav tako morajo biti popisana vsa sredstva, ki niso last TOZD, so pa pri njej v hrambi, posojena, v najemu itd.

Taka sredstva je treba na popisnih listih izkazati posebej, en izvod popisnega lista pa dostaviti organizaciji, ki je lastnik sredstev.

Za popis blaga v konsignacijskih in komisijskih skladiščih se uporabljajo smiselno ista določila, ki veljajo za trgovsko blago.

Blago in material na poti vnašajo komisije v posebne popisne liste po podatkih iz listin dobavitelja.

- v skladiščnih evidencah — prevzem in izdajo surovin in materiala, trgovskega blaga, izdelkov in polizdelkov ter drugi material, razen za tiste TOZD, za katere vrši obdelavo ERO.

Sproti, s tem, da je zagotovljena mesečna ažurnost, se knjižijo spremembe:

- dinarskih in deviznih sredstev, ki jih imajo podjetja oziroma TOZD na računih pri SDK, poslovnih bankah in v interni banki
- spremembe zalog v blagovnem in materialnem knjigovodstvu
- terjatve in obveznosti do kupcev in dobaviteljev v saldakontih
- vrednosti zalog blaga v maloprodaji in
- vse druge poslovne spremembe, ki jih je možno dnevno knjižiti.

22. člen

Saldakonti upnikov in dolžnikov izdelajo pregled obveznosti oziroma terjatev, ki jih vodijo TOZD, najmanj ob periodičnih obračunih in ZR, izjemoma tudi v rokih, ki jih določi direktor oziroma računovodja TOZD.

Izpiske iz saldakontov za kupce in dobavitelje — družbene pravne osebe, ki jih vodi ERO za vse TOZD, sestavijo tudi za krajša obdobja in na način, ki ga določi direktor FRS.

23. člen

Vsa knjiženja v knjigovodstvu TOZD morajo biti opravljena v rokih, ki zagotavljajo pravočasno sestavo in predložitev mesečnih obračunov, periodičnih obračunov in zaključnega računa ter drugih podatkov.

Roke iz prejšnjega odstavka določata računovodja podjetja in direktor FRS.

GOSPODARJENJE S SREDSTVI

A) Osnovna sredstva:

24. člen

Z osnovnimi sredstvi so TOZD dolžne ravnati s skrbnostjo dobrega gospodarja in v skladu z veljavnimi zakonskimi predpisi, določili statuta in drugih splošnih aktov.

Za gospodarjenje z osnovnimi sredstvi so odgovorni direktorji TOZD oziroma od njih pooblašteni delavci, za OS v Skupnih službah pa oseba, ki jo določi glavni direktor.

25. člen

Delavci, ki so odgovorni za gospodarjenje z osnovnimi sredstvi po 24. členu tega pravilnika, prevzemajo to odgovornost na podlagi seznama, katerega pripravi knjigovodstvo OS oziroma ERO, in reverzov, ki jih sestavi knjigovodstvo TOZD

Delavci iz 1. odstavka tega člena sodelujejo praviloma tudi pri pripravi predloga letnega načrta za vzdrževanje osnovnih sredstev.

26. člen

Analitična evidenca osnovnih sredstev mora biti vpeljana v registru osnovnih sredstev in individualni evidenci po TOZD preko ERO.

Analitično evidenco osnovnih sredstev v skupnem registru vključno z obračunom amortizacije vodi za vse TOZD knjigovodstvo osnovnih sredstev v računovodstvu podjetja.

27. člen

Vsako osnovno sredstvo mora biti opremljeno z inventarno številko, ki je vpisana v enotnem registru osnovnih sredstev.

28. člen

Osebe, zadolžene za osnovna sredstva po 24. in 25. členu, morajo praviloma sodelovati tudi pri inventurnem popisu teh sredstev.

B) Osnovna sredstva skupne porabe:

29. člen

Določila členov 24 do 28 tega pravilnika veljajo tudi za osnovna sredstva skupne porabe.

C) Zaloge blaga ter osnovnega in pomožnega materiala:

30. člen

Za ravnanje z zalogami blaga in materiala v skladišču so odgovorni skladiščniki in drugo osebe, ki mora skrbeti za izpolnitev posebnih pogojev skladiščenja hitro pokvarljivega in zdravju škodljivega blaga.

Evidenca o gibanju in stanju zalog surovin in materiala, gotovih proizvodov in trgovskega blaga po TOZD so lahko vodene na klasičen način ali preko ERO obdelave.

Navodila za vodenje tovrstnih evidenc predpiše računovodja TOZD oziroma računovodja podjetja.

31. člen

Nobeno blago ali material ne sme biti uskladiščeno in ne izdano iz skladišča, ne da bi bil izdan odgovarjajoči nalog in izstavljena ustrezna lista.

Direktor TOZD odnosno od njega pooblašteni delavec, pismo določi delavca, ki

sme izdajati naloge za izdajo blaga in materiala, če ni to že določeno v splošnih aktih.

Direktor in računovodja ali od njiju pooblašteni delavci TOZD so odgovorni za izvedbo organizacije evidenc uskladiščenja in izdaje materiala, ki se uporablja in troši v proizvodnem procesu.

32. člen

Če prejeta blago oziroma material ne ustreza dobavni listini po količini, kakovosti ali asortimanu, mora skladiščnik ali drugi odgovorni delavec zahtevati od odgovarjajoče nabavne službe komisijski prevzem.

Prevzemna komisija, ki ima predsednika in dva člana, sestavi o ugotovljenem stanju zapisnik in ga takoj dostavi zadevni nabavni službi, ki odloči ali se blago prevzame ali stavi dobavitelju na razpolago.

Blago, dano na razpolago dobavitelju, je treba uskladiščiti ločeno od drugega blaga. O tem blagu mora voditi TOZD posebno evidenco.

Ce obstoja nevarnost, da bi se blago, ki je dano na razpolago, začelo kvariti, dobavitelj pa ni sporočil, kaj je treba z njim storiti, je TOZD dolžna, da zaradi preprečevanja nadaljnje škode postopa s skrbnostjo dobrega gospodarja, po potrebi pa blago po predhodni odobritvi pristojnega organa tudi komisijsko proda.

Pri tem morajo pristojne službe TOZD ravnati v skladu z določili splošnih ukazov o prometu blaga.

D. Zaloge nedovršene proizvodnje, polproizvodov in gotovih proizvodov:

33. člen

Vodja proizvodnje ali druga oseba, ki vodi proizvodnjo, je odgovoren za pravilno trošenje materiala v proizvodnem oziroma delovnem procesu in za evidenco porabe po posameznih fazah ali delovnih nalogih ter za pravilno zajemanje nedovršene proizvodnje.

Skladiščnik, ki sprejme v skladišče polizdelke in izdelke oziroma pridelke, sestavi prevzemno listino in je odgovoren za pravilno in varno uskladiščenje.

Skladiščnik izdaja iz skladišča:

- po nalogu vodje proizvodnje, če je polizdelek ali pridelek namenjen v nadaljnjo obdelavo ali za reprodukcijo;
- po nalogu prodajne službe, kadar je proizvod namenjen za prodajo.

E. Zaloge drobnega inventarja in avtogum:

34. člen

Za ravnanje z drobnim inventarjem in avtomobilskimi gumami se smiselno uporabljajo določila čl. 30 do 33 tega pravilnika.

35. člen

Skladiščniki izdajajo drobni inventar in avtomobilske gume na podlagi zahtevnic pooblaščenih delavcev. Ob izdaji izstavi skladiščnik predpisani dokument, ki ga podpiše prevzemnik.

O drobnem inventarju in avtomobilskih gumah v uporabi iz 1. odst. tega člena vodi evidenco knjigovodstvo TOZD, ki mora poskrbeti tudi za evidenco po posameznikih na podlagi reverzov, knjige inventarja in podobnih zadožitev.

36. člen

Kadar drobni inventar ali avtomobilske gume niso več uporabne, jih pregleda komisija, ki jo imenuje direktor TOZD ali od njega pooblašteni delavec. Komisija ugotovi ali je neuporabnost posledica normalne izrabe ali pa jo je pripisati nepravilni oz. nepazljivi uporabi ter predlaga odpis v breme stroškov TOZD odnosno delavci, ki je z nepravilnim ravnanjem povzročil neuporabnost. O ugotovitvah in predlogih sestavi komisija zapisnik, ki ga da v obravnavo in sklepanje DS TOZD.

37. člen

Ob izdaji drobnega inventarja v uporabo razknjiži knjigovodstvo v breme stroškov praviloma polovico njegove nabavne vrednosti prek popravka vrednosti, drugo polovico pa takrat, ko drobni inventar zaradi fizične dotrajanosti odpiše.

Avtomobilske in traktorske gume se ob izdaji knjižijo s polno vrednostjo, odpisujejo pa se kalkulativno prek popravka vrednosti. Višino kalkulativnega odpisa določi DS TOZD.

Izrabljeni drobni inventar in avtogume vrnejo uporabniki v skladišče, da se po možnosti proda kot odpadni material.

F. Zaloge embalaže:

38. člen

TOZD evidentirajo embalažo na način, ki je določen v 2. odst. 37. člena.

Gibanje zalog in promet z embalažo knjižijo v knjigovodstvu ali z mehanografsko obdelavo po nahajališčih in vrstah embalaže, razen tega pa še te odnose z zunanjimi in notranjimi kupci in dobavitelji.

Za embalažo v skladiščih odgovarjajo in skrbijo skladiščniki.

G. Terjatve:

39. člen

Evidenco saldakontov — kupcev in dobaviteljev družbeno pravnih oseb vodi knjigovodstvo saldakontov.

Osebe, ki vodijo saldakonte in spremljajo terjatve iz poslovnih razmerij, so dolžne, da skrbе za njihovo izterjavo ob dnevu dospelosti v plačilo.

Najkasneje v roku 45 dni po dnevu dospelosti morajo v primeru neplačila dostaviti predlog za njihovo izterjavo z ustreznimi listinami in v soglasju z direktorjem FRS pravnemu oddelku podjetja.

O stanju dospelih in neporavnanih terjativah do kupcev in stanju obveznosti do dobaviteljev obvešča knjigovodstvo saldakov vse TOZD v rokih, določenih v 22. členu tega pravilnika.

Delavci TOZD, ki so sklenili posel, iz katerega je nastala terjatev do kupcev, so odgovorni za izterjatev.

Če terjatve TOZD niso poravnane do roka, ki je določen s predpisi oz. dogovori, mora TOZD ob sestavljanju periodičnega obračuna in zaključnega računa izvršiti v breme celotnega dohodka popravek vrednosti takih terjatev na način in v višini, kakor je določeno z zakonom oz. drugim splošnim predpisom.

Terjatve, za katere postane dvomljivo, da jih ne bo mogoče v celoti ali deloma izterjati, se vodijo posebej.

Dvomljivost terjatve ugotovi saldakonti, pravna služba ali odgovorna oseba, ki je terjatev povzročila in predlagajo pristojni komisiji, da to preveri in le-ta predlaga organu upravljanja TOZD način likvidacije.

Računovodja TOZD je dolžan v soglasju z direktorjem predlagati pravni službi vložitev tožbe za vse dospele neplačane terjatve za fizično in civilno pravne osebe, ki jih ni bilo mogoče izterjati po normalnem postopku in to najkasneje v roku 45 dni po dnevu zapadlosti terjatve v plačilo.

POPIS SREDSTEV IN NJIHOVIH VIROV

40. člen

Po določbah zakona o knjigovodstvu in drugih splošnih aktih mora vsaka TOZD najmanj enkrat letno uskladiti stanje sredstev in virov izkazanih v knjigovodstvu z dejanskim stanjem, katerega ugotovi s popisom (inventuro).

Popis je lahko opravljen v naprej določenih rokih ali pa nepretrgano skozi vse leto — kontinuirani popis.

Popisi so lahko še popolni, delni ter redni in izredni.

41. člen

Kontinuirani popis po stalnih popisovalcih odredi direktor TOZD ali od njega pooblašena oseba z odločbo praviloma po predhodnem sporazumu z direktorjem ali računovodjo TOZD.

Popisni komisiji predseduje stalni popisovalec z dvema članoma, ki jih predlaga TOZD, v kateri se opravlja popis.

Kontinuirani popis se praviloma opravi takrat, ko so zaloge najnižje, po možnosti ob obračunskih obdobjih in takrat, ko popis ne bi povzročil škode v zastoju proizvodnje in kvaru blaga. Če popisa tekom leta ni mogoče opraviti, mora popis opraviti s svojimi komisijami vsaka TOZD sama.

42. člen

Inventuro trgovskega blaga v maloprodajnih enotah se praviloma opravi 31. decembra zaradi končnega obračuna prometnega davka, ki je vsebovan v zalogah in v prodanem blagu.

Če je mogoče opraviti končni obračun prometnega davka le na podlagi popisa davku zavezanega blaga, se lahko popiše samo tako blago, to pa le v primeru, če je bila pred tem v tekočem letu že opravljen inventura vsega trgovskega blaga po določbah čl. 40 in 41 tega pravilnika.

43. člen

Popolni redni popis gotovine, čekov, menic, poštних znamk in kolekov, bencinskih bonov in raznih vrednostnih papirjev se praviloma opravi po stanju na dan 31. decembra.

44. člen

Pregled terjatev in obveznosti opravi posebna komisija, ki jo imenuje organ upravljanja TOZD, ob priliki sestave zaključnega računa, lahko pa se vrši tak popis tudi med letom. Na podlagi pregleda sestavi komisija izčrpno poročilo, v katerem ugotovi ažurnost in kvaliteto evidence saldakov, njih usklajenost in eventualne predloge za direktne in indirektne odpise.

45. člen

Izredno, popolno ali delno inventuro sredstev in njihovih virov se opravlja po potrebi.

46. člen

Delno inventuro je treba obvezno opraviti ob zamenjavi delavcev, katerim so zaupane v neposredno upravljanje materialna in denarna sredstva.

47. člen

Inventuro sredstev in njihovih virov opravi komisija, ki jo z odločbo imenuje direktor TOZD in jo sestavljajo predsednik in

Sprejet je bil sklep, da bo zasedanje naslednje leto namenjeno splošnim oziroma raznim temam, torej brez posebnega težišča.

Pred kongresom je bil tudi *sestanelek vseh udeležencev iz socialističnih držav*. Na njem smo razpravljali o možnostih sodelovanja predvsem na strokovnem področju. Ugotovili

smo, da imamo zaradi družbeno-ekonomske ureditve specifične probleme, ki bi jih skupno in povezani med seboj mnogo bolje in racionalneje reševali. Govorili smo o dosedanjem sodelovanju na strokovnem področju, sodelovanju med inštituti in posameznimi strokovnjaki. Poudarjeno je bilo, da ne gre

za neko novo organizacijo, ki bi razbijala dosedanje sodelovanje v okviru MHB, ampak le za intenziviranje dosedanjega sodelovanja, razširitev še na druge socialistične dežele zaradi specifičnih pogojev pridelovanja hmelja v teh deželah. Vsem udeležencem so pripravili tudi lep in poučen izlet v hmeljarsko področje.

Sortiment hmeljnih sort na Inštitutu v Žalcu

Dragica KRALJ, mgr. agr.
(Nadaljevanje in konec)

UDK 633.819

Tabela 3

BOTANIČNA ANALIZA

Vzorec	Teža 100 v g		Utežni % vretenc	Dolžina vretenc mm	Število kolenc	Gostota	Težkost
	storž- kov	vre- tenc					
1147	9,72	0,84	8,64	13,31	7,91	5,94	0,73
Alliance	13,07	1,22	9,33	16,13	9,48	5,88	0,81
Bačka	12,87	1,18	9,17	17,64	10,83	6,14	0,73
Bramling cross	13,14	0,95	7,23	15,36	8,43	5,49	0,86
Brewer's gold	16,12	1,58	9,80	14,92	9,18	6,15	1,08
Bullion	17,58	1,40	7,96	14,32	10,33	7,21	1,23
Cali cross	15,11	1,60	10,59	20,51	11,24	5,48	0,74
Coobs	10,56	0,91	8,63	14,04	8,50	6,05	0,75
College cluster	13,88	1,43	10,30	18,41	10,64	5,78	0,75
Early bird golding	13,77	1,52	11,04	16,91	9,88	5,84	0,81
Early promise	12,97	1,08	8,33	19,04	10,50	5,51	0,68
Elsasser	14,98	1,14	7,61	14,83	8,11	5,47	1,01
Eastvell golding	11,96	1,04	8,70	15,31	9,55	6,24	0,78
First choice	14,16	1,24	8,76	19,99	11,43	5,72	0,71
Fuggle N	11,18	0,89	7,96	15,09	8,29	5,49	0,74
Groene bel	13,90	1,15	8,27	17,01	9,90	5,82	0,82
Herbsbrücker	10,66	0,87	8,16	14,16	8,58	6,06	0,75
Hüller anfang	12,30	0,71	5,77	13,24	9,17	6,93	0,93
Hüller start	11,98	1,04	8,68	14,32	10,00	6,98	0,84
Yakima	13,97	1,24	8,88	14,03	7,50	5,35	1,00
Kono	15,22	1,14	7,49	12,52	8,14	6,50	1,22
Lubeljsky	15,22	1,14	7,49	12,52	8,14	6,50	1,22
Lublinsky	13,24	1,04	7,85	13,70	7,35	5,33	0,96
Mathon	10,89	0,83	7,62	13,58	8,56	6,30	0,80
Northern brewer	21,55	1,80	8,35	19,70	10,49	5,32	1,09
Nordgard 978	12,52	1,62	12,94	14,71	7,89	5,36	0,85
Nordgard 1478	15,28	1,22	7,98	17,78	10,08	5,67	0,86
Newroter	12,03	1,04	8,65	13,64	7,56	5,54	0,88
Petit vert de lucey	12,70	1,05	8,27	15,08	8,34	5,53	0,84
Petrovački červenjak	12,71	1,12	8,81	16,05	9,03	5,63	0,79
Precoce de gerbewiler	10,54	1,03	9,77	16,48	9,33	6,66	0,64
Precoce de bourgogne	13,36	1,03	7,71	15,27	8,74	5,72	0,87
Record	12,47	0,70	5,61	13,95	8,53	6,84	0,89
Rohatinsky	15,66	1,35	8,62	15,64	8,45	5,40	1,00
Saazer	14,21	1,23	8,66	14,07	7,53	5,35	1,01
Serebrjanka	17,38	1,65	9,49	13,96	7,07	5,06	1,24
Smoth cone	14,83	1,38	9,31	19,80	12,05	6,09	0,75
Sacramento english cluster	11,84	1,05	8,87	16,56	9,47	5,72	0,71
Strisselspalt	12,61	1,13	8,96	15,74	9,27	5,89	0,80
Spalter	15,56	1,33	8,55	17,11	8,77	5,13	0,91
Savinjski golding	12,10	0,90	7,44	15,28	9,70	6,35	0,79
Tige werte	13,45	1,07	7,96	15,95	9,43	5,91	0,84
Tardif de bourgogne	12,90	1,13	8,76	15,61	8,55	5,48	0,83
Tardif jeune de bourgogne	12,42	1,11	8,94	14,40	9,49	6,59	0,86
Tettnanger	15,02	1,30	8,66	16,42	7,95	4,84	0,91
Württemberg	10,32	1,10	10,66	16,17	9,80	6,06	0,64
Volinsky	13,90	1,27	9,14	13,41	7,15	5,33	1,04
Žitomirski klon 16	14,42	1,23	8,53	14,07	7,50	5,33	1,02
Žitomirski klon 18	16,10	1,46	9,07	15,75	7,85	4,98	1,02
Žitomirski klon 34	14,62	1,30	8,89	14,83	8,18	5,52	0,99
Žateški červenjak	12,77	1,23	9,63	14,19	7,52	5,30	0,90

Botanična vrednost

(tabela 3)

Najtežje storžke med sortami je imel northern brewer. Storžki so imeli groba vretenca in slabo gostoto.

Težke storžke so imele še sorte: brewer's gold, bullion, calli cross, kono, lubeljsky, nordgard 1478, rohatinsky, serebrjanka, spalter, tettnanger in žitomirski klon 18. Med temi so storžki kvalitetni, z majhnim odstotkom vretenca in veliko gostoto pri: bullionu in konu, ostali storžki so grobi.

Srednje težke storžke je imel savinjski golding, imel je majhen odstotek vretenca in ugodno gostoto. Podobno kvaliteta imajo še sorte hüller, anfang, record, tardif jaune de bourgogne in tige werte.

Srednje težke storžke z večjim odstotkom vretenca kot pri savinjskem goldingu pa imajo sorte: alliance, bačka, bramling cross, college cluster, early bird golding, early promise, elsasser, eastvell golding, first choice, fuggle N, groene bel in hüller start, ki pa ima zelo ugodno gostoto storžkov. Nato yakima, lublinsky, nordgard 978, newroter, petit vert de lucey, petrovački červenjak, precoce de bourgogne, saazer, smoth cone, sacramento english cluster, strisselspalt, tardif de bourgogne, volinsky, žateški červenjak ter žitomirska klona 16 in 34.

Med sorte z lahkimi storžki toda ugodno kvaliteto šteje mathon, lahke in manj primerne storžke pa imajo sorte: 1147, coobs, herbsbrücker, precoce de gerbewiler in würtemberger.

Trgovska vrednost

(tabela 4)

Ocena je v veliki meri odvisna od izgleda, zračnosti storžkov in barve. Najboljše so bili ocenjeni: brewer's gold, groene bel, hüller anfang, hüller start, lubeljsky, northern brewer, in nordgard 1478. Med temi imata žlahtno aromo: hüller start in lubeljsky.

Lepega izgleda so tudi storžki sort: bačka, bramling cross, bullion, early bird golding, fuggle N, groene bel, hüller anfang, hüller start in yakima. Med temi ima žlahtno aromo fuggle N.

Povprečnega izgleda kot savinjski golding so sorte: 1147, alliance, cali cross, coobs, college cluster, early promise, elsasser, eastvell golding, first choice, herbsbrücker, kono, lublinsky, mathon, nordgard 978, petit vert de lucey, petrovački červenjak, precoce de bourgogne, record, rohatinsky, serebrjanka, smoth cone, sacramento english cluster, strisselspalt, spalter, tardif de bourgogne, tige werte, tettnanger, würtemberger, žateški červenjak, žitomirski klona 16, 18 in 34. Med temi imajo žlahtno aromo: 1147, coobs, eastvell golding, petrovački červenjak, precoce de bourgogne, savinjski golding, tardif de bourgogne in žitomirski klon 34.

Slabega izgleda so sorte newroter, precoce de gerbewiler, saazer, in volinsky. Od teh imata žlahtno aromo precoce de gerbewiler in saazer.

Zaključek

Hmeljne sorte se razlikujejo med seboj po proizvodnih sposobnostih. Med bujno razvite sorte štejemo alliance, bramling cross, brewer's gold, first choice, fuggle N, groene bel, herbsbrücker, hüller anfang, hüller start, mathon, precoce de bourgogne, smooth cone, strisselspalt, savinjski golding, tige werte, tettnanger.

VPLIV HMELJA NA ORGANOLEPTIČNE LASTNOSTI PIVA

Janko PETRICEK, dipl. ing. agr.

Pri varjenju piva imajo odločen vpliv na okus piva kakovost ječmena oziroma slada, izvor in kakovost hmelja ter kemični sestav vode, ki jo uporabimo za kuhanje sladice. Dodatek hmelja pri kuhanju je najvažnejša in neobhodno potrebna faza pri proizvodnji piva, saj hmelj popolnoma spremeni značaj okusa sladice, ker ji podeli značilno grenkobo in določeno aromo. Poleg tega pa še preprečuje motnost piva s tem, da obarja beljakovine slada. Poleg alkohola in ogljikovega dioksida ima hmelj tudi še odlično konzervirajočo lastnost.

V zvezi s programom dela instituta za hmeljarstvo, ki zajema tudi poizkuse varjenja piva z novimi sortami hmelja, moramo predvsem poznati, kako vplivajo določene kemijske sestavine hmelja na dokončne organoleptične lastnosti piva.

Okus, barva, vonj in druge z našimi čutili zaznavne lastnosti piva so odvisne ne samo od kvalitete slada, tehnološkega postopka varjenja, ampak tudi od tega, kako in s kakšnim hmeljem hmeljimo sladico. Okus piva je treba predvsem »uglasiti« na zahteve konzumenta — potrošnika, nekateri zahtevajo bolj grenko, drugi bolj polno in manj grenko itd. V splošnem pa je konzument v rajonih ene pivovarne bolj navajen na en tip in na en okus piva, po katerem se mora proizvajalec — pivovar tudi ravnati.

Okus nekega tipa piva naj bi bil vedno enak. Za formiranje značilnega okusa za neko vrsto piva je merodajna celokupna vsebnost sestavin v pivu. Tako je npr. važen nosilec okusa etilni alkohol, kajti v njem so topljive razne snovi, ki imajo pomemben vpliv na okus. Za značilne razlike okusa so odgovorni tudi različni višji alkoholi kot npr. izo-amil-alkohol in optično aktivni amilni alkohol. Pomemben vpliv na okus in aromo imajo pa tudi hlapna eterična olja iz hmeljskega storžka, kot so kariofilen, humulen, izokariofilen, farnezen, mircen in metilnonilketon. Omeniti moramo, da dajo prijetno aromo pivu težje hlapljiva eterična olja hmelja. Zaradi mnogih činiteljev je tudi težko — ali skoro nemogoče — okus piva sistematično analizirati, ampak ga lahko samo na splošno ocenimo. Pri tem pa uporabljamo samo splošne organoleptične izraze kot npr. kisló, grenko, ostro, vonj, poln okus, izenačenost, fino, trpko ipd. V splošnem pa velja, da naj bo vsako pivo čistejša in blagaja okusa, ki malo dalj časa »obvisi« v ustni duplini.

Pri vsem tem pa je važna grenčica, ki jo dobimo z dodatkom hmelja. Značilna grenčica piva pa je predvsem odvisna ne samo od količine in kvalitete hmelja, ampak tudi od sorte. Sorte same se med seboj razlikujejo ne samo po količini alfa in drugih kislin ter smol, ampak tudi po sestavinah, v hmeljskem eteričnem olju (seskviterpeni). Grenčica, ki jo povzroča hmelj v pivu mora imeti to lastnost, da ne izstopa takoj kot prvi in najintenzivnejši občutek, ki bi zakril vse druge okuse slada in prej omenjenih alkoholov. Hmeljna grenčica mora biti tako dozirana da je prilagojena tipu piva, da vpliva prijetno in da tudi razmeroma hitro preide. Nikakor pa ne sme biti »hrapava« groba, ali pa, da povzroča celo občutek praskanja v žrelni duplini.

Vse te lastnosti so odvisne od kvalitete hmelja. Hmelj prvovrstne kvalitete bo pod enakimi varilnimi pogoji dal finejša in plemenitejša piva kot manj vreden ali pa slabo uskladiščen hmelj. Grenak okus povzročijo v prvi vrsti izo-alfa-kislíne, ki nastanejo pri kuhanju iz alfa kislin hmelja — 90 % grenčice piva — povzročijo izo-alfa-kislíne. Izokristek sladici dodanega hmelja, oziroma dodanih alfa kislin hmelja je razmeroma majhen. Kajti v pivu najdemo samo približno tretjino alfa kislin spremenjenih izo-alfa kislin. Ostali dve tretjini gredo v izgubo med glavnim vretjem in med skladiščenjem. Beta kisline nimajo grenčičnih lastnosti. Jasno je, da bodo hmelji z večjo vsebino alfa kisline dali bolj grenka piva tudi, če imajo po analizi manj celokupnih smol kot pa hmelji z večjim odstotkom celokupnih smol, a manj alfa kisline.

Ne smemo pozabiti, da ni za intenziteto grenčice v pivu merodajna samo količina izo-alfa kislin v pivu, ampak tudi stopnja njihove disperznosti. Čim bolj fino je izo-alfa kislina dispergirana v pivu, tem večje je število delcev in tem večja je površina grenkih

snovi, kar tem bolj vpliva na organe okusa — pivo občutimo tem bolj grenko. Razumljivo je, da povzročijo pri varjenju vse tiste faze dela, ki povečajo stopnjo disperzitete, povečanje grenkega okusa in nasprotno.

(Se nadaljuje)

(Nadaljevanje s 23. strani)

tnanger in würtemberger. Med temi so enodome first choice, manj brewer's gold in bullion.

Med občutljive sorte na peronosporo se uvrščajo v letu 1973: college cluster, elsasser, nordgard 1478 in 978, serebrjanka, tettanger, saazer, žitomirski kloni in žateški červenjaki. Občutljive za uši pa so: calicross, nordgard 978, newroter in rohatinsky.

Rodovitne so: alliance, bramling cross, calli cross in sacramento english cluster. Veliko

smol v ugodnem razmerju ($\alpha : \beta$ okrog 1) imajo: brewers gold, calli cross, northern brewer, nordgard 1478, record in smoth cone.

Majhen odstotek vretenc in veliko gostoto imajo storžki sort: bullion, kono, savinjski golding, hüller anfang, record, tardif jaune de bourgogne, tige werte, hüller start, mathon.

Veliko trgovsko vrednost imajo zaradi lepega videza sorte brewers gold, groene bel, hüller anfang, hüller start, lubelsky, northern brewer in nordgard 1478, od katerih pa imata žlahtno aromo le hüller start in lubelsky.

Tabela 4

TRGOVSKA OCENA

Vzorec	Barva 1—5	Varstvo 1—5	Izgled 1—5	Zra- ščenost 1—5	Lupulin 1—5	Barva lupulina 1—5	Aroma 1—5	Skupaj 1—35
1147	3	4	3	3	3	4	4	24
Alliance	4	5	3	4	3	4	3	26
Bačka	4	4	4	3	3	5	2	25
Bramling cross	3	5	4	4	4	5	2	27
Brewer's gold	4	4	4	5	5	4	1	27
Bullion	3	3	4	5	5	4	1	25
Cali cross	3	3	3	4	5	4	1	23
Coobs	4	5	3	3	4	5	5	29
College cluster	3	5	3	5	3	5	2	26
Early bird golding	3	3	4	4	4	5	3	26
Early promise	4	4	3	4	3	5	3	26
Elsasser	4	4	3	4	3	5	3	26
Eastvell golding	4	4	3	4	3	5	4	27
First choice	4	4	3	3	4	5	2	25
Fuggle N	4	5	4	3	3	5	5	29
Groene bel	4	4	4	5	4	4	3	28
Herbsbrücker	4	4	3	3	3	5	3	25
Hüller anfang	4	5	4	5	3	4	3	28
Hüller start	4	5	4	5	3	5	4	30
Yakima	3	5	4	3	3	5	3	26
Kono	3	4	3	3	3	4	2	22
Lubelsky	4	4	4	4	4	5	4	29
Lublinsky	3	4	3	4	3	5	3	25
Mathon	4	5	3	4	3	5	3	27
Northern brewer	5	5	5	4	5	3	3	30
Newroter	3	3	2	3	3	4	3	22
Nordgard 978	3	3	3	3	3	5	2	22
Nordgard 1478	5	3	4	4	5	4	3	28
Petit vert de lucey	4	5	3	3	3	5	3	26
Petrovački červenjaki	4	4	3	3	3	5	4	26
Precoce de gerbewiler	4	5	2	3	3	5	4	26
Precoce de bourgogne	4	5	3	4	4	5	4	29
Record	5	5	3	3	4	4	2	26
Rohatinsky	3	5	3	4	3	5	3	26
Saazer	4	4	2	3	3	5	4	25
Serebrjanka	4	4	3	3	3	5	2	24
Smoth cone	3	4	3	3	4	4	2	23
Sacramento english cluster	3	3	3	3	4	4	2	22
Strisselspalt	4	4	3	3	4	5	3	26
Spalter	4	4	3	3	4	5	3	26
Savinjski golding	5	5	3	3	4	5	4	29
Tige werte	4	5	3	3	3	4	3	25
Tardif de bourgogne	4	4	3	4	3	5	4	27
Tettanger	4	5	3	3	3	5	3	26
Württemberg	4	4	3	3	3	5	2	24
Volinsky	3	4	2	3	4	4	2	22
Žitomirski klon 16	4	3	3	3	3	4	3	23
Žitomirski klon 18	3	2	3	3	3	5	2	21
Žitomirski klon 34	3	3	3	3	3	5	4	24
Žateški červenjaki	3	3	3	3	3	5	3	23